Ku dhaqan Xafiis D.

FAAFINTA RASMIGA AH
الجريدة الرسمية
OFFICIAL BULLETIN

EE JAMHUURIYADDA SOOMAALIYA

Sanadka 11aad | **Muqdisho, 30 MAY 2025** | **Lr. 5**

Waaxda Maamulka Faafinta Rasmiga ah
Ee Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Dawladda

FAAFIN BIL SOO BAXA

Qiimaha waa $XXX Dollar, lambar waliba – **RUKUNKA**: Sanaddii waa $XXX Dollar, Soomaaliya gudaheeda – Dibaddeedana waa $XXX Dollar. Rukunka la weydiisto waqtiga loo gooyay wuxuu ka bilaabmaa 1 Janaayo. Qiimaha Qoritaanku F.R halkii sadar iyo wixii ka yar waa $XXX Dollar – Rukunka iyo Qoritaanku waxaa la weydiistaa Laanta Maamulka Faafinta Rasmiga ah – Lacagta waxaa lagu bixiniyaa Xafiiska Canshuuraha ee Wasaaradda Maaliyadda.

KOBNIIN

BOGGA KOOWAAD

SHARCI

W.M

BOGGA LABAAD

XEER

BOGGA SEDDEXAAD

TALOOYIN, ISGAARSIIN, OGAYSIIS, IWM

November-December 2024

SHARCI LR.36 **TAARIIKH: 24-TA DISEEMBAR 2024**

SHARCIGA SHAQADA SOOMAALIYEED

MADAXWEYNAHA J.F.S,

MARKUU ARKAY:	Qodobka 87aad, Faqradda 1aad iyo Faqradda 2aad ee Dastuurka KMG.
MARKUU ARKAY:	Qodobka 82aad, Faqradda 3aad ee Dastuurka KMG.
MARKUU ARKAY:	Qodobka 90aad, Xarafka "F" ee Dastuurka KMG.
MARKUU ARKAY:	Warqadda Guddoomiyaha Golaha Shacabka ee summaddeedu tahay **XGGSH/655/B11/24**, ku taariikheysan **23/12/2024**, ujeeddaduna tahay Soo Gudbin Ansixinta''Hindisaha Sharciyeedka Shaqada Soomaaliyeed.
MARKUU TIXGELIYAY:	Baahida loo qabo in la meel mariyo sharcigan.

FR

Waxa uu Madaxweynuhu soo saaray sharcigan:

Qodobka 1aad

Laga billaabo marka uu Madaxweynuhu saxiixo Sharcigan, waxaa si rasmi ah loo oggolaaday Sharciga Shaqada Soomaaliyeed.

Qodobka 2aad

Waxa uu sharcigan dhaqan gelayaa isla marka uu Madaxwaynaha J.F.S saxiixo, waxaana lagu soo daabici doonaa Faafinta Rasmiga ee J.F.S.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
XAFIISKA HANTIDHOWRKA GUUD
DIIWAAN NO: HAN-019-2025
TAARIIKH: 10-05-2025
SAXIIX:
AVV Ahmed Isse Gutale
Hantidhowraha Guud Ee JFS

XAFIISKA MADAXWEYNAHA JFS
BIX!D / SENT
29 MAR 2025
BY: Faduma Mohamed Omar Saalihi
SAACAD ______ SAXIIX ______

Madaxweynaha J. F.S.

Mudane Dr. Xasan Sheekh Maxamuud

JUMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA

HINDISE-SHARCIYEEDKA XEERKA SHAQADA SOOMAALIYEED

NOFEEMBAR, 2024

Tusmo;

QEYBTA IAAD 1
SHARCIYADA GUUD IYO XEERARKA 1
CUTUBKA 1AAD 1
Magaca iyo Qeexidda Erayada 1
Qodobka 1aad Magaca Xeerkan 1
Qodobka 2aad 1
Qeexidda Erayada 1
Qodobka 3aad 7
Ku Dhaqmid 7
CUTUBKA 2AAD 8
MABAADDI'DA GUUD 8
Qodobka 4aad 8
Xaqa Xoriyadda Mihnadda 8
Qodobka 5aad 8
Mas'uuliyadda Ilaalinta Xeerka Shaqada iyo Aqoonsiga Kaalinta Shaqaalaaha 8
Waxaa Iska Leh Dowladda 8
Qodobka 6aad 8
Sinnaanta iyo Takoor La'aanta 8
Qodobka 7aad 10
Shaqo khasab ah 10
Qodobka 8aad 11
Xadgudub Damac Galmo iyo Faduullin (Faduullin, ama Qash-qashaad Dhaqan Xumo ah) 11
Qodobka 9aad 12
Xoriyadda ku Biiridda 12
Qodobka 10aad 12
Xuquuqda Shaqaaluhu Waa Lama Taabtaan 12
Qodobka 11aad 12
Qodobada Lagu Xallinayo Khilaafaadka Shaqada 12
QEYBTA II: 13
MAAMULKA, KORMEERKA IYO BAARISTA SHAQADA 13
CUTUBKA 3AAD: 13
MAAMULKA HEER WASIIR 13
Qodobka 12aad 13
Wasiirka 13
Qodobka 13aad 14
Guddiga Sare ee Shaqada Federaalka 14
Qodobka 14aad 14
Agaasimaha Shaqada 14
Qodobka 15aad 15
Agaasimaha Badqabka Mihnadda iyo Caafimaadka Goobta Shaqada: 15
Qodobka 16aad 15
Saraakiisha kale: Magacaabidda, Awoodaha iyo Hawlaha 15
Qodobka 17aad 19
Warqadda Awoodsiinta Iyo Kaarka Aqoonsiga 19
Qodobka 18aad 19
Awoodda Gelidda Goobaha Shaqada 19
Qodobka 19aad 20
Iskaashiga Hay'adaha Dawladda 20
Qodobka 20aad 20
Mamnuucid 20

Qodobka 21aad 20
Awood La mid ah Tan Saraakiisha Booliska 20
Qodobka 22aad 20
Soo Gudbinta Warbixinnada iyo Ilaalinta Siraha 20
Qodobka 23aad 21
Diiwaangelinta Ururrada Shaqaalaha iyo Ururrada Loo-Shaqeeyayaasha 21
Qodobka 24aad 22
Daadejinta Awoodaha iyo Hawlaha Saraakiisha 22
CUTUBKA 4AAD: 22
GUDDIGA SHAQADA FEDERAALKA 22
Qodobka 25aad 22
Sameynta Guddiga 22
Qodobka 26aad 22
Ka Koobnaanta iyo Magacaabista 22
Qodobka 27aad 23
Awoodaha iyo Hawlaha Guddiga 23
Qodobka 28aad 23
Sameynta Guddiyada 23
Qodobka 29aad 24
Xuquuqda Guddiga 24
Qodobka 30aad 24
Habraacyada Xeer-Hoosaadka 24
QEYBTA III: 24
SAMEYNTA XEER-NIDAAMIYAASHA GOOBAHA SHAQADA 24
CUTUBKA 5AAD: 24
MAAMULKA IYO DHAQANGELINTA 24
Qodobka 31aad 24
Agaasimaha 24
Qodobka 32aad 24
Awoodaha iyo Waajibaadka Agaasimaha Guud 24
CUTUBKA 6AAD: 27
SAMEYNTA IYO DIIWAANGELINTA 27
Qodobka 33aad 27
Diiwaanka Goobaha Shaqada 27
Qodobka 34aad 28
Diiwaangelinta Goobaha Shaqada 28
CUTUBKA 7AAD: 29
XAALADAHA GOOBAHA SHAQADA 29
Qodobka 35aad 29
Waajibaadka Guud ee Qofka Mas'uulka ka ah Goobta Shaqada 29
Qodobka 36aad 31
Daryeel 31
Qodobka 37aad 31
Caafimaadka Goobaha Shaqada 31
Qodobka 38aad 32
Badqabka Goobaha Shaqada 32
Qodobka 39aad 34
Diiwaan Gelinta Tababar-xilliyeed ama Mid Billaw ah 34
Qodobka 40aad 34
Wargelinta Cudurrada Mihnadda iyo Shilalka Ka Dhaca Goobaha Shaqada 34
Qodobka 41aad 35
Wargelinta Xogta Shillalka iyo Cudurrada Mihnadda ee Goobaha Shaqada 35

Qodobka 42aad 35
Xarumaha Caafimaadka 35
Qodobka 43aad 35
Gurmadka Shaqaalaha Dhaawacma iyo kuwa Xanuunsada 35
Qodobka 44aad 36
Dhejinta Habraaca Badqabka Mihnadda iyo Caafimaadka Shaqaalaha 36
Qodobka 45aad 36
Meel Marinta Hannaanka iyo habraacyada Badqabka Mihnadda iyo Caafimaadka Goobaha Shaqada 36
QEYBTA IV: 37
SHAQO SIIN 37
CUTUBKA 8AAD: 37
ADEEGGA HESHIISKA CAADIGA AH 37
Qodobka 46aad 37
Qaabka Heshiiska 37
Qodobka 47aad 37
Faahfaahinta Shaqo siinta 37
Qodobka 48aad 38
Waajibaadka Loo-shaqeeyaha 38
Qodobka 49aad 39
Waajibaadka Shaqaalaha 39
CUTUBKA 9AAD: 39
HESHIISKA FARSAMO BARADKA 39
Qodobka 50aad 39
Qeexid, Ujeedooyin iyo Wax-ka-dhaafid 39
Qodobka 51aad 39
Faahfaahin 39
Qodobka 52aad 40
Muddada iyo Xaaladda Farasamo-baradka 40
Qodobka 53aad 40
Baaris Caafimaad 40
Qodobka 54aad 40
Shaqo Sii wadasho 40
Qodobka 55aad 41
Waajibaadka Loo-shaqeeyaha 41
Qodobka 56aad 41
Waajibaadka Farsamo-baradka (Apprentice) 41
Qodobka 57aad 41
Imtixaanka Qiimeynta 41
Qodobka 58aad 42
Shaqosiin Waajib ah 42
CUTUBKA 10AAD: 42
QANDARAASYO HOOSAAD 42
Qodobka 59aad 42
Ogeysiiska iyo Soo Gudbinta Nuqullada 42
Qodobka 60aad 42
Mas'uuliyadda 42
CUTUBKA 11AAD 43
XAALADAHA IYO SHURUUDAHA 43
Qodobka 61aad 43
Xaaladaha Ugu Yar ee Aasaasiga u ah Shaqosiinta 43
Qodobka 62aad 43
Saacadaha Shaqada 43

Qodobka 63aad 43
Shaqooyinka aan Xiriirka Aheyn 43
Qodobka 64aad 43
Fasaxyada Nasashada ee Todobaadka 43
Qodobka 65aad 44
Fasaxyada Qaranka 44
Qodobka 66aad 44
Biyaha 44
Qodobka 67aad 45
Cuntada 45
Qodobka 68aad 45
Daryeelka Caafimaadka 45
Qodobka 69aad 46
Fasax Sannadeedka 46
Qodobka 70aad 46
Fasax Xanuun 46
Qodobka 71aad 47
Fasax Gaar ah 47
Qodobka 72aad 47
Diiwaanka Fasaxa 47
CUTUBKA 12AAD: 47
GO'AAMINTA IYO ILAALINTA XUQUUQDA 47
Qodobka 73aad 47
Xuquuq 47
Qodobka 74 aad 48
Ku Filnaasho iyo U Sinnaansho 48
Qodobka 75aad 48
Qaababka Bixinta Xuquuqda 48
Qodobka 76aad 49
Ujuurada ugu yar 49
Qodobka 77aad 49
Dheef Kale oo Dheeraad ah 49
Qodobka 78aad 49
Gunnooyinka Ciidaha 49
Qodobka 79aad 50
Nooca iyo Muddada Lacag Bixinta 50
Qodobka 80aad 50
Warqadaha Lacag Bixinta 50
Qodobka 81aad 51
Dhisidda Golayaasha Xuquuqda 51
Qodobka 82aad 51
Waajibaadka iyo Awoodaha 51
Qodobka 83aad 52
Dalabka Xuquuqaha 52
Qodobka 84aad 54
Ilaalinta 54
Qodobka 85aad 55
Lacag Ka Jarista iyo Ganaaxyada Anshax Marinta 55
CUTUBKA 13AAD 56
DIIWAANNADA SHAQO SIINTA 56
Qodobka 86aad 56
Diiwaannada Laga Rabo in uu Keydiyo Loo-shaqeeyuhu 56

Qodobka 87aad 56
Qoraal Been-Abuur ah 56
CUTUBKA 14AAD: 57
CEYMISKA IYO ILAALINTA SHAQAALAHA 57
Qodobka 88aad 57
Ceymiska iyo Ilaalinta Shaqaalaha 57
CUTUBKA 15AAD: 57
HESHIISKA SHAQOSIINTA DIBEDDA 57
Qodobka 89aad 57
Awoodda Gelidda Heshiiska 57
Qodobka 90aad 58
Dammaanad 58
Qodobka 91aad 58
Ku Qalqaalinta ama ku Khasbidda Shaqo Dibadeed Heshiis La'aan 58
CUTUBKA 16AAD: 58
MAAREYNTA SHAQADA 58
Qodobka 92aad 58
Agaasime ama Sarkaal Idman 58
Qodobka 93aad 59
Ogeysiisyada 59
Qodobka 94aad 59
Diiwaangelinta Shaqaalaha 59
Qodobka 95aad 60
Meeleynta Shaqaalaha 60
Qodobka 96aad 60
Shaqo siinta Shaqo-doonka 60
Qodobka 97aad 60
Araajida Shaqo siinta Shaqaalaha 60
Qodobka 98aad 61
Mudnaanta iyo Tixraaca Shaqo siinta 61
Qodobka 99aad 61
Loo-shaqeeyeyaashu Waa Ay Diidi Karaan In Ay Aqbalaan Shaqaalaha Qaarkood 61
Qodobka 100aad 62
Howlgelinta Tooska ah ee Shaqaalaha 62
Qodobka 101aad 62
Ka Dhaafid 62
Qodobka 102aad 62
Dembiyada ka Dhalan kara Jebinta Qoddobada Cutubkan 62
CUTUBKA 17AAD 62
SHAQO KA SAARIS 62
Qodobka 103aad 62
Shaqo Ka Saaris Ogeysiis Leh 62
Qodobka 104aad 63
Magdhawga Beddalka Shaqo Ka Saaris Ogeysiis La'aan 63
Qodobka 105aad 63
Habka u Beddelidda Shaqo siin Shaqaale Ku-Meel-Gaar ah Heshiis Shaqo 63
Qodobka 106aad 63
MuddadaTijaabada ah 63
Qodobka 107aad 64
Shaqaale Dhimis 64
Qodobka 108aad 65
Dhaqan Xumo 65

Qodobka 109aad 65
Caddeynta Sababta Shaqo ka Saarista 65
Qodobka 110aad 65
Shaqo Ka Saaris Degdeg ah 65
Qodobka 111aad 66
Shaqo Ka Saaris Caddaalad Darro ah 66
Qodobka 112aad 67
Ka Cabasho Caddaalad Darro iyo Shaqo Ka Saaris Degdeg ah 67
Qodobka 113aad 67
Magdhawga Shaqo ka Saarid Khaldan ama Heshiis ka Bixid Caddaalad Darro ah 67
Qodobka 114 aad 68
Hakinta Xiriirka Shaqo Siinta 68
Qodobka 115aad 69
Musallafidda Loo-shaqeeyaha 69
Qodobka 116aad 70
La Kala Wareegid Goob Shaqo 70
Qodobka 117aad 70
Arrimaha Mamnuuca ka ah ee Qof Shaqada Looga Saari Karin 70
Qodobka 118aad 71
Dheefta Duugta (Geerida) 71
Qodobka 119aad 71
Shahaadada Adeegga 71
QEYBTA V 71
DARYEEL GAAR AH 71
CUTUBKA 18AAD 71
QODOBBADA GUUD 71
Qodobka 120aad 71
Qeexidda "Shaqada Habeenkii" 71
Qodobka 121aad 71
Shaqo Reebban (Mamnuuc) 71
Qodobka 122aad 72
Awoodaha Wasiirka ee la Xiriira Shaqada Habeenkii 72
CUTUBKA 19AAD 72
CARRUURTA 72
Qodobka 123aad 72
Macnaha "Shaqosiin" 72
Qodobka 124aad 72
Carruur 72
Qodobka 125aad Shaqosiinta Carruurta 73
Qodobka 126aad 74
Diiwaanka Shaqo siinta Carruurta 74
Qodobka 127aad 75
Baaris Caafimaad 75
CUTUBKA 20AAD 75
HAWEENKA 75
Qodobka 128aad 75
Shaqosiinta Haweenka 75
Qodobka 129aad 75
Fasax Dhalmo 75
Qodobka 130aad 76
Naas-Nuujinta 76
CUTUBKA 21AAD 76

DADKA NAAFADA AH ... 76
Qodobka 131aad ... 76
Xaqa Shaqada iyo Takoor La'aanta Shaqo siinta ... 76
Qodobka 132aad ... 77
Hawlgelin Shaqo oo ku Habboon ... 77
Qodobka 133aad ... 78
Bixinta Taageerada Lagama Maarmaanka ah ... 78
QEYBTA VI: ... 78
CUDURRADA, DHAAWACYADA IYO SHILALKA MIHNADDA ... 78
CUTUBKA 22AAD: ... 78
MAAMULKA ... 78
Qodobka 134aad ... 78
Agaasimaha ... 78
Qodobka 135aad ... 78
Diidmooyinka iyo Cabashooyinka Laga Qaato Go'aanada Agaasimaha ... 78
CUTUBKA 23AAD ... 79
WAAJIBAADKA AGAASIMAHA, LOO-SHAQEEYAHA, SHAQAALAHA EE KU AADDAN SHILALKA MIHNADDA, DHAAWACYADA IYO CUDURRADA SHAQADA ... 79
Qodobka 136aad ... 79
Waajibaadka Guud ee Loo-Shaqeeyaha ... 79
Qodobka 137aad ... 80
Waajibaadka Guud ee Shaqaalaha ... 80
Qodobka 138aad Waajibaadka Agaasimaha ... 81
Qodobka 139aad ... 81
Daryeel Caafimaad ... 81
CUTUBKA 24AAD ... 82
MAGDHAWGA, DEMBIYADA, SHURUUCDA GAARKA AH IYO XEER-NIDAAMIYEYAASHA ... 82
Qodobka 140aad ... 82
Xaqa Magdhowga ... 82
Qodobka 141aad ... 83
Xad-Gudubyada iyo Ciqaabaha ... 83
Qodobka 142aad ... 84
Ansixinta Shuruucda Gaarka ah, Xeer-nidaamiyayaasha La-xiriira Magdhawga Shilalka Mihnadaha, Dhaawacyada iyo Cudurrada Shaqada ... 84
QEYBTA VII ... 85
XIRIIRKA SHAQO WADAREEDKA ... 85
CUTUBKA 25AAD ... 85
XORRIYADDA KU BIIRISTA ... 85
Qodobka 143aad ... 85
Xaqa iyo Xorriyadda ku Biirista Urrurada Shaqaalaha ... 85
Qodobka 144aad ... 86
Ilaalinta Xuquuqda Shaqaalaha ... 86
Qodobka 145aad ... 86
Xaqa iyo Xorriyadda ku Biirista Urrurada loo-shaqeeyeyaasha ... 86
Qodobka 146aad ... 87
Ilaalinta Xuquuqda Loo-shaqeeyeyaasha ... 87
Qodobka 147aad ... 87
Xuquuqda Guud iyo Waajibaadka Ururrada Shaqaalaha, Ururrada Loo-shaqeeyeyaasha iyo Xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha ... 87
Qodobka 148aad ... 88
Madax Bannaani ... 88

Qodobka 149aad ... 89
Khilaafaadka Ka Dhalan Kara Cutubka ... 89
Qodobka 150aad ... 89
Xayiraadda Ururrada, Mas'uuliyadda Dembiyada Ciqaabta Iyo kuwa Madaniga ah ... 89
Qodobka 151aad ... 89
Nuxurka Dastuurka iyo Qawaaniinta ... 89
Qodobka 152aad ... 90
Soo Gudbinta Nuqullada Dastuurka iyo Qawaaniinta ... 90
CUTUBKA 26AAD ... 90
SAMEYNTA IYO DIIWAANGELINTA URURRADA SHAQAALAHA IYO URURRADA LOO-SHAQEEYAYAASHA ... 90
Qodobka 153aad ... 90
Ururrada iyo Ujeeddooyinka ... 90
Qodobka 154aad ... 90
Hawlaha Ururrada Shaqaalaha ... 90
Qodobka 155aad ... 90
Asaasid Urur ... 90
Qodobka 156aad ... 91
Arjiga Diiwaangelinta Urur Shaqaale ama Urur Loo-shaqeeye ... 91
Qodobka 157aad ... 91
Shuruudaha Diiwaangelinta Urur Shaqaale ... 91
Qodobka 158aad ... 92
Shuruudaha Diiwaangelinta Urur Loo-Shaqeeye ... 92
Qodobka 159aad ... 92
Shuruudaha Diiwaangelinta Xiriirka Guud ee Ururro Shaqaale ... 92
Qodobka 160aad ... 92
Shuruudaha Diiwaangelinta Xiriirrada Guud eeUrurrada Loo-shaqeeyeyaasha ... 92
Qodobka 161aad ... 93
Arjiga Diiwaangelinta ... 93
Qodobka 162aad ... 94
Diiwaangelinta Ururrada Shaqaalaha, Ururrada Loo-shaqeeyeyaasha ama xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha ... 94
Qodobka 163aad ... 94
Diidista Diiwaangelinta Ururro Shaqaale, Ururro Loo-shaqeeyeyal ama Xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha ... 94
Qodobka 164aad ... 94
Waxyaabaha Sharci Ahaanka Dhalan karaDiiwaangelinta ... 94
Qodobka 165aad ... 95
Waxyaabahaka Dhalan Kara Is-Diiwaangelin La'aanta ... 95
Qodobka 166aad ... 95
Xafiis Diiwaangashan ... 95
Qodobka 167aad ... 96
Laamaha ... 96
Qodobka 168aad ... 96
Midoobid ... 96
Qodobka 169aad ... 97
WargelintaWax Ka Beddelka Magaca ama Dastuurka ... 97
Qodobka 170aad ... 98
Baabi'in ama Hakin Diiwaangelin ... 98
Qodobka 171aad ... 99
Kala Dirid ... 99
Qodobka 172aad ... 100

Cabasho ka Qaadashada Go'aanka Diiwaanhayaha 100
CUTUBKA 27AAD 100
XUBINNIMADA IYO MAAREYNTA 100
Qodobka 173aad 100
Xubinnimada Urur Shaqaale 100
Qodobka 174aad 100
Xubnaha Cod-bixinta ee Urur Shaqaale 100
Qodobka 175aad 100
Saraakiil Sar-sare 100
Qodobka 176aad 101
Doorashada Saraakiisha Sare 101
Qodobka 177aad 101
Wargelinta Saraakiisha Sare 101
Qodobka 178aad 101
Waajibaadka Saraakiisha Sar-sare 101
CUTUBKA 28AAD: 102
LACAGAHA, HANTIDA, XISAABAADKA IYO DHEEFAHA 102
Qodobka 179aad 102
Saraakiisha Sare oo ah Guddiga Sare ee Maamulka 102
Qodobka 180aad 102
Qaaraanka Xubnaha 102
Qodobka 181aad 103
Lacag ka Jarista Shaqaale la Ururreyn karo oo ku Jira Heshiis Wadareed 103
Qodobka 182aad 103
Qodobbo Guud ee Lacag Ka-Jarista 103
Qodobka 183aad 104
Isticmaalka Lacagaha 104
Qodobka 184aad 104
Mamnuucidda Bixinta Ganaaxyada ama Lacagaha Ciqaabta 104
Qodobka 185aad 104
Ku Takrifalka Lacagta iyo Hantida Kale 104
Qodobka 186aad 104
Diyaarinta iyo Awoodda Xisaabaad Faahfaahsan 104
Qodobka 187aad 105
Baarista Xisaabaadka iyo Xasuus Reebka 105
Qodobka 188aad 106
Ku Takrifal Hanti 106
CUTUBKA 29AAD: 107
AQOONSASHADA URURRADA SHAQAALAHA 107
Qodobka 190aad 107
Aqoonsasho 107
CUTUBKA 30AAD 108
HESHIIS WADAREEDYO 108
Qodobka 191aad 108
Dhinacyada Heshiisku Khuseeyo 108
Qodobka 192aad 108
Habraaca Diyaarinta Heshiiska 108
Qodobka 193aad 109
Dulucda Heshiis Wadareedka 109
Qodobka 194aad 109
Diiwaangelin Heshiiska 109
Qodobka 195aad 109

Saameynta Sharciga ee Heshiis Wadareedka 109
Qodobka 196aad 110
Qodobbo U Roon Shaqaalaha 110
Qodobka 197aad 110
Ka Dhaafidda Khidmada Shaabadda iyo Diiwaangelinta 110
Qodobka 198aad 110
Xudduudaha iyo Muddada uu Ansax Yahay Heshiisku 110
Qodobka 199aad 110
Ka Qeyb Noqosho Heshiiska Xiga 110
Qodobka 200aad 111
Dhaqangal 111
Qodobka 201aad 111
Baabi'in Heshiis Wadareed 111
Qodobka 202aad 111
Heshiisyo Shaqo oo Dheeraad ah 111
Qodobka 203aad 111
Xiriirrada Shaqo siinta ee Aan ku Xirneen Xeer-nidaamiyeyaal Wadareed 111
Qodobka 204aad 111
Xallinta Khilaafaadka 111
CUTUBKA 31AAD: 112
GUDDIGA BAARISTA 112
Qodobka 205aad Magacaabista iyo Waajibaadka 112
Qodobka 206aad 112
Warbixinnada 112
CUTUBKA 32AAD 113
XALLINTA KHILAAFAADKA SHAQADA 113
Qodobka 207aad 113
Khilaafaadka Shaqada ee Dhinacyada 113
Qodobka 208aad Baaraha Shaqada Gobolka 113
Qodobka 209aad 113
Khilaafaad Wadareed Shaqo 113
Qodobka 210aad 114
Cabashada Laga Qaato Go'aannada Maxkamadda Gobolka 114
Qodobka 211aad 114
Xuquuqda Shaqo joojin iyo Xirasho Goob Shaqo (Lockouts) 114
QEYBTA IX 116
QODOBBO GUUD 116
CUTUBKA 33AAD: 116
CIQAABAHA 116
Qodobka 212aad 116
Is-hortaagista Baarayaasha Shaqada 116
Qodobka 213aad 116
Xadgudubyada Kale 116
Qodobka 214aad 116
Lacagta Ganaaxyada 116
Qodobka 215aad 116
Dembi ku Soo Noqnoqosho 116
Qodobka 216aad 117
Gal Furid Cabasho 117
Qodobka 217aad 117
Xeer-Nidaamiye 117
Qodobka 218aad 117

Baabi'in 117
Qodobka 219aad 117
Dhaqangal 117

s

QEYBTA IAAD
SHARCIYADA GUUD IYO XEERARKA

CUTUBKA 1AAD
Magaca iyo Qeexidda Erayada

Qodobka 1aad Magaca Xeerkan

Magaca Xeerkan waxaa loogu yeerayaa "**Xeerka Shaqada Soomaaliyeed**" (***Somali Labour Code***).

Qodobka 2aad
Qeexidda Erayada

Haddii aan si kale loogu qeexin xeerkan dhexdiisa, qeexidda erayada soo socda waa sidan:

1. **"Diikhowga Hawada"** waxaa loola jeedaa walxo wasakh ah oo hawada ku jira, kuwaas oo waxyeello u geysan kara caafimaadka noolaha iyo deegaanka.

2. **"Sarkaal Idman"** waxaa loola jeedaa Sarkaal kasta oo la siiyo awood uu ku fulin karo ficil kasta iyo adeegyada ku xusan xeerkan, kaas oo wakiilka ah Guddiga Shaqada ee Fadaraalka, Agaasimaha Shaqada, Agaasimaha Badbqabka iyo Caafimaadka goobta shaqada.

3. **"Xoogsade Maalin Goosad ah"** waxaa loola jeedaa qof kasta oo fulinaya hawl Mucayin ah, kuna hawlgala shuruudaha shaqada taas oo beddelkeeda uu ku qaadanayo lacagta uu kasbaday marka shaqadu dhammaato

4. **"Habraac Shaqo"** waxaa loola jeedaa qoraal kasta oo loogu talagalay in lagu hago shaqada si loo gaaro waxqabad wanaagsan, haddii ay ahaan laheyd mihnad, xirfad, warshad ama shirkad.

5. **"Carruur"** waxaa loola jeedaa qof kasta oo aanay da'diisu gaarin **18** Sano.

6. **"Gorgortan Wadareed"** waxaa loola jeedaa wada xaajood u dhaxeeya loo-shaqeeye, koox loo-shaqeeye ah ama wax ka badan ururro loo-shaqeeye ah ama wax ka badan ururro shaqaale si:
   - **b)** Loo go'aamiyo duruufaha shaqada iyo shuruudaha shaqosiinta;
   - **t)** Loo nidaamiyo xiriirrada u dhaxeeya labada dhinac ee loo-shaqeeye iyo shaqaale;
   - **j)** Loo nidaamiyo xiriirrada u dhaxeeya ururro loo-shaqeeye ama ururro shaqaale.

7. **"Heshiis Wadareed"** waxa loola jeedaa heshiis diiwaan gashan oo ku salaysan shuruudaha iyo xaaladaha shaqo siinta oo qoraal ah, sida: qoraal dhexmara urur shaqaale iyo urur loo-shaqeeye, koox loo-shaqeeye ah ama urur shaqaale.

8. **"Guddi Sare"** waxaa loola jeedaa Guddiga Sare ee Shaqada Federaalka ee lagu aasaasay qodobka **25aad** ee xeerkan.

9. **"Qof Tababaran"** waxaa loola jeedaa qof kasta oo haysta shahaadooyin, leh tababar iyo waayo-aragnimo ku filan oo u suurtogalinaysa in uu qabto, fuliyo waajibaad gaar ah ama shaqo mucayin ah.

10. **"Heshiis Shaqo siin"** waxaa loola jeedaa heshiis la shaaciyey ama mid aan la shaacin, qaab kasta ama ku shaqeyn shaqaale muddo cayiman oo ay ka mid tahay heshiis farsamo barad.

11. **"Ku-tiirsane"** waxaa loola jeedaa xubin ka mid ah qoyska qofka shaqaalaha ah ama qaraabadiisa,

kaas oo noloshiisu si weyn ugu tiirsan tahay shaqaalahaa

12. "Agaasime" waxaa loola jeedaa Agaasimaha Shaqada, Badqabka Mihnadda iyo Caafimaadka ama midkood.

13. "Naafo" waxaa loola jeedaa nuqsaan kasta oo ku timaadda qofka jirkiisa, maskaxdiisa, dareenkiisa ama xaalado kale taas oo waxyeeli karta qofka araggiisa, maqalkiisa, waxbarashadiisa, fikirkiisa ama awooddiisa oo saameyn ku yeelan karta in uu ka qayb qaadan waayo dhaqan-dhaqaalaha bulshada.

14. "Shaqaale" waxaa loola jeedaa qof kasta oo fulinaya hawl maskaxeed ama mid gacmeed oo uu la galay loo-shaqeeye, noqon kartana heshiis gaar ah ama mid guud oo af ama qoraal ah, taas oo ah shaqo farsamo-barad ama tijaabo ah, laguna helayo xuquuq.

15. "Loo-Shaqeeye" waxaa loola jeedaa loo-shaqeeye si sharci ah loogu shaqeeyo, shaqana u dira dad shaqaale ah, shaqadaasuna joogto ha ahaato ama aanay ahayn midkoodba loo-shaqeeya yaashaasna waxaa kamid ah:

b) Hay'ad dawladeed, dawladi maamusho ama shirkad guud;
t) Loo-shaqeeye dhaxal ah, la wareege ah, wakiil ah ama laysku wareejiyay;
j) Wakiil, Agaasime ama qof kasta oo u xilsaaran inuu matalo loo-shaqeeyaha;
x) Hay'ad fursadaheeda shaqo loo siman yahay, hadaf keeduna yahay in shaqo siinteedu aan dadka lagu kala takoorin, haddii ay tahay hay'ad dawladdeed ama mid gaar ah.

16. "Urur Loo-Shaqeeye" waxaa loola jeedaa urur kasta oo ay dhisteen loo-shaqeeyayaashu iyada oo ujeeddadu tahay kordhinta iyo difaacidda danaha loo-shaqeeyeyaasha.

17. "Wakaalad Shaqo siin" waxaa loola jeeda qof kasta, shirkad, hay'ad, wakaalad kasta ama hay'ad kale, ha ahaato mid guud ama mid gaar loo leeyahay, taas oo ka dhex-shaqaysa shaqalaha iyo loo shaqeeyaha, iyada oo ujeedkeeduna tahay in dadka ay shaqo siiyaan oo ay ka faa'iiddo, kana hesho macaash, lacag go'an, sida lacagta soo gelitaanka/diiwaan-gelinta dhowrto muddeysan, ama lacag adeegyo kale.

18. "Dayac" waxaa loola jeedaa xaddiga qofka shaqaalaha ah ka soo gaaraya goobta shaqada oogadiisa, gudihiisa ama jug qarsoon midkood oo si taxaddir la'aan u dhacda.

19. "Xiriir" waxaa loola jeedaa urur diiwaan gashan oo leh laba ama in ka badan oo ururro shaqaale ah, laba ama in ka badan oo ururro loo-shaqeeyeyaal ah ama laba ama in ka badan oo xiriirro guud ah.

20. "Juujuubid ama Shaqo Qasab ah" waxaa loola jeedaa shaqo ama adeeg kasta oo si jajuub ah qof loogu shaqeysto iyada oo loogu gooddinayo ama loogu hanjabayo ciqaab, sida xuquuq la'aan ama Sharaf-diliyo wixii la mid ah ee xeerka shaqada ka soo horjeeda.

21. "Qiiq/Qaac" uu ku jiro gaas ama uumi.

22. "Dareere si Fudud u Ololi Og" waxaa loola jeedaa dareere kasta, milan ama dhibco bukhaar ah oo ku guban kara ugu yaraan **32** digrii sentigarayd **(32° C)**

23. "Digniin Toosin ah" waxaa loola jeedaa ogeysiis loo soo saaray qof kasta oo ku howlan arrimo ka hor imaanayaan badqabka mihnadda iyo caafimaadka ee xeerkan ama qawaaniin kasta oo hoos

timaadda si loo saxo xeer-jebinta muddo cayiman.

24. "Hawlo Warshadeed" waxaa ka mid ah:

b) Qodaalka, faagidda macdanta iyo shaqooyinka kale ee wax lagala soo baxayo dhulka hoostiisa

t) Hooso (Garaash), wax soo saar, warshad ama meel agab ceeriin yaalo ama alaabo kale lagu sameeyo, loogana shaqeeyo ama lagu baakadeeyo.

j) Dhismaha, dib u dhiska, dayactirka, hagaajinta, beddelidda ama duminta dhisme kasta, waddada tareenka, deked, marso, deked yar, kannaal, biyo- mareen, waddo, waddo-dhuumeed (Tunnel), buundo, kubri, bullaacad, tuubbo qashinsaar, ceel, telegraphic ama rakibidda telefoonnada, korontada, shaqada gaaska, shaqada biyaha ama shaqo kasta oo dhismo ah, iyo sidoo kale diyaarinta ama aasaasidda hawlahaas ama dhismayaal noocaas ah;

x) Gaadiidka rakaabka ama badeecadaha ku yimaada waddooyinka dhulka sida jidadka baabuurta, tareenka, ama waddooyinka dalka ee mara biyaha hoostooda, iyo isku xirka rakaabka ama badeecadaha;

Kh) Meelo kale ama hawl kasta wasiirku marka uu tixgeliyo nooca shaqada wuxuu amrayaa hawl warshadeedka la rabo in la fuliyo.

25. "Khilaafka Shaqada ama Shaqaalaha" waxaa loola jeedaa khilaaf kasta oo u dhexeeya:

b) Loo-shaqeeye iyo shaqaale;
t) Urur loo-shaqeeye iyo urur shaqaale;
j) Xiriir loo-shaqeeye iyo xiriirro ururro shaqaale;
x) Shaqaale iyo shaqaale kale;
Kh) Urur shaqaale iyo urur shaqaale kale;
d) Shaqaale iyo urur shaqaale;
r) Urur shaqaale iyo xiriir ururro shaqaale;
s) Urur loo-shaqeeye iyo xiriir ururro loo-shaqeeye

Taas oo ku xiran:

b) Shaqo siin ama mid aan aheyn shaqo siin;
t) Shuruudaha shaqo siinta;
j) Xaaladaha shaqada ee shaqaale kasta;
x) Xubinnimo, goobo shaqo ama caymis;
Kh) Wax kasta oo xiriir la leh heshiis shaqo siin;

26. "Shaqo Fudud" Macnaheedu, waa mid aan suurtagal aheyn:

b) In ay wax u dhinto caafimaadka, ama horumarka Carruurta;

t) Ka cagajiidka carruurta imaanshaha iskuulka, ka qaybgalka carruurta barnaamijyada wacyigelinta iyo tababarka xirfadaha ama awoodda ilmuhu uga faa'iidaysan karaan habraacyada khuseeya arrintaan ee uu wasiirku ansixiyey.

27. "Xirasho Goob Shaqo" waxaa loola jeedaa xiritaan goob shaqo, shaqo hakin ama diidmo loo-shaqeeyaha uu diido in ay u shaqeeyaan shaqaalaha, iyada oo ujeeddadu tahay in uu ku qasbo shaqaalaha in ay aqbalaan dalab kasta oo la xiriira khilaafka shaqo ee jira.

28. "Matoor" waxaa loola jeedaa shay kasta ama isugeynta qalab loo isticmaalo ama loogu talo galay in loo adeegsado dhalinta nooc kasta oo tamar/koronto ah si shaqo loogu qabto, ama loo

isticmaalo looguna talo galay in loo adeegsado horumarinta, helista, kaydinta, haynta, xakameynta, beddelidda, gudbinta, wareejinta ama hubinta nooc kasta oo tamar/koronto ah.

29. **"Halista ugu Weyn ee Rakibaadda"** macnaheedu waa rakibaadda:

b) Meel xaddigii ama walxo intii loogu talo galay in ka badan lagu keydiyo muddo kastaba;

t) Meel kasta oo wax lagu soo saaro, lagu farsameeyo, lagu isticmaalo, lagu maamulo ama loogu keydiyo qaab ay suurtagal tahay inay keento shil weyn.

30. "Shil Weyn" waxaa loola jeedaa shil baaxad leh oo ka dhasha isticmaalka warshad ama matoor goob shaqo oo hawl loogu qabanayey.

31. "Ilaalin Caafimaad" waxaa loola jeedaa barnaamij qorshaysan oo marmar baaritaan la sameeyo, kaas oo ay ku jiri karaan baaritaan dhiig, tijaabo caafimaad oo lagu sameeyo dadka la shaqo siiyey, waxaana baaritaannadaas sameynaya xeeldheere caafimaad ama shaqaale mihnad u leh arrimaha caafimaadka.

32. "Shaqaale Dool ah" qof kasta oo si iskiis ah u yimid si uu uga xoogsado gudaha Soomaaliya, waxaana ka mid ah dadka dool ahaan shaqo loogu oggolaado oo aan aheyn kuwa xadduudaha ka soo gala, farshaxan yahannada ama aqoon yahannada ku joogayo mudo gaaban iyo badmaaxiinta.

33. "Wasiir" Waxaa loola jeedaa wasiirka federaalka ee u xilsaaran arrimaha shaqada.

34. "Wasaarad" waxaa loola jeeda wasaaradda mas'uulka ka ah arrimaha shaqada.

35. "Buuq/Guux" waxaa loola jeedaa dhammaan dhawaqa tamarta ama hugunka dhawaaqa matoorrada, kuwaas oo keeni kara maqal la'aan, waxyeellana u geysan kara caafimaadka qofka shaqaalaah ama khatar kale.

36. "Nadaafadda Goobaha Mihnadda" macnaheedu waa ka hortagga iyo xakameynta xaaladaha goobta shaqada, taas oo keeni karta cudur ama saameyn xun ku yeelan karta caafimaadka shaqaalaha.

37. "Sarkaalka Badqabka iyo Caafimaadka"macnaheedu waa sarkaal kasta oo lagu magacaabo xeerkan oo uu ku jiro agaasimaha.

38. "Buuxiye/Shaqeeye"(Occupier) waxaa loola jeedaa qofka ama dadka si dhab ah uga shaqeynaya goobta shaqada, ha ahaado milkiile ama yuusan noqon, uuna ku jiro loo-shaqeeyaha.

39. "Shaqaale Leexsan" waxaa loola jeedaa qof kasta oo la shaqo siiyey in uu qabto shaqo, balse waa shaqaale ku shaqeynaya guriga ama meel ka baxsan goobta loogu tala galay shaqada

40. "Milkiile" waxaa loola jeedaa qofka qaadanaya lacagta kirada ama macaashka dhismaha, ama akoonkiisa ha ugu dhacdo ama wakiilkiisa uu aaminay ha u qaadee, ama qofka qaadanaya kirada iyo faa'iidada haddii dhismaha la kireeyo.

41. "Gabal Shaqo" waxaa loola jeedaa shaqo kasta ama adeeg kasta oo heerka lacag bixintu ay ku xiran tahay xaddiga shaqada la qabtay, iyada oo aan la eegeyn baaxadda waqtigii la shaqeynayey.

42. "Warshad" waxaa loola jeedaa agab kasta, makiinad, matoor, iyo agab kasta oo loo adeegsado warshad.

43. "Dhismooyin ama Goobo Dhisan" waxaa loola jeedaa meel kasta oo wax la dhigto, gaar ahan;

b) Gaari, markab, diyaarad ama gaari biyood (baabuur bad iyo berriba loo isticmaalo) haddii ay dhaqaaqayaan ama aanay dhaqaaqeyn;
t)Wax kasta oo lagu rakibo dhul ama biyo dushood, ama meel kale, haddii ay ahaan laheyd mid sabbaynaysa badda dusheeda ama badda hoosteeda yaalla, ama ku jira dhul biyo kor dageen ama dhulka hoostiisa;
j) Teendho ama guri kasta oo guuri guuri kara;

44. "Dhaqaajiyaha Koowaad" waxaa loola jeedaa mishiinka matoorka ama qalabka kale ee bixiya awoodda tamarta.

45. "Heshiis Tijaabo ah"waxaa loola jeedaa heshiis shaqo siin ah, kaas oo aan ka badnayn muddo 12 bilood ah ama wax ka yar, heshiis kaasi waa qoraal waxa uuna qeexayaa in waqtigaasi uu tijaabo yahay qofka shaqaalaha ah.

46. "Xilliga Tijaabada" waxaa loola jeedaa xilli shaqaalaha iyo loo-shaqeeyahaba uu midba midka kale iska tijaabinayo.

47. "Hannaanka Dhaqaajinta Matoorka" waxaa loola jeedaa adeegsiga wax kasta oo dhaqaaqa, wax dhaqaajiya ama sahla dhaqaajinta bir ama matoor.

48. "Digniin Gaar ah" waxaa loola jeedaa ogaysiis la soo saaray ee ku aaddan qof kasta oo ku hawlan ama gacanta ku haya hawl kasta oo:

b) Ka hor imaaneysa qodobbada xeerkan ama habraac kasta oo hoos yimaada;
t) Ku lug leh ama ku lug yeelan kara mustaqbalka, khatar dhaawac halis ah ee shaqaale, taas oo keeni karta in hawlihii la qaban waayo ilaa:

i) Xaaladaha ku qoran digniinta lagu qanco;
ii) Xadgudubyada jira la saxo.

49. "Goob Munaasab ah" waxaa loola jeedaa goob shaqo ah oo laga heli karo waxa qof ku u baahan karo ee buuxinaya shuruudo iyo degganaan ku filan oo munaasab ah, oo ay ku jiraan isbeddello lagama maarmaan ah oo ku habboon, sidoo kale aan ku keeneynin culays aan loo baahnayn, lana ilaaliyo dadka lixaad la'aanta ah si ay u helaan qanaaco iyo jimicsi la siman dadka kale, iyadoo la tixgelinayo dhammaan xuquuqda aadanaha iyo xorriyadda asaasiga ah.

50. "Shaqaale Dhimis"waxaa loola jeedaa hoos u dhaca shaqada, mihnadda ama xirfadaha, iyada oo aan qofka shaqaalaha ahi eed ku laheyn, taas oo ay keentay shaqo ka saaris uu loo-shaqeeyuhu ku dhaqaaqey, taas oo inta badan keenta in hawshii xafiiska ay baaba'do shaqo siintuna yaraato.

51. "Diiwaangeliye" waxaa loola jeedaa diiwaangeliyaha ururrada shaqaalaha iyo ururrada loo-shaqeeyeyaasha ee lagu tilmaamay xeerkan.

52. "Xuquuq" waxaa loola jeedaa dhammaan lacagaha la siiyo shaqaale gutay ama ka soo dhalaalay shaqadiisa, oo ay ku jiraan wax kasta oo lagu dhiirigelinaayo shaqaale.

53. "Khatar" waxaa loola jeedaa suurtagalnimada dhacdo saameyn xun ku yeelata nolosha sida naafonimo oo ka timaadda walxo dadka ama deegaanka dhibaato u keeni karta, cawaaqib aad u xun na uu ka dhasho.

54. "Nadaafad Munaasab ah" waxaa loola jeedaa hagaajinta meelaha kaadida, falaashka musqusha, biyo-fariisiga, tubbada qashinka qaadda,qashinka, musqusha, godadka musqusha iyo wax kasta oo la mid ah oo munaasab u ah dadka naafada ah iyo qaab kasta oo fududey naya adeegga fayadhawrka goobta shaqada.

55. "Iskii u Shaqeyste" waxaa loola jeedaa qof iskii u shaqaysta si uu faa'iido ama kasab u helo isaga oo aan heshiis shaqaalenimo cidna la gelin ama kula jirin

56. "Uumi-kuleyliye" waxaa loola jeedaa weel kasta oo xiran, oo uumiga ku soo saaraa cadaadis ka badan ka jawiga dhulka dushiisa ah, oo ay ku jiraan qalabka loo isticmaalo karkarinta biyaha lagu shubo weel kasta oo noocaas ah, iyo weel heer kulkiisu sareeyo oo loo isticmaalo kuleylka si loo helo tamar/uumi.

57. "Shaqo Joojin" waxaa loola jeedaa shaqo joojin ay si wada jir ah u sameeyaan shaqaale, ama diidmo midaysan ama diidmo ay si guud iskula fahamsan yihiin shaqaaluhuna in ay joojiyaan shaqada oo aanay sii wadin, iyada oo ujeeddadu tahay in ay ka helaan dalabkooda loo-shaqeeyaha ama ururro loo-shaqeeye ee loo-shaqeeyehoodu xubin ka yahay si ay u helaan dalabkooda ku aaddan khilaafka shaqada si waafaqsan xeerkan.

58. "Qandaraas-Hoosaad Qaate" waxaa loola jeedaa qof ama shirkad qandaraas-hoosaad ka qaata qandaraasle isaga ooqoranayashaqaaleloo baahan yahay, wuxuu na heshiis qoraal ah la galayaa qandaraaslihii si loo fuliyo shaqo cayiman ama ay uqabtaan adeegyada lagu heshiiyey oo leh qiima go'an.

59. "Walxo" waxaa loola jeedaa wax kasta oo dabiici ah ama gacan ku sameysi ah ama maaddo ah, ha ahaadeen adke, dareere, gaas ama uumi.

60. "Qeybiye" waxaa loola jeedaa qof ama shirkad iibiye ah maadooyin ama walax ku bixinaya hab iib ah, kireyn, shaqo siin ama iibsasho, haddii uu yahay maamule ama wakiil.

61. "Hawl" waxaa loola jeedaa xaddiga shaqada ee qofka shaqaalaha ahi uuqaban karo caadi ahaan maalintii, marka la tixgeliyo sida uu arkomadaxdiisa tooska ah ee shaqada.

62. "Urur Shaqaale" waxaa loola jeedaa urur kasta oo shaqaale oo ujeeddadiisa kowaad tahay ilaalinta iyo difaacidda danaha shaqaalaha.

63. "Dhaqaajiyaha Mashiinka"waxaa loola jeedaa wax kasta oo mashiin wareejiya, taayar, tanbuurad, garaangar, nidaam adkeeya ama dabciya garaangarta, buleejada, shiingiyahaama qalab kale oo muhiim ah kaas oo dhaqaaqa hore u gudbiya ama ka hela mashiin kasta ama qalab kasta.

64. "Meel Shaqo" waxaa loola jeedaa meel kasta ama dhismooyin oo ay shaqaale ku shaqeeyaan.

65. "Isticmaale" marka laga hadlayo warshad ama mashiin, waxaa loola jeedaaqof isticmaale ah oo danihiisa uga faa'iideysta warshad ama mashiin, kaas oo xaq u leh ilaalintooda, hase yeeshee, waxaan ku jirin kireystaha iyo qofka loo shaqaaleeyey inuu ku shaqeeyo mashiin iyo warshad wax soosaar.

66. "Gariir" waxaa loola jeedaa tamarta makaanikada iyo korontada ah oo u gudubta jirka qofka iyada oo gilgisha ama gariirisa dhibaato ama halis weyn na ku ah caafimaadka qofka.

67. "Haweeney" waxaa loola jeedaa qof dumar ah oo 18 sano jirta ama ka weyn.

68. "Shaqaale" waxaa loola jeedaa qof kasta oo fulinaya hawl ama shaqo oo loo qabanayo loo-shaqeeye lala galay heshiis gaar ah ama mid guud oo afka ama qoraal ah, ama farsamo barad ah ama tijaabo ah, taas oo uu xuquuq ku kasbanayo.

69. "Goob Shaqo" waxaa loola jeedaa dhul kasta, dhisme, meel, markab ama doon, diyaarad ama shay shaqaalaha u dhow, agtiisa, gudahiisa, ama korkiisa ah inta uu ku jiro muddada shaqada.

70. "Qol Shaqo" waxaa loola jeedaa qol kasta ama qeyb gooni ah, kaas oo qofka shaqaalaha ahi uu ku shaqeeyo.

71. "Qaabka Ugu Xun ee Shaqo Siinta Carruurta" marka loo eego shaqo siinta da'yarta, ama u isticmaalidda fal kasta oo ay ka mid tahay:

b) Dhammaan habdhaqanka la midka ah addoonsiga sida iibinta, kala gudbinta, rahan u haysasho iyo ka ganacsiga carruurta suuqa madow ee addoonsi ahaan loo qabsado, khasab ugu shaqaysiga carruurta ama u adeegsiga iyo hubeyntooda carruurta xilliga colaadaha;

t) Isticmaalidda, qorista, u soo bandhigidda ama ku qalqaalinta ka ganacsiga jirka carruurta si loo soo saaro sawirro ama filimo anshax xumi ah;

j) Isticmaalidda, qorista, u soo bandhigidda ama ku qalqaalinta carruurta falal sharci darro ah, sida soo saaridda iyo kala gudbinta daroogada suuqa madow, sida ku qeexan xeerarka, heshiisyada iyo cahdiyada caalamiga ah ee khuseeya carruurta;

x) Shaqooyin kaas iyo kuwa la nooc ah ama duruufaha iyo xaaladaha ku xeeran ee lagu fuliyo, oo dhaawici kara caafimaadka, bedqabka iyo niyadda carruurta.

72. "Baare Shaqo" waxaa loola jeedaa Baaraha Shaqada Degmada ama Baaraha Shaqada Gobolka.

73. "Maxkamadda awoodda u leh" waxaa loola jeedaa Maxkamadda Gobolka, Maxkamadda Sare.

Qodobka 3aad
Ku Dhaqmid

1. Qodobbada xeerkan ama xeer-hoosaadkiisa waxaa ay khuseeyaan ama lagu dhaqayaa dhammaan loo-shaqeeyayaasha iyo shaqaalaha, oo ay ku jiraan kuwa ka shaqeeya adeegga dadweynaha iyo hay'adaha dawladda haddii aanu jirin shuruudo iyo xaalado adeeg shaqo oo lagu maamulo sharci kale.

2. Qodobbada Xeerkan ama xeer nidaamiyayaasha hoos yimaada laguma dabaqayo ciidamada qalabka sida (Xoogga Dalka, Booliska, Asluubta iyo Nabad Sugidda) marka laga reebo kuwa lagu shaqaaleeyey nidaam rayid ah.

CUTUBKA 2AAD
MABAADDI'DA GUUD

Qodobka 4aad
Xaqa Xoriyadda Mihnadda

Qof kasta waxa uu xaq u leeyahay in uu doorto mihnadda shaqo ee uu rabo.

Qodobka 5aad
Mas'uuliyadda Ilaalinta Xeerka Shaqada iyo Aqoonsiga Kaalinta Shaqaalaaha Waxaa Iska Leh Dowladda

1. In ay ilaaliso shaqada noocyadeeda kala duwan iyo hirgelinteeda haddii ay ahaan lahayd shaqo hay'adeed ama mid fulineed, mid aqooneed, mid farsamo ama mid xoogsi.

2. In ay dhiirrigeliso xaaladaha saamaxaya in qofka si buuxda u adeegsado xuquuqihiisa, isaga oo gudanaya waajibaadka ku xusan qodobka 4aad ee xeerkan.

3. In ay aqoonsato ahmiyadda kaalinta weyn ee shaqaaluhu ku leeyahiin horumarinta dhaqaalaha dalka, iyada oo la dhiirrigelinayo, lana xaqiijinayo ka qeybgalkooda xagga qorsheynta iyo maareynta wax-soo-saarka.

Qodobka 6aad
Sinnaanta iyo Takoor La'aanta

1. Qof kasta waxa uu xaq u leeyahay in uu dadka kale ula sinnaado fursadaha shaqa siinta iyo mihnadaha iyada oo aan lagu takooreyn wax ku shuqul leh: sinjigiisa, midabkiisa, ceyntiisa jinsi (lab iyo dheddig), luqaddiisa, diintiisa, ra'yigiisa siyaasadeed iyo wax kale oo uu aaminsan yahay, jinsiyaddiisa (dhalashadiisa), qoladiisa ama bulshada uu ka soo jeedo, naafonnimo, uur, xaaladdiisa maskaxeed, da'diisa ama in uu qabo fayruska dila difaaca jirka aadanaha (HIV Aids), waxaana sidoo kale qofka shaqaalaha ah waajib ku ah in uu dad kale u oggolaaddo xuquuqaha kor lagu xusay ee sinnaanta iyo takoor la'aanta.

2. Takoorku waa fal-dambiyeed lagu muteysanayo ciqaab si waafaqsan Xeerarka Dalka.

3. Waxaa waajib ku ah wasiirka iyo dhammaan saraakiisha wasaaradda, dhammaan hay'adaha dawladda, iyo loo-shaqeeyeyaasha in ay dhiirrigeliyaan oo ay dammaanad qaadaan u sinnaanta fursadaha, si loo cirib tiro takoorka dhanka shaqasiinta.

4. Xaqa u sinaanta fursadaha shaqo iyo daryeelka shaqaalaha ee la xiriira shaqa-siinta iyo nooca mihnadda iyo waajibaadka dhiirrigelinta iyo xaqiijinta xaqa u sinnaanta fursadaha shaqada ee ay leeyihiin shaqaalaha waddanka, waxaa si lamid ah xaqaas yeelanaya shaqaalaha doolka ah iyo qoysas kooda ee heysta sharciga deganaanshaha dalka.

5. Iyada oo aan waxyeello ku keeneynin guud ahaanba faqradda 3aad ee qodobkan ee la xiriirta shaqaalaha doolka, si looga hortago, loona cirib tiro wixii xadgudub ah ee loo geysan karo shaqaalaha doolka ah iyo qoysaskooda, ayaa waxaa wasiirka looga baahan yahay, isaga oo la tashanaya hay'adaha kale ee dawladda ee ay khuseyso iyo wakiillada ururrada loo-shaqeeyayaasha iyo wakiillada xoogsatada:

b) Si loo hubiyo dabaqid aan takoor laheyn ee la xiriirta dhalashada, isirka, diinta ama jinsiga (lab iyo dheddig) ee doolka si sharci ah u daggan gudahaJamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya, loona siiyo daryeel la mid ah muwaadiniinta dalka sida: xurmeynta arrimaha shaqo iyo habraacyada fursadaha shaqo siinta, xaaladaha iyo shuruudaha shaqo siinta, tababarka,xorriyadda ka qeybgalka iyo wada xaajoodka gorgortanka guud,badbaadada bulshada, habraacyada sharciyeed, khidmadda shaqo siinta, fiiga caymiska ee shaqaalaha, dammaanad qaadka amniga shaqo siinta, helidda beddel shaqo siin, ka nasinta shqada iyo dib u tababaridda shaqaalaha;

t) In la qaado dhammaan wixii tallaabooyin lagama maarmaan ah, kuna haboon:

i. In la xakameeyo dhaqdhaqaaqa qarsoodiga ah ee shaqo siinta doolka iyo shaqo siinta aan sharciga waafaqsaneyn ee doolka;

ii. Si wax-ku-ool ah loo ogaado shaqo siinta sharci darrada ah ee shaqaalaha doolka ah, isla markaana loo qeexo laguna qaado ciqaabta ku aaddan abaabulka dhaqdhaqaaqa shaqo siinta sharciddarada doolka ah, si looga macaasho ama si kale looga faa'iideysto;

iii. Loogu hortago qaban qaabiyayaasha dhaqdhaqaaqyada sharci darrada ah ee qarsoodiga ah, kuna wajahan muhaajiriinta tagaya, sii gudbaya, soo galaya xuduudaha Jamhuuriyada Federaalka Soomaaliya, iyo ka hortagidda kuwa shaqo siiya shaqaalaha doolka ah ee sifo sharci darra ah dalka ku soo gala;

iv. Ka hortigidda fududeynta dhoofinta, safrinta iyo soo dhoweynta doolka ah si loo shaqo siiyo.

6. Loo-shaqeeye waxaa:

b) Waajib ku ah inuu ka saaro siyaasadda shaqo siinta iyo habraacyada shaqada wixii xadgudub iyo takoorid ah ee ku jira;

t) In aanu si toos ah ama si dadban midna u oggolaan in la faquuqo ama la dhibaateeyo qof shaqaale ah ama mustaqbalka shaqaale noqon raba, iyada oo:

i. Lagu saleynayo sinji, midab, ceyn, jinsi (lab iyo dheddig), luqad, diin, aragti siyaasadeed ama ra'yi kale, Jinsiyad, haybta ama asalka bulsho, naafannimo, uur, xaalad maskaxeed, da' ama fayruska dila difaaca jirka aadanaha (HIV Aids);

ii. Lagu saleynaayo arrimo kale oo kala soocid, gooni u saarid iyo kala mudnaysiin ah, taas oo baabi'in karta ama wax u dhimi karta usinnaantii fursadaha shaqo siinta iyo mihnadda. wasiirka ayaa caddeyn kara jiritaanka arrintaas ka dib markii uu la tashado wakiillada loo-shaqeeyeyaasha iyo ururrada shaqaalaha ee jooga meelaha laga soo sheegay faquuqa, iyo hay'adaha kale ee ay khuseyso;

iii. La eegayo dhinacyada shaqo-qoridda, tababarka, dallacaadda, heshiiska iyo shuruudaha shaqa siinta, shaqo ka joojinta iyo arrin kasta oo la xiriirta shaqasiinta;

iv. Lagu saleynaayo xubinamada urur shaqaale ama hawlaha sharciyadda leh ee ururrada shaqaalaha.

7. Waa sharci daro takooridda qofka shaqaala ha ama qof kasta oo raadiniya shaqo siin iyo xaquuqdiisa lagu aqoonsaday xeerkan.

8. Waxyaabaha soo socda ma'ahan takoorid ku saleysan xeerkan:

b) Fal kasta oo ku aaddan sixidda arrimaha la xiriira kor u qaadidda sinnaanta iyo baabi'inta faquuqa ka jira goobta shaqada;
t) In aad u kala saartid, u kala reebtid ama u kala dooratid qof kasta dhanka shaqada sababo shuruudaha shaqadaas u baahan tahay darteed.

9. Loo-shaqeeye kasta waxaa waajib ku ah inuu shaqaalihiisa siiyo xuquuq siman oo leh qiimo isu dhigma ama isla eg kuwooda isku shaqada ah.

10. Marka eedeyn takoor ah la soo jeediyo, loo-shaqeeyaha waa culays dul saaran in uu caddeeyo in takoorka uusan ka dhicin goobta shaqada sida lagu soo eedeeyay, falka takooriddaas ama iska bariyeelidda ma ahan mid ku saleysan sababaha lagu caddeeyay qodobada xeerkan.

Qodobka 7aad
Shaqo khasab ah

1. Waxaa reeban shaqo qoris khasab ama jajuub ah nooc kasta oo ay tahay

2. Qofna looma oggola in uu qof kale ka caawiyo qorista, tahriibinta iyo isticmaal khasab ah ama shaqo jajuub ah.

3. Erayga ah "Shaqo khasab ama jajuub ah" laguma dabbaqayo hawlaha soo socda:

b) Shaqo ama adeeg kasta oo si sharci ah loogu baahday, marka loo eego shaqo adeeg ciidan ah ama shaqo dhammaanteed leh dabeecad ciidan sida difaaca qaranka, ama marka loo baahdo gurmadka iyo wax ka qabashada masiibooyinka qaran, laakiin aaney ku jirin shaqo qoris khasab ama jajuub ah iyo askarayn carruureed ee loo adeegsado colaadaha hubeysan;
t) Shaqo ama adeeg kasta oo laga rabo maxbuus uu ku dhacay xukun ay meel marisay maxkamad awood u leh, taas oo aanu ku jirin qof loo qoray ama lagu meeleeyay shakhsi yaad gaar ah, shirkado ama ururro, hawshaas ama adeeggaas lafulinayo iyada oo ay kormeereyso dushana ka maamuleyso hay'ad dawladeed;
j) Shaqo ama adeeg kasta oo fudud oo ay qabsanayaan xubnaha bulshadu, iyaga oo u arkay danahooda gaarka ah, loona gartay in ay ka mid tahay waajibaadka caadiga ah ee bulshada ka saaran dalkooda, iyada oo la tixgelinaayo xubnaha bulshada ama wakiilladoodu xaq ay u leeyihiin in lalatashado;
x) Shaqo ama adeeg kasta oo lagu fuliyey xaalad degdeg ah oo jirta awgeed, ama guud ahaan ama duruuf kasta oo halis gelin karta jiritaanka ama ladnaanta dadka qeyb ka mid ah ama idil ahaantood.

4. Qofkii lagu helana jabinta qodobkan, waxaa la horgeynayaa maxakamadda awoodda u leh, waxaana lagu dhaqayaa habraacayada ku xusan Xeerka Ciqaabta Soomaaliyeed iyo Xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 8aad
Xadgudub Damac Galmo iyo Faduullin (Faduullin, ama Qash-qashaad Dhaqan Xumo ah)

1. Xadgudub, faduulin, qafal-xumo iyo qash-qashaad (Sexual Harassment) shaqaale waxay ka dhacdaa goobaha shaqada marka loo-shaqeeyaha, wakiilka loo-shaqeeyaha ama shaqaalaha kale:

b) Uu si toos ah ama si dadban uga codsado qof shaqaalaha ka mid ah galmo, taataabasho jirka ah ama dhaq-dhaqaaqyo kale oo galmo la xiriira oo ay ka mid yihiin:

i. Ballanqaad mudnaan siin leh ee xagga shaqada;
ii. Hanjabaad in dhibaato shaqada ah ka soo gaari doonto;
iii. Hanjabaad ku saabsan xaaladda shaqo siinta hadda ama mustaqbalka ee qofka shaqaalaha ah, haddii ballanqaadkaas ama hanjabaadaas ay caddahay ama maldahan tahay.

t) Inuu adeegsado erayo damac galmood xambaarsan oo qoraal ah ama af ah;

j) Inuu adeegsado waxyaabo muuqaal ah oo dareen galmo kicin leh;

x) Inuu muujiyo dhaq-dhaqaaq jireed oo damac galmo leh taas:

i. Oo uu dhibsanayo ama aanu dhibsaneyn qofka shaqaalaha ahi ee lagula kacayo;
ii. Oo sida ay tahay, raad xun ku reebeysa shaqadiisa qofka shaqaalaha ah, waxqabadkiisa shaqo ama ku qanacsanaantiisa shaqada;
iii. Oo ujeedadeedu tahay abuuris handadaad, cabsi gelin, qash-qashaad, iyo jawi nacayb leh ee bay'ada lagu shaqeeyo.

2. Loo-shaqeeye kasta waa in uu la tashadaa shaqaalaha ama wakiilladooda, oo uu soo saaro, kuna soo jeediyo dareenka shaqaalaha bayaan la xiriira siyaasad ku saabsan xadgudubka damaca galmo iyo faduullin, taas oo ay lagama maarmaan tahay in ay ku jiraan:

b) Qeexidda xadgudub damac galmo iyo faduullin oo waafaqsan sida ku xusan qeybtan;

t) Qoraal:

i. Mamnuucaya xadgudub damac galmo, qash-qashaad, tilmaamo maldahan iyo fuduullin;
ii. Muujinaya dammaanad qaad ah in loo-shaqeeyuhu uu ku dhaqaaqi doono tallaabooyin lagu xaqiijinayo in shaqaalaha aan loo geysan doonin xadgudub damac galmo iyo faduullin;
iii. In tallaabo anshax-marineed oo ku habboon laga qaado qof kasta oo xadgudub damac galmo, qash-qashaad, tilmaamo maldahan iyo faduullin kula kaca qof shaqaalaha ka mid ah;
iv. In loo-shaqeeyuhu sameeyo habraacayo shaqaaluhu ku soo gudbiyaan cabashadooda la xiriirta xadgudub damac galmo, qash-qashaad, tilmaamo maldahan iyo faduullin loo geysto;
v. In loo-shaqeeyahu qariyo magaca cabtaha ama nooca xaaladaha cabashadiisa, marka laga reebo goortii ay shaacintu lama huraan noqoto si loo qaado tallaabooyin wax lagu saxayo.

3. Loo-shaqeeyaha waa in uu si deg deg ah oo madax banaani ku jirto uu u baaro wixii cabasho ah ee ku aaddan xadgudub damac galmo iyo faduullin leh, isla markii caddaato cabashadaas, waa in uu u gudbiyaa hay'adaha sharciga si loogu qaado dacwo waafaqsan Xeerka Ciqaabta Soomaaliyeed iyo Xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 9aad
Xoriyadda ku Biiridda

1. Shaqaale kasta waxa uu xaq u leeyahay;

b) In uu ka qayb galo sameynta urur shaqaale ama xirriiro ururro shaqaale;
t) In uu ku biiri karo urur shaqaale;
j) In uu ka tegi karo urur shaqaale.

2. Qof kasta oo shaqaale ah ama shaqo raadinaya waa in aan lagu takoorin in uu isticmaalay xuquuqda xeerkan siinayo darteed.

3. Loo-shaqeeye kasta wuxuu xaq u leeyahay:

b) In uu ka qayb qaato sameynta urur loo-shaqeeye ama xiriir ururro loo shaqeeye;
t) In uu ku biiro urur loo-shaqeeye ama xiriir ururro loo-shaqeeye, si waafaqsan dastuurka ururradaas;
j) In uu ka baxo urur loo-shaqeeye ama xiriir ururro loo-shaqeeye.

4. Loo-shaqeeye waa in aan lagu takoorin in uu isticmaalay xuquuqda xeerkan siinayo darteed.

5. Shaqaale ama loo-shaqeeye kasta waxa uu xaq u leeyahay in aanu ku biirin urur shaqaale ama urur loo-shaqeeye ama xiriir urur ama ururro shaqaale ama loo-shaqeeye, isaga oo aanan luminayn xuquuqdii sii sharciga aheyd.

Qodobka 10aad
Xuquuqda Shaqaaluhu Waa Lama Taabtaan

1. Sida xeerkan qabo, xuquuqda la siiyay qofka shaqaalaha ahi, ma'aha mid laga gaari karo heshiis lagu diidayo, lagu dhimayo ama lagu xaddidayo, heshiis kasta oo noocaas ah na waxaa laga soo qaadayaa wax kama jiraan.

2. Xuquuq ama daryeel kasta oo horey loo-shaqeeyuhu u siiyey shaqaale, isaga ikhtiyaarkiisa ama heshiis lagula galay, kaas oo shaqaalaha faa'iido dheeraad u ah ayaa mudnaanta leh marka loo eego kuwa ku xusan xeerkan.

Qodobka 11aad
Qodobada Lagu Xallinayo Khilaafaadka Shaqada

1. Khilaafaadka aan xalkooda laga heleynin qodobbada xeerkan iyo heshiiskii shaqo ee qofka lala saxiixday, waa in lagu gaaraa go'aan waafaqsan shareecada Islaamka, mabaadii'da sinnaanta, mabaadii'da guud ee shuruucda shaqada ama baaqyo iyo talooyinka ururka shaqaalaha adduunka oo

ay saxiixday Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya, mabaadii'da xeerka caadiga ah ee aan ka hor imaaneyn kuwa xeerka shaqada iyo curfiga.

2. Haddii la isku khilaafo fasiraadda ama dhaqan gelinta shuruucda ku saabsan arrimaha shaqada, waxaa la qaadanayaa fasiraadda iyo dhaqan gelinta u roonshaqaalaha.

QEYBTA II:
MAAMULKA, KORMEERKA IYO BAARISTA SHAQADA

CUTUBKA 3AAD:
MAAMULKA HEER WASIIR

Qodobka 12aad
Wasiirka

1. Wasiirka mas'uulka ka ah arrimaha shaqada, waxaa lagu magacaabayaa si waafaqsan Dastuurka Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya.

2. Wasiirka, waa madaxa ugu sarreeya maamulka wasaaradda u qaabilsan arrimaha shaqada.

3. Awoodaha iyo waajibaadka shaqo ee wasaaradda waxaa ka mid ah:

b) In ay xaqiijiso u hoggaansanaanta qodobada xeerkan ama xeer nidaamayaasha halkan ku dhigan ama sharci kasta oo nidaaminaya arrimaha shaqada, shaqo siinta, ilaalinta iyo daryeelka shaqaalaha;
t) In ay dejiso siyaasado, xeerar, tilmaamo iyo barnaamijyo la xiriira shaqada iyo shaqo siinta;
j) In ay ka caawiso, markii laga codsado, ururrada shaqaalaha diiwan gashan iyo ururrada loo-shaqeeyayaasha ee diiwangashan ama loo-shaqeeyeyaal ama xiriiradooda iyo qoridda heshiisyada guud ee shaqada;
x) In ay qaaddo talaabooyinka ku habboon si loo xalliyo khilaafaadka shaqada ee ka dhex dhasha hay'adaha heer qaran ama khilaafaadka culeyska gaarka ah leh;
kh) In ay jiheyso waxbarashada iyo tababarrada xirfadeed ee shaqaalaha iyo meeleynta kuwa shaqodoon ka ah;
d) In ay mas'uul ka noqoto dhammaan arrimaha ku saabsan xiriirrada shaqada, duruufaha shaqada, shaqo siinta shaqaalaha, badqabkamihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada, xoogsatada ama dhaqdhaqaaqa muruqmaalka iyo tirakoobka shaqada;
r) In ay magacawdo saraakiil lagama maarmaanka u ah in ay adeegsadaanawoodaha xeerkan lagu siiyay iyo socodsiinta hawlaha Wasaaradda islamarkaa na ay bixiso tilmaamaha ku habboon adeegsiga awoodaha iyo waxqabadka.

4. Si waafaqsan xeerkan iyo shuruucda kale ee hagta adeegga bulshada, wasiirka waxa uu magacaabayaa saraakiisha soo socota:

b) Gudoomiyaha Guddiga Sare Shaqada Federaalka;
t) Agaasimaha Shaqada;
j) Agaasimaha Badqabka Mihnadaha iyo Caafimaadka Goobta Shaqada;

x) Diiwaanhayaha Ururrada Shaqaalaha iyo Urrurrada Loo-shaqeeyayaasha;

kh) Saraakiil kale oo lagama maarmaan u ah ujeeddooyinka maamulka shuruucda la xiriira shaqada iyo shaqo siinta.

5. Wasiirka inta aanu magacaabin saraakiisha sare ku xusan wuxuu hubinayaa in lagu soo xulay tartan iyo daah furnaan.

6. Wasiirka waa in uu xaqiijiyaa saraakiisha magacaaban gudasha awooda hooda iyo waxqabadka hawl-gudasha dooda si habsami leh isugu duwan si loo gaaro halbeegyada hawlaha wasaaradda.

7. Wasiirka, isaga oo adeegsanaya awooddiisa, gudanayana hawlihiisa shaqo, waa in uu si joogta ah u ilaaliyaa mabaadii'da iyo nuxurka seddex geesoodka, kalana tashadaa wakiillada shaqaalaha iyo kuwa loo-shaqeeyeyaasha arrimaha la xiriira siyaasadaha, xeerarka iyo ku dhaqanka khuseeya ama saameeya danaha shaqaalaha iyo loo-shaqeeyaha.

Qodobka 13aad
Guddiga Sare ee Shaqada Federaalka

1. Guddiga Sare ee Shaqada Federaalka ayaa mas'uul ka ah nidaaminta iyo kormeerka shaqada iyo xiriirrada shaqo siinta, dabagalka, xoojinta ku dhaqanka xeerkan iyo shuruuc kasta oo kale ee shaqada, si loogu nidaamiyo shaqada iyo xiriirrada shaqo siinta.

2. Guddiga Sare ee Shaqada Federaalka wuxuu si qoraal ah u wakiilan karaa sarkaal kasta oo shaqo qeyb ka mid ah awooddiisa, hawlihiisa iyo waajibaadkiisa, isaga oo:

b) Ku xiraya duruufaha awood u wakiilashada, isaga oo wax ka beddelaya ama kala noqonaya wakiilnimada waqti kasta;

t)Wax-ka-beddeli karaa ama ka kaaftoomayaa go'aannada uu gaaro qofka awooddaas loo wakiishay.

Qodobka 14aad
Agaasimaha Shaqada

1. Agaasimaha shaqada ayaa mas'uul ka ah nidaaminta iyo kormeerka maamulka shaqada, dabagalka, baarista ama xoojinta ku dhaqanka xeerkan iyo shuruucda kale ee shaqada si ay u nidaamiyaan maamulka shaqada.

2. Agaasimaha shaqada wuxuu si qoraal ah ugu wakiilan karaa sarkaalka shaqada qeyb kasta oo ka mid ah awooddiisa, hawlihiisa iyo waajibaadkiisa, isaga oo:

b) Ku xiraya duruufaha awood u wakiilashada, isaga oo wax ka beddelaya ama kala noqonaya wakiilnimada waqti kasta;

t) Wax ka beddeli karaa ama ka kaaftoomayaa go'aannada uu gaaro qofka awooddaas loo wakiishay;

Qodobka 15aad
Agaasimaha Badqabka Mihnadda iyo Caafimaadka Goobta Shaqada:

1. Agaasimaha badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada ayaa mas'uul ka ah diiwaangelinta, nidaaminta iyo kormeerka dhammaan goobaha shaqada iyo dabagalka ama xoojinta ku dhaqanka xeerkan iyo shuruuc kasta oo kale ee shaqada si loo nidaamiyo badqabka, caafimaadka iyo daryeelka goobta shaqada.

2. Agaasimaha badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada wuxuu si qoraal ah ugu wakiilan karaa sarkaal kasta ee badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada qeyb kasta oo ka mid ah awooddiisa, hawlihiisa iyo waajibaadkiisa, isaga oo:

b) Ku xiraya duruufaha awood u wakiilashada, isaga oo wax-ka- beddelaya ama kala noqonaya wakiilnimada waqti kasta;

t) Wax-ka-beddeli karaa ama ka kaaftoomayaa go'aannada uu gaaro qofka awooddaas loo wakiishay.

Qodobka 16aad
Saraakiisha kale: Magacaabidda, Awoodaha iyo Hawlaha

1. Saraakiisha wasiirku u magacaabay si waafaqsan qodobka 12 Farqadda (4) Xarafk (*kh*) waxaa loo magacaabi karaa:

b) Saraakiil shaqo;

t) Saraakiil shaqo siin;

j) Saraakiisha badqabka iyo caafimaadka Goobta shaqada.

2. Sarkaalka shaqadu, iyada oo looga jeedo dabagalka ama xoojinta ku dhaqanka xeerkan iyo shuruuc kasta oo kale ee shaqada, kuna saabsan xiriirrada shaqada iyo shaqo siinta, waxa uu:

b) U baahan karaa in loo soo daabaco galalka ama faylasha shaqada ee ku jira keydka xasuus reebka (Arkiifiyo) loo-shaqeeyaha si uu:

i. U baaro oo hubiyo keydka galalkaas;
ii. Nuqul ka reebto gal walba oo loo soo daabaco.

t) Uga baahan karaa qof kasta oo shaqeynaya ama shaqaale kasta in uu u soo gudbiyo wixii xog ah ee uu awood u leeyahay, iyada oo laga eegayo:

i. Magacyada iyo cinwaannada dadka shaqada la siiyey ama cidda shaqada laga helay;
ii. Lacagta loogu tala galay shaqada.

j) baarayaa:

i. Qof kasta oo sarkaalka shaqadu u arko in ay jirto sabab maangal ah uu ku rumeysto inuu yahay ama ahaan jiray shaqaale;ama
ii. In loo-shaqeeyuhu qofkaas, ama adeegihiisu ama wakiilkiisu ka shaqaaleeyay goobta shaqada ee loo-shaqeeyaha, waxaana looga baahan yahay in qofkaas uu saxiixo caddeyn uu ku xaqiijinayo in uu ka run sheegay warbixintii laga qoray iyo dhammaan waxyaabihii laga wareystay.

x) Sarkaalku wuxuu si xor ah u baarayaa saacad kasta habeen ama maalin, wuxuuna geli karaa, kormeeri karaa oo uu baarayaa dhulka, guryaha iyo

dhismooyinka kale ogeysiis la'aan, taas oo uu sarkaalku u heysto sabab maangal ah oo uu ku rumeysan karo in qof shaqaale ahi deggan yahay ama uu ku shaqeeyo si loo hubiyo dhaqan galka xeerkan;

kh) Sarkaalka shaqada wuxuu si xor ah oo ogeysiis la'aan ah saacad kasta, habeen ama maalin dalban karaa:

i. In loo-shaqeeyuhu uu u soo daabaco dukumintiyada tilmaamaya shaqaalaha sida loo shaqaaleeyey;

ii. In shaqaale kasta uu u soo daabaco dukumintiyada tilmaamaya shaqo siintiisa.

d) Baarayaa oo nuqul ka reebanayaa diiwaanka, buugga keydinta iyo dukumintiyada kale ee la xiriira ama u muuqda in ay la xiriiraan shaqo siinta, waxaa kale oo uu la wareegayaa dukumintiyada koobaya diiwaanka, buugga ama keydka xasuus reebka kale haddii ay jirto sabab maangal ah oo uu ku rumeysto in caddeyn muujineysa xadgudub lagu sameeyay xeerkan ama sharciyada kale ee shaqada;

r) Gelayaa, baarayaa oo hubinayaa dhammaan musqulaha (lab iyo dheddig), goobaha kale ee nadaafadeed iyo socodka biyaha;

s) Uu baarayaa oo hubinayaa dhammaan cunnooyinka la siiyay ama u muuqda in la siinayo shaqaalaha, wuxuuna ka qaadanayaa labo muunad (Sample) oo la tijaabinayo, isla markaasna uu goobjoog ka yahay loo-shaqeeyaha ama wakiilkiisa, iyada oo labadii muunadood si xafidan loo xirayo, mid ka mid ahna loo reebayo loo-shaqeeyaha;

sh) Uu amrayaa in dhammaan dhismayaasha iyo goobaha ay shaqaalaha deggan yihiin ama ay ku shaqeeyaan in xaaladdooda nadaafadeed laga dhigo mid hagaagsan oo aad nadiif u ah;

dh) Iyadaoo aanay waxba u dhimmeyn awoodaha kale ee hay'adaha xeerilaalinta ee heer federaal ama qof kale toona, wuxuu billaabayaa dacwo oogis madani ah ama mid fal-dambiyeed ah oo ku saabsan qodobbo xeerkan oo la jebiyay ama xadgudub loo-shaqeeyuhu ku sameeyay ama sharci kasta oo shaqaale;

c) La wareegayaa shaqaale kasta oo tuhun ka galo in uu carruur yahay, laguna shaqaaleeyay sifo ka soo horjeedda xeerkan iyo shuruucda kale ee shaqada, wuxuuna u celinayaa waalidkiisa, xannaaneeyihiisa ama ciddii kale ee ku habboon;

g) Bixinayaa amarro laga rabo loo-shaqeeyaha inuu u hoggaansamo qodobbada xeerkan;

f) Fulinayaa hawlaha iyo tilmaamaha, wuxuu na adeegsanayaa awoodaha kale ee uu siiyay Guddiga Sare ee Shaqada Federaalka.

3. Haddii sarkaalka shaqada uu qaato, diiwaan, gal, keyd-buug ama dukumintiya kale si uu uga guto waajibkiisa, Sarkaalku waa inuu u reebaa loo-shaqeeyaha ama wakiilkiisa warqad caddeyn rasmi ah in uu ka hayo dukumintigaas.

4. Sarkaalka shaqada wuxuu gali karaa dhexdhexaadin laba dhinac oo khilaaf ka dhexeeya, si uu u xalliyo khilaafaadka ku xusan xeerkan iyo sharci kasta oo ku saabsan xiriirka shaqada iyo shaqo siinta.

5. Iyada oo ujeeddadu tahay uruurinta xogta suuqa shaqada, sarkaalka shaqadu waxa uu adeegsanayaa awooodahiisa, isaga oo keligii fulinaya hawlaha soo socda ama la kaashanaya saraakiisha kale ee shaqada:

b) Wuxuu dalbanayaa in loo soo daabaco galalka shaqo siinta ee uu u hayo loo-shaqeeyuhu si uu:

i. U baaro, fatisho, uuna hubiyo xogta ku jirta galalkaas;
ii. Nuqul uga reebto shay walba u baahan yahay.

t) Wuxuu ka dalbanayaa qof kasta oo shaqada ku jira ama dhammaystay ama shaqaale ka baxaya in ay usoo gudbiyaan wixii xog ah ee ay hayaan ee ay awood u leeyihiin bixinteeda oo ku saabsan:

i. Magacyada iyo cinwaannada dadka shaqada loo diray ama kuwa shaqada soo qabtay; iyo
ii. Xaddiga lacageed ee lagu bixiyay shaqada.

j) Sarkaalka shaqada wuxuu si xor ah oo ogeysiis la'aan ah saacad kasta, habeen ama maalin, dalban karaa:

i. In loo-shaqeyuhu uu u soo daabaco dukumintiyada tilmaamaya shaqo siinta shaqaale kasta;
ii. In shaqaaluhu soo daabaco dukuminti kasta oo la xiriira hannaanka shaqo siintiisa;

x) Baarayaa:

i. Qof kasta oo sarkaalka shaqadu uu u arko in ay jirto sabab maangal ah oo uu ku rumeysto in uu yahay shaqaale ama ahaan jiray shaqaale;
ii. In loo-shaqeeyuhu qofkaas, ama adeegihiisu ama wakiilkiisu ka shaqaaleeyay goobta shaqada ee loo-shaqeeyaha, waxaana looga baahanyahay in qofkaas uu saxiixo caddeyn uu ku xaqiijinayo in uu ka run sheegay warbixintii laga qoray iyo dhammaan waxyaabihii laga wareystay.

kh) Baarayaa oo nuqul ka reebanayaa diiwaanka, buugga keydinta iyo dukumintiyada kale ee la xiriira ama u muuqda in ay la xiriiraan shaqo siinta.waxaa kale oo uu la wareegayaa dukumintiyada koobaya diiwaanka, buugga ama keydka xasuus reebka kale haddii ay jirto sabab maangal ah oo uu ku rumeysto in caddeyn muujineysa xadgudub lagu sameeyay xeerkan ama sharciyada kale ee shaqada;

d) Fatashayaa, oo nuqul ka mid ah ka sameynayaa dhammaan keydka liiskashaqaale ee loo-shaqeeye ee ka hawlgala meel ka baxsan goobta shaqada;

r) Wuxuu amrayaa in loo-shaqeeye kasta uu u hoggaansamo qodobbada xeerkan;

s) In uu fududeeyo meeleynta shaqaalaha; iyo

sh) Waa in uu fuliyaa hawl iyo awaamiir kasta uu bixiyey agaasimaha shaqada, isagoo adeegasanaya awoodihiisa shaqo ee xeerkan tilmaamay;

6. Marka uu la wareegayo sarkaalka shaqada diiwaan, keyd xasuus-reeb ama dukumintiya kale si uu uga guto waajibkiisa, sarkaalku waa in uu sii yaa loo-shaqeeyaha ama wakiilkiisa warqad caddeyn rasmi ah in uu ka hayo dukumintigaas;

7. Iyadoo ujeedadu tahay dhaqangelinta xeerkan, sarkaalka badqabka mihnadda iyo caafimaadka oo adeegsanaya awoodahan soo socda, una fulinya waajibaadkiisa si madax bannaan ama isagoo kaashanaya saraalka shaqada wuxuu:

b) Si xor ah u baarayaa digniin la'aan saacad kasta habeen ama maalin, wuxuu na geli karaa, kormeeri karaa oo uu fatashayaa dhulka, guryaha iyo dhismooyin ka kale, taas oo uu sarkaalku u heysto sabab maangal ah oo uu ku rumeysan karo in qof shaqaale ahi deggan yahay ama uu ku shaqeeyo si loo hubiyo dhaqan galka xeerkan;

t) Sarkaalka shaqada wuxuu si xor ah ogeysiis la'aan saacad kasta, habeen ama maalin u dalban karaa:

i. In loo-shaqeeyuhu uu u soo daabaco dukmintiyada tilmaamaya shaqosiinta shaqaalaha;

ii. In shaqaaluhu soo daabaco dukuminti kasta oo la xiriira hannaanka shaqo siintiisa.

j) Baarayaa:

i. Qof kasta oo sarkaalka shaqadu uu u arko in ay jirto sabab maangal ah oo uu ku rumeysto in uu yahay shaqaale ama ahaan jiray shaqaale;

ii. In loo-shaqeeyuhu qofkaas, ama adeegihiisu ama wakiilkiisu ka shaqaaleeyay goobta shaqada ee loo-shaqeeyaha, waxaana looga baahan yahay in qofkaas uu saxiixo caddeyn uu ku xaqiijinayo in uu ka run sheegay warbixintii laga qoray iyo dhammaan waxyaabihii laga wareystay;

iii. Baarayaa oo nuqul ka reebanayaa diiwaanka, buugga keydinta iyo dukumintiyada kale ee la xiriira ama u muuqda in ay la xiriiraan shaqo siinta. Waxaa kale oo uu la wareegayaa dukumintiyada koobaya diiwaanka, buugga ama keydka xasuus reebka kale haddii ay jirto sabab maangal ah oo uu ku rumeysto in caddeyn muujineysa xadgudub lagu sameeyay xeerkan ama sharciyada kale ee shaqada;

iv. Gelayaa, baarayaa oo hubinayaa dhammaan musqulaha (lab iyo dheddig), goobaha kale ee nadaafadeed iyo socodka biyaha;

v. Uu baarayaa oo hubinayaa dhammaan cunnooyinka la siiyay ama u muuqda in la siinayo shaqaalaha, wuxuuna ka qaadanayaa labo muunad (Sample) oo la tijaabinayo, isla markaasna uu goobjoog ka yahay looshaqeeyaha ama wakiilkiisa, iyada oo labadii muunadood si xafidan loo xirayo, mid ka mid ahna loo reebayo loo-shaqeeyaha;

vi. Uu amrayaa in dhammaan dhismayaasha iyo goobaha ay shaqaalaha deggan yihiin ama ay ku shaqeeyaan in xaaladdooda nadaafadeed laga dhigo mid hagaagsan oo aad nadiif u ah;

vii. Iyada oo aanay waxba u dhimmeyn awoodaha kale ee hay'adaha xeerilaalinta ee heer federaal ama qof kale toona, wuxuu billaabayaa dacwo oogis madani ah ama mid faldambiyeed ah oo ku saabsan qodobbo xeerkan oo la jebiyay ama xadgudub loo-shaqeeyuhu ku sameeyay ama sharci kasta oo shaqaale;

viii. Amrayaa in isbitaal loo diro qofkii shaqaale ah ee buka, kaas oo xaaladda ka jirta goobta shaqadu aanay caawineynin, loo-shaqeeyaha ayeyna waajib ku tahay in uu bixiyo kharashka isbitaalka;

ix. Joojinayaa cunto walba oo loogu talagalay shaqaalaha, taas oo aan ku habbooneyn in la quuto. cuntadaas oo kale, waxaa lagu gubayaa sarkaalka badqabka iyo caafimaadka goobta shaqada hortiisa;

x. Dalbayaa, iyada oo uu lacagta bixinayo loo-shaqeeyuhu, cuntooyinka kala

duwan ee lagama maarmaanka u ah qofka shaqaalaha ah, taas oo aan kharash keedu ka badneyn qoondadii caadiga aheyd ee loo-shaqeeyuhu siin jiray shaqaalaha;

xi. Hubinayaa dhismooyinka iyo goobaha kale ee shaqaaluhu ay deggan yihiin ama ay ku shaqeeyaan, kuwaas oo sarkaalku u arko in aanay munaasab ku aheyn marka la eego qaab dhismeedkooda, xaaladda ama ku habboonaanta ujeeddooyin kii loo dhisay;

xii. Ku amrayaa loo-shaqeeyaaha inuu siiyo shaqaalaha uu la saxiixday heshiiska shaqo dhar, kabo shaqo, bustooyin iyo qalabka ka hortaga shilalka iyo halista dhaawacyada, kuwaas oo loo-shaqeeyuhu bixinayo qiimahooda;

xiii. Hubinayaa dhammaan daawooyinka la siinayo ee loogu talogalay in ay isticmaalaan shaqaalaha;

xiv. Lagu amraa loo-shaqeeyaha in uu u hoggaansamo qodobada xeerkan; iyo

xv. Fulinayaa wixii kale oo hawl iyo tilmaamo ah, wuxuuna isticmaalayaa awoodaha kale ee uu siiyo agaasimaha badqabka iyo caafimaaadka goobta shaqada.

Qodobka 17aad
Warqadda Awoodsiinta Iyo Kaarka Aqoonsiga

1. Wasiirka wuxuu siinayaa warqadda awood siinta iyo kaarka aqoonsiga sarkaal kasta oo idman, Guddiga Sare ee Shaqada Fedaraalka, Agaasimaha Shaqada iyo Agaasimaha Badqabka iyo Caafimaadka Goobta Shaqada.

2. Guddiga Sare Shaqada Fedaraalka wuxuu warqadda awood siinta iyo kaarka Aqoonsiga siinaya Saraakiisha lashaqaysa. Sarkaalka shaqada waxaa warqadda awood siinta iyo kaarka Aqoonsiga siinaya Agaasimaha Shaqada. Sarkaalka ka tirsan Agaasinka Badqabka iyo Caafimaadka Goobta Shaqada waxaa warqadda awood siinta iyo kaarka Aqoonsiga siinaya Agaasimaha Badqabka iyo caafimaadka Goobta Shaqada.

3. Sarkaalka Idman marka uu wajibaadkiisa shaqo u gudanayo si waafaqsan xeerkan, waa in uu mar kasta tusaa warqadda Awoodsiinta iyo kaarkiisa aqoonsiga qofkii ay khuseyso oo si sax ahna uga dalbadaa.

Qodobka 18aad
Awoodda Gelidda Goobaha Shaqada

1. Sarkaalka idman, waxaa loo oggol yahay in uu galo dhisme ama meel kasta oo ay shaqaale ku shaqeynayaan ama ay suurto gal tahay in ay ka hawlgalaan shaqaale, isagaoo wajibaadkiisa shaqo u gudanaya si waafaqsan xeerkan ama sharciyada kale ee shaqada.

2. Sarkaalka idmani waa in uu ogeysiiyaa loo-shaqeeyaha ama wakiilkiisa sababta joogitaankiisa

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

goobta shaqada marka ugu horreysa ee uu fursad u helo, haddii aanu ogeysiintaasi aheyn mid wax u dhimaysa ujeeddadii iyo waajibaad gudashadiisa uu meesha u yimid.

3. Sarkaalka idman waa in aan laga hor-istaagin, lagana carqaladeyn gudashada waajibaadkiisa shaqo si wafaqsan xeerkan, qof kasta oo:

b) Si ula kac ah sarkaalka u hor istaaga ama ku dhiba shaqadiisa; ama

t) Iska dhagatira ama ku guuldarreysta in uu u hoggaansamo dalab kasta ama amar kasta oo uga yimaada sarkaalka shaqada, waxaa lagu ciqaabayaa habraacayada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 19aad
Iskaashiga Hay'adaha Dawladda

Saraakiisha idmani, waxay ka dalban karaan markii loo baahdo hay'adaha Dawladda iskaashi la xiriirta sidii loo dhanqan gelin lahaa qodobbada xeerkan iyo xeer-nidaamiyaashiisa.

Qodobka 20aad
Mamnuucid

1. Sarkaalka idmani waa in uusan:

b) Dan toos ah ama dadban toona ka yeelan hawl kasta oo uu qabanaayo;

t) Sheegin, xataa haddii uu ka tago shaqada, sirta wax-soo-saarka iyo tan ganacsiga ama qaabka ay hay'adda u shaqeyso, kuwaas oo uu ogaaday muddadii uu shaqada ku jiray;

j) Shaacin halka ay kasoo gaartay cabashada lagu soo wargeliyay ee ku saabsan dhibaatada jirta, jebinta qodobo sharci ama aanu ku handadin loo-shaqeeyaha ama wakiilkiisa in booqashada baaritaankiisu ay ka dhasheen cabashooyinkaas.

Qodobka 21aad
Awood La mid ah Tan Saraakiisha Booliska

Saraakiisha idmani, waxa ay leeyihiin awood iyo maqaam la mid ah tan saraakiisha booliska, hase yeeshee, ku xaddidan oo keliya awoodda iyo waajibaadka uu siinayo xeerkan, xeer-nidaamiyaashiisa iyo sharciyada kale ee shaqada.

Qodobka 22aad
Soo Gudbinta Warbixinnada iyo Ilaalinta Siraha

1. Guddiga Sare Shaqada Federaalka, Agaasimaha Shaqada iyo Agaasimaha Badqabka Mihnadaha iyo Caafimaadka Goobaha Shaqada waxaa looga baahan yahay in ay diyaariyaan oo ay daabacaan warbixinnada sanadlaha ah ee hawlahooda kala duwan, kuwaas oo la doonayo in ay ku jiraan xogaha iyo macluumaadka soo socda:

b) Guddiga Sare Shaqada Federaalka ama Wakiilkiisa waxaay kasoo warbixinayaan:

i. Horumarka sharciyada la xiriira shaqada iyo xeer- nidaamiyaashooda;

ii. Shaqaalaha;

iii. Tirakoobka goobaha shaqada iyo shaqaalaha oo ay ku jiraan (dadka

baahiyaha gaarka ah qaba iyo kaalmadii loo fidiyay), dacwooyinka la xiriira khilaafaadka shaqada iyo sidii loo maareeyay; iyo hakin shaqo ka dhacday qaar ka mid ah qeybaha;

iv. Natiijooyinkii baaritaannada.

t) Agaasimaha Shaqada wuxuu ka warbixinayaa;

i. Horumarka siyaasadaha la xiriir shaqo siinta;

ii. Shaqaalaha;

iii. Heerka wax-soo-saarka;

iv. Macluumaadka suuqa shaqada iyo heerka shaqo siinta.

j) Agaasimaha Badqabka Mihnadda iyo Caafimaadka Goobha Shaqadu waxa uu ka warbixinayaa:

i. Horumarka shuruucda la xiriirta shaqadiisa, xeer- nidaamiyaashooda iyo anshaxa shaqada;

ii. Shaqaalaha;

iii. Xaaladda goobaha shaqada, tirakoobka goobaha shaqada iyo shaqaalaha oo ay ku jiraan (dadka baahiyaha gaarka ah qaba iyo wixii kaalmo ah ee la siiyay), shillalka Warshadaha iyo cudurada shaqada;

iv. Natiijooyinka baaritaannada;

v. Tirakoobka xadguduyada la ogaaday iyo ganaaxyada lagu soo rogay.

2. Waa reeban tahay in sarkaalka idman ama qofkale oo uu soo bandhigo macluumaad maamul si waafaqsan xeerkan, marka laga reebo:

i. Mid waafaqsan sharci kasta oo qoran; ama

ii. Ujeedada dacwad kasta oo looga maarmi waayey si sharci ah ama maareyn sax ah oo ku aaddan xeerkan;

Qodobka 23aad
Diiwaangelinta Ururrada Shaqaalaha iyo Ururrada Loo-Shaqeeyayaasha

1. Diiwaangeliyaha ururrada shaqaalaha iyo loo-shaqeeyayaashu waxa uu mas'uul ka yahay diiwaangelinta iyo xeerarka ururrada shaqaalaha iyo ururrada loo-shaqeeyaha iyo xiriir kasta oo ay ku midoobaan labo (2) urur.

2. Wasiirka ayaa magacaabi kara diiwaangelyaha, ku xigeenka diiwaangeliyaha, kaaliyeyaasha iyo saraakiisha kale ee loogu baahdo ujeeddoyinka xeerkan.

3. Diiwaangeliyuhu isaga oo qoraal isticmaalaya waxa uu ku xigeenkiisa ku wareejin karaa qeyb ka mid ah awooddiisa, hawlihiisa iyo waajibaadkiisa shaqo.

4. Diiwaangeliyuhu waxa uu:

b) Shuruudo ku xiri karaa, wax-ka-beddeli karaa ama baabi'in karaa wakiilashadiisa xilligii uu doono;

t) Beddeli karaa ama iska dhaafi karaa go'aan kasta oo uu sameeyo qofka uu wakiishay;

Qodobka 24aad
Daadejinta Awoodaha iyo Hawlaha Saraakiisha

1. Wasiirka, waxa uu markii loo baahdo abuuri karaa xafiiisyada Guddiga Sare Shaqada Fedaraalka, Agaasimaha Shaqada iyo Agaasimaha Badqabka mihnadda iyo Caafimaadka goobaha Shaqada, isaga oo u daadejinaya heer ka hooseeya midka heerka Federaal, haddii loo arko in ay muhiim tahay,iyada oo awoodaha, waajibaadka iyo hawlaha ee heer kasta sida ugu haboon loo adeegsanayo.

2. Wasiirku, waxaa uu abuuri karaa, uuna hirgelinayaa xafiisyada shaqada iyo Badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada heer ka hooseeya midka heer federaal haddii loo arko in ay muhiim tahay, iyada oo awoodaha waajibaadka iyo hawlaha ee heer kasta sida ugu haboon loo adeegsanayo.

CUTUBKA 4AAD:
GUDDIGA SHAQADA FEDERAALKA

Qodobka 25aad
Sameynta Guddiga

Waxaa halkan lagu aasaasayaa Guddiga Sare Shaqada Federaalka ayadoo loo marayo si waafaqsan qodobka 12aad faqraddiisa 4aad.

Qodobka 26aad
Ka Koobnaanta iyo Magacaabista

1. Xubnaha Guddiga Sare Shaqada Federaalka wuxuu ka kooban yahay:

b) Guddoomiyaha Guddiga Sare Shaqada Federaalka;

t) Agaasimaha shaqada;

j) Agaasimaha Badqabka mihnadda iyo Caafimaadka Goobaha Shaqada;

x) Diiwaanhayaha Ururrada Shaqaalaha iyo Ururrada loo-shaqeeyeyaasha;

kh) Wakiil ka socda guddiga sare Xallinta khilaafaadka heer federal;

d) Xubno uu magacaabayo wasiirka shaqada:

i. Xubin khibrad iyo aqoon xeeldheer u leh arrimaha la xiriira shaqada;
ii. Xoghayaha guud ee xiriirka ugu matalaadda badan ururrada shaqaalaha;
iii. Guddomiyaha guud ee xiriirka ugu matalaadda badan ururrada loo-shaqeeyeyaasha;
iv. hal (1) xubin oo laga soo magacaabayo xiriirka ugu matalaadda badan ururrada loo-shaqeeyeyaasha ee ka shaqeeya arrimaha shaqada;
v. hal (1) xubin oo laga soo magacaabayo xiriirka ugu matalaadda badan ee ururrada shaqaalaha;
vi. hal (1) xubin oo madax bannaan, aqoon iyo khibrad durugsan u leh arrimaha xiriirka shaqada, qodobada xeerkan iyo xeerarka kale ee

khuseeya shaqada;

2. Xubin ka socota xafiiska Guddiga Sare Shaqada Federaalka, ayaa noqonaya xogheynta guddiga.

Qodobka 27aad
Awoodaha iyo Hawlaha Guddiga

1. Hawsha ugu weyn ee Guddiga Sare Shaqada Federaalka waa in uu talo ka siiyo wasiirka guud ahaan arrimaha la xiriira shaqada, xiriirka shaqada, shaqo siinta iyo goobaha shaqada oo ay ku jiraan xaaladaha adeeggooda iyo daryeelka shaqaalaha.

2. Iyada oo aan la xaddideyn awoodahooda guud iyo hawlaha Guddiga Sare Shaqada Federaalka, waxa ay kala talinayaan wasiirka:

b) Xeerarka la xiriira shaqada iyo shaqo siinta, maamulka shuruucda shaqada, xeerarka iyo hab dhaqanka wanaagsan ee shaqada;
t) Sameynta iyo horumarinta siyaasadaha shaqada;
j) Adeegyada guud ee shaqo siinta;
x) Xiriirrada shaqada, ururraynta shaqaalaha, xeer-nidaamiyaha iyo korjoogteynta wadarta xiriirrada shaqada;
kh) Jiheynta xirfadaha, tababbarrada xirfadaha iyo shaqo siinta dadka naafada ah;
d) Horumarinta kheyraadka aadamiga;
r) Hannaanka iyo habraacayada baarista shaqada;
s) Cabirka wax-soo-saarka iyo horumarintiisa;
sh) Magacaabidda golaha xuquuqda shaqada;
dh) Dejinta daryeelka iyo dheefta magdhowga, iyada oo la raacayo si waafaqsan qodobbada xeerkan iyo shuruucda kale ee la xiriirta shillalka mihnadaha iyo cudurrada shaqada;
c) Diiwaangelinta, hakinta iyo dib u diiwaangelinta ururrada shaqaalaha, kuwa loo-shaqeeyeyaasha iyo xiriirradooda guud; iyo
g) Wax kasta oo kale oo la xiriira hawlaha guddiga ee wasiirku talo uga baahdo.

3. Guddiga Sare ee Shaqada Federaalka wuxuu:

b) Sameynayaa baaris kasta oo uu u arko in ay lagama maarmaan tahay iyo cilmi baaris la xiriirta shaqada, dhaqaalaha, iyo siyaasadda bulshada;
t) Go'aaminayaa habraacyada la xiriira wax-qabadka hawlihiisa.

Qodobka 28aad
Sameynta Guddiyada

Guddiga Sare ee Shaqadu, wuxuu sameyn karaa Guddi-hoosaadyo haddii loo arko in ay lagama maarmaan u tahay gudashada hufnaanta, wax-ku-oolnimada awooddooda iyo waxqabadka hawlaha guddiga.

Qodobka 29aad
Xuquuqda Guddiga

Guddoomiyaha iyo xubnaha kale Guddiga, waxaa la siinayaa xuquuq, khidmad ama gunnooyin loogu talagalay in ay u adeegsadaan kharashaadkooda kala duwan, taas oo uu go'aan ka gaarayo wasiirka isaga oo la tashanaaya wasiirka maaliyadda.

Qodobka 30aad
Habraacyada Xeer-Hoosaadka

Guddiga Sare ee Shaqada Federaalka, wuxuu sameynsanayaa habraacyo iyo xeer-hoosaad u gaar ah oo ku aaddan adeegsiga awoodihiisa iyo wax qabadka hawlihiisa shaqo.

QEYBTA III:
SAMEYNTA XEER-NIDAAMIYAASHA GOOBAHA SHAQADA

CUTUBKA 5AAD:
MAAMULKA IYO DHAQANGELINTA

Qodobka 31aad
Agaasimaha

1. Agaasimaha Badqabka Mihnadda Goobta Shaqada iyo Caafimaadka ayaa mas'uul ka ah maareynta iyo hirgelinta qodobbada qeybtan.

2. Wasiirku, wuxuu magacaabi karaa xubno kale, sida ku xigeennada iyo kaaliyeyaasha agaasimaha, hadba intii aan looga maarmin caawinta agaasimaha.

Qodobka 32aad
Awoodaha iyo Waajibaadka Agaasimaha Guud

1. Awoodaha iyo waajibaadka Agaasimaha waxaa ka mid ah:

b) Diiwaangelinta goobaha shaqada;

t) Horumarinta, hirgelinta iyo dhaqangelinta, heerarka badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha Shaqada, iyadoo la raacayo habdhaqanka iyo xeer nidaamyaasha shaqada, xasuus reebka, si looga sameeyo warbixinno la xiriira heerka dayacnaanta shaqaalaha ee maaddooyinka iyo walxaha halis gelin kara caafimaadka iyo badqabka shaqaalaha;

j) Dhiirrigelinta, badqabka mihnadaha iyo caafimaadka dhammaan goobaha shaqada iyo guud ahaan bulshada dhexdeeda si loo dhiirigeliyo dhaqan caafimaad iyo mid badbaado oo ka hirgala goobaha shaqada;

x) Fududeynta sameynta barnaamijyo la xiriirra shaqooyinka la islaqaatay sida loo qabanayo ama qeybo loo gooyey oo u gaar ah dadka naafada ah si ay ugu suuro

gasho in ay uga soo guuraan shaqooyinka xaddidan (Sheltered Employment), uguna soo gudbaan suuqa shaqada ee furan;

kh) Sameynta barnaamijyo caafimaad iyo tijaabooyin hadba goorta loo baahdo si loo ogaado shilalka cudurrada mihnadda iyo u nuglaanta shaqaalaha cudurrada ka dhasha shaqada;

d) Sameynta Baaritaanno iyo tijaabooyin la xiriira warshadaha iyo qalabka la adeegsado ee goobaha shaqada;

r) Abaabulidda baaritaan caafimaad oo lagu sameynayo xaaladda shaqaalaha, laguna ogaanayo caafimaadka dadka la shaqo siinaya iyo kormeerro loogu kuur galayo caafimaadka iyo badqabka goobaha shaqada,si loo ilaaliyo caafimaadka dadka shaqeeya, iyo fayadhowrka caafimaadka goobaha shaqada;

s) Qabanqaabinta waxbarasho iyo tababar ku saabsan caafimaadka iyo badqabka mihnadda goobaha shaqada oo loo qabanayo shirkadaha gaarka ah, kooxaha ama shaqsiyaadka iskood u shaqeysta iyo saraakiisha ku hawlan badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada;

sh) Ururinta iyo baahinta xogaha iyo macluumaadka ku saabsan badqabka mihnahada iyo caafimaadka goobaha shaqada;

dh) Sameynta cilmibaaris, tijaabooyin iyo bandhigyo la xiriira badqabka mihnadda iyo caafimaadka, oo ay ku jiraan daraasadaha la xiriira waxyeellada xaga maskaxda ama dhimirka ee ku aaddan hababka, farsamooyinka iyo nidaamyada cusub ee lagula tacaalayo dhibaatooyinka badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada iyo dhibaatooyinka ka abuurma tiknoolojiyada casriga ah;

c) Horumarinta halbeegyo wax looga qabanayo maaddooyinka sunta ah, qalabka iyo curiyayaasha waxyeelleeya jirka aadamiga, halbeegyadaas oo tilmaamaya heerka dayacnaanta, kuwaas oo suurtagalinaya in si badqab mihnadeed loogu shaqeeyo xilliyada kala duwan ee shaqada;

g) Horumarinta iyo joogteynta barnaamijyo wax-ku-ool ah oo ku saabsan soo ururinta, isku duwidda iyo falanqaynta tirakoobka badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada oo koobaya cudarrada, shilalka iyo dhaawacyada shaqada;

f) Rukhsadsiinta iyo Oggolaanshaha hay'adaha bixiya tababarka la xiriira badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada;

q) Awoodaha iyo hawlaha kale ee lagama maarmaanka u ah in uu si habsami leh oo wax-ku-ool ah loogu guto awooddaha iyo waajibaadka uu xeerkani dhigayo.

2. Agaasimaha wuxuu wasiirka kala talin karaa:

b) Dejinta iyo horumarinta siyaasad qaran oo ku saabsan badqabka mihnaddaiyo caafimaadka goobaha shaqada;

t) Soo jeedinta sharciyo ku saabsan badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada oo ay ku jiraan qaabab lagu dhaqan gelinaayo talooyinka iyo heshiisyada ururrada shaqaalaha aaduunka iyo kuwa heer gobol, sidoo kale heshiisyada iyo nidaamyada kale ee la xiriira badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada, magdhawga iyo adeegyada kale ee dhaqancelinta shaqaalaha;

j) Diyaarinta nidaamyo istaraatijiyadeed oo lagu dhiirrigelinayo qaababka ugu habboon ee badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada;

x) Sameynta, joogteynta iyo horumarinta dhaqan shaqo oo looga hortagayo

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

dhibaatooyinka ka dhasha badqab la'aanta mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada;

kh) Dib u eegista qodobbada xeerkan, xeerar kale iyo xeer-nidaamyo, halbeegyo, hab dhaqanka guud ee hay'adaha gaarka loo leeyahay;

d) Falanqeynta tirakoobka geerida iyo dhaawacyada la xiriira shaqada;

r) Arrimaha kale ee saameeya badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada ee agaasimuhu u arko in ay muhiim u yihiin sare u qaadidda tayada goobaha lagu shaqeeyo oo munaasab ah;

3. Agaasimuhu wuxuu dhisi karaa guddi farsamo oo tala-bixineed, ama kooxo lataliyayaal ah oo ka caawiya inuu si fiican u guto hawlihiisa, una adeegsado awoodihiisa sharci.

4. Agaasimaha ama sarkaal kasta oo idman ee ka hoos shaqeynaya, wuxuu gudbin karaa dacwad, qaban qaabin karaa ama ka difaaci karaa maxkamadda awoodda u leh horteeda wixii eed ah, macluumaad, cabasho ama dacwado kale oo ka dhashay xeerkan ama gudashada hawlihiisa shaqo.

5. Agaasimaha ama sarkaal kasta oo idman oo ka hoos shaqeynaya, wuxuu waqti kasta, isaga oo ku wargeliya qofka ka shaqeeya goobta ama wakiilkiisa goobta shaqada, ka qaadan karaa muunad (Sample) la xiriirta alaabta loo isticmaalo ama loogu talagalay in loo adeegsado goobta shaqada, si loo soo baaro, alaabtaas oo uu u arko in ay jebineyso qodob ka mid ah xeerkan, ama uu aamin sanyahay in baaristeeda lagu ogaan karo in ay dhaawacyo jireed u geysan karaan shaqaalaha.

6. Agaasimaha ama sarkaal kasta oo idman oo ka hoos shaqeynaya, wuxuu la wareegi karaa oo uu ka dhigi karaa mid aan waxyeello geysan karin agab ama walxa kasta oo uu ka helo dhismaha, kuwaas oo uu u hayo sabab maangal ah oo uu ku rumeysto in uu agabkaas ama walxahaas ay keeni karaan khatar muuqata ama uu dhaawac halis ah gaarsiin karo shaqaalaha.

7. Agaasimaha ama sarkaal kasta oo idman oo hoos yimaada, wuxuu digniin hagaajin ah siin karaa cid kasta oo uu u arko in:

b) Ay jebiyeen mid ka mid ah qodobbada xeerkan ama xeerar kale ee jira;

t) Ay jebiyeen mid ama dhowr ka mid ah xaaladaha ku xusan qodobbada xeerkan, taasoo ay dhici karto in ay soo noq-noqdaan.

8. Agaasimaha ama sarkaal kasta oo idman oo ka hoos shaqeynaya, wuxuu diginin shaqo ka joojin ah siin karaa qofkii uu u arko in shaqada uu qabanayo ama uu rabo inuu qabto ay dhaawacyo halis ah ku keeni karto shaqaalaha.

9. Agaasimaha ama sarkaal kasta oo idman ee hoos yimaada waa in uu bixiyaa amarro mamnuucid awood fulineed degdeg ah, haddii uu u arko in ay mamnuucis taas tahay mid la xiriirta hawlaha la haayo ama ku dhow in ay sii socdaan, kuwaas oo hoos tagaya xakameynta iyo awoodda qofka ku lug leh in ay gaarto khatar muuqata xagga badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada.

10. Qof kasta oo la siiyo digniin shaqo ka joojin ah si waafaqsan qodobkan, haddii uu sii wato hawshii laga joojiyay ama qaado tallaabo kale oo xadgudub ku ah digniintii la siiyay, waxaa lagu ciqaabayaa habraacayada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

11. Haddii ay sii wataan hawlaha ogeysiiska ku saabsan ama qaab kasta oo looga soo

horjeesanayo ogeysiis kaas, waxaa laba jibaarmaya ganaaxa iyo ciqaabta lagu xusay faqradda 10[aad] ee sare.

12. Qof kasta oo dood ka qaba digniinta toosinta ah ama digniinta shaqo ka joojinta ah ee la siiyay wuxuu afar iyo toban (14) maalmood gudahood, laga billaabo maalinta digniinta la siiyay, cabasho u gudbisan karaa agaasimaha guud (haddii digniinta uu siiyay sarkaalka badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada) ama wuxuu cabasha diisa u gudbisan karaa wasiirka (haddii digniinta uu siiyay agaasimuhu).

13. Agaasimaha guud ama wasiirka hadba kii cabasho loo geeyo, markii uu cabashada ka baaraan dego kadib, wuxuu hab qoraal ah ku joojin karaa ama ku waafaqi karaa digniintii qofka la siiyay.

14. Qof kasta oo aan ku qancin go'aanka wasiirka, wuxuu cabasho u qaadan karaa maxkamadda awoodda u leh.

CUTUBKA 6AAD:
SAMEYNTA IYO DIIWAANGELINTA

Qodobka 33aad
Diiwaanka Goobaha Shaqada

1. Agaasimaha waxaa waajib ku ah in uu hayo diiwaan ka goobaha shaqada oo uu booqanayo iyadoo goob kasta shaqo uu ka diiwaan gelinayo xogaha gaarka u ah goobahaas iyo waxyaabaha lagama maarmaanka u ah diiwaangelinta si waafaqsan xeerkan.

2. Faahfaahinta laga diiwaan gelinayo goobaha shaqada waxaa ka mid ah:

b) Magaca oo seddexan iyo cinwaanka oo faahfaahsan iyo haddiishaqaaluhu aanu milkiile aheyn;

t) Meesha ay ku taallo goobta shaqada;

j) Cinwaanka rasmiga ah ee lagala xiriiri karo goobta shaqada;

x) Dabeecadda ganacsiga ama shaqada lagu qabanayo ama lagu qaban doono goobta shaqada;

kh) Tirada iyo jagooyin ka shaqo ee shaqaalaha ka hawlgala goobta shaqada;

d) Dabeecadda ganacisga haddii ay tahay warshad, mashiin,qalab, agab kale waxaa muhiim ah in laga diiwaan geliyo goobta shaqada ee lagu rakibay ama lagu rakibi doono iyo khataraha ugu waaweyn ee laga filan karo;

r) Liiska walxaha kiimikeed ee loo isticmaalay ama loogu talagalay in lagu isticmaalo goobta shaqada;

s) Awood makaanikeed haddii la isticmaalay ama lafilayo in la isticmaalo;

sh) Taariikhda iyo lambarka taxanaha shahaadada lagu diiwaangeliyey ama cusbooneysiin tooda lagu diiwaangeliyey.

Qodobka 34aad
Diiwaangelinta Goobaha Shaqada

1. Qof kasta oo doonaya in uu sameysto goob ganacsi, shaqo ama u isticmaalo dhisme uu ka dhigto goob shaqo waa in uu codsadaa diiwaangelin, isaga oo agaasimaha u diraya qoraal ogeysiis ah oo ay ku jiraan xogtan soo socta:

b) Magaca iyo cinwaanka milkiilaha goobta shaqada ama dhismaha;
t)Ciwaan wixii xiriir ah loogu dirayo goobta shaqada sida dhammaan qoraallada ama xiriirrada Iwm;
j) Dabeecadda nooca shaqada lagu qabanayo ama la soo jeediyey in lagu qabto goobta shaqada;
x) Xogta maareeyaha goobta shaqada si waafaqsan xeerkan;

Kh) Liiska iyo noocayada walxaha kiimikeed ee loo isticmaalayo ama loogu talagalay in lagu isticmaalo goobta shaqada;
d) Haddii ay isticmaasho awood makaanikeed ama wax kale oo lafilayo in la isticmaalo iyo dabeecaddooda;
r) Haddii la isticmaalo mashiin awood cadaadis ku shaqeya ama la filayo in la isticmaalo, haddii ay sidaas tahay, waa in la sheegaa nooca mashiinka, faahfaahintiisa, lambarka u gaarka ah, dalka iyo sannadka la sameeyay;
s)Haddii la isticmaalay wiish dadka iyo alaabta lagu qaado ama lagu talo jiro in la isticmaalo; haddii ay sidaas tahay, waa in la sheego noociisa, faahfaahintiisa, lambarka u gaarka ah, dalka iyo sannadka la sameeyey; iyo taariikhdii ugu dambeysay ee la mariyay tijaabo lagu hubinayo shaqadiisa, qofkii ugu dambeeyay ee tijaabiyay iyo tanka ugu badan ee uu qaadi karo;
sh) Haddii la isticmaalay mashiinnada biyaha karkariya ama lagu talo jiro in la isticmaalo, haddii ay sidaas tahay, waa in la sheego noociisa, faahfaahintiisa, lambarka gaarka u ah, dalka iyo sannadka la sameeyay, iyo taariikhdii ugu dambeysey ee la tijaabiyey shaqadiisa iyo qofka tijaabiyay; iyo cadaadiska ugu badan ee mashiinka ku dul qoran ($1lb/inch^2$);
dh) Tirada guud ee shaqaalaha ka shaqeeya, ama lagu talo jiro in ay kashaqeyn doonaan goobta shaqada;

2. Markii uu helo codsiga diiwaangelinta, Agaasimuhu waa in uu qaadaa tallaabooyinka lagama maarmaanka u ah hubinta in goobta shaqada ama goobta ganacsi ay tahay mid ku habboon hawsha lagu sheegay codsiga diiwaangelinta.

3. Marka uu ku qanco codsiga ka dib, Agaasimuhu wuxuu diiwaangelinayaa goobta shaqada ama goobta ganacsi, wuxuuna siinayaa codsadaha shahaaddada diiwaangelinta.

4. Qof kasta oo ganacsi ama goob shaqo ku shaqeysanaya, isaga oo aan haysan rukhsad diiwaangelin, haddii lagu helo waxaa loo maraayaa habraaaca sharciga Maareynta Maaliyada Guud.

5. Haddii uu sii socdo xadgudubku xukunka ka dib, qofkaas wuxuu galay dambi dheeraad ah, waxaana la laba jibaarayaa ciqaabta iyadoo loo maraayo habraaaca sharciga Maareynta Maaliyada Guud.

6. Haddii uu Agaasimuhu diido inuu soo saaro shahaadada diiwaangelinta, waa in uu qoraal ku sheegaa sababaha diidmadaas.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA · FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA · THE UPPER HOUSE · AQALKA SARE

7. Qofka ka shaqeeya ama milkiilaha ka ah goob shaqo oo diiwaangashan waa in uu Agaasimaha ugu gudbiyaa qoraal uu ku ogeysiinayo isbeddellada la soo jeediyay in lagu sameeyo xogtii u diiwaangashanayd inta aan isbeddalka la sameyn ka hor.

8. Qofka ka shaqeeya goob shaqo ama milkiile ka ah oo magaciisa ku diiwaangashan oo aan Agaasimaha soo ogeysiin isbeddeladii soo kordha, wuxuu gelayaa dambi la mid ah ciqaabaha farqadaha (4) iyo (5) ee isla qodobkan.

9. Qofkii cabasho ama dacwad ka qaba go'aanka Agaasimaha ee ku saabsan diiwaangelinta, wuxuu cabasho u qaadan karaa Wasiirka afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood, laga billaabo taariikhda go'aanka.

10. Wasiirka wuxuu magacaabayaa Guddi ka kooban wakiilo ka kala socda ururrada shaqaalaha iyo kuwa loo-shaqeeyeyaasha, kuwaas oo uu hoggaaminayo Agaasimaha Guud ee Wasaaradda, soona baara sababaha cabashada keentay, ka dibna ka soo gudbiyaan warbixin, si go'aan ku habboon looga gaaro.

11. Waxaa reeban in goob ganacsi ama shaqo laga dhaafo rukhsadda diiwaangelinta sabab kastaba ha ahaatee.

12. Lacagta Diiwaangelinta goob Ganacsi waa inay noqotaa Shan Dollar ilaa Shan iyo Labaatan Dollar ($5 ilaa $25), iyadoo loo eegayo hadba inta uu ganacsigu la egyahay.

CUTUBKA 7AAD:
XAALADAHA GOOBAHA SHAQADA

Qodobka 35aad
Waajibaadka Guud ee Qofka Mas'uulka ka ah Goobta Shaqada

1. Waxyaabaha soo socda waa waajibaadka guud ee qofka mas'uulka ah:

b) Inuu si guud u hubiyo badqabka mihnadda, caafimaadka iyo daryeelka shaqada dhammaan dadka ka shaqeeya goobta shaqada, taas oo ay ka midtahay:

i. Inuu taxadar muhiim ah u yeesho hay'adiisa, si loo ilaaliyo nolosha, caafimaadka iyo niyadda shaqaalaha;
ii. Inuu hubiyo in shaqaalaha ay helaan tilmaamaha lagama maarmaanka u ah ka hortagga shillalka warshadaha, cudurrada mihnadda ka dhasha iyo khataraha kale ee la xiriira xirfaddiisa shaqo;
iii. Dayactirka makiinadaha, qalabka korontada iyo mashiinnada warshadaha, iyada oo qalabka iyo agabyada kale xaaladdooda la wanaajinayo, si loo xaqiijiyo badqabka guud;
iv. In la helo qalabka muhiimka u ah ee loo istcmaalo badqabka, laguna dhejiyo mashiinnada iyo warshadda meelo ka mid ah;
v. Dayactirka qalabka dabdamiska iyo in shaqaalaha loo tababaro isticmaalka qalabkaas;
vi. In la helo goob dayactir, hab, iyo habraacyo shaqo oo ammaan ah oo aan wax khatar u keenayn caafimaadka shaqaalaha;
vii. In la helo nidaamyo lagu xaqiijanayo ammaanka iyo khatar la'aanta

caafimaadka goobta, kaas oo la xiriira isticmaalka, ka shaqeynta, kaydinta, iyo raridda alaabta iyo walxaha kale;

viii. In la helo meelo si fudud looga bixi karo, oo amman ah oo aan lahayn wax khatar caafimaad ah;

ix. In lagu wargeliyo dhammaan Shaqaalaha; halista ka imaan karta teknooloojiyada cusub iyo khataraha muuqda, lana hubiyo in qof kasta oo shaqeeya uu ka qayb qaato dhaqan gelinta iyo dib u eegista hababka badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobaha shaqada;

x. bixinta qalabka, qalab sahlahawlaha, fududeeyaiyo wixii kale oo taageero ah ee ay u baahan yahiin isticmaalkooda dadka naafada ah;

t) In la qaado tallaabooyin qiimeyn ah oo la xiriirta khataraha ku aaddan shaqaalahaku hawlan badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada, iyada oo laga duulayo natiijooyinkii ka soo baxay qiimeyntaas, si loo qaado tallaabooyin ka hortag iyo ilaalin intaba;

j) In sarkaalka badqabka mihnadda iyo caafimaadka ee qeybtan loo diro nuqul ka midah warbixintii qiimeynta khatarta ee la sameeyay si waafaqsan xeerkan;

x) In la qaado tallaabooyin degdeg ah oo lagu joojinaayo hawl kasta oo loo arko in ay halis ku tahay badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada isla markaana laga daad gureeyo si habboon dhammaan shaqaalaha ku sugan goobta;

kh) In la diyaariyo dib u sixid qoraal lagu sameeyo mar kasta oo ay ku habboon tahay qodobada siyaasadda guud badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada, lana dejiyo nidaam lagu dhaqan gelinaayo siyaasaddaas qoran, isla markaas sixiddaas lagu wargeliyo dhammaan shaqaalaha ka hawl gala goobaha shaqada;

d) Lama eryi karo qof kasta oo shaqaale ah, waxba looma dhimi karo, lama faquuqi karo, loo mana diidi karo fursadaha shaqo ee jira, hoosna looma dhigi karo darajadiisa, iyada oo lagu ciqaabayo qofka shaqaalaha ahi, sababtuna ay tahay:

(i) In qofka shaqaalaha ah uu ka cawday arrin uu u arkay in aanay ammaan aheyn ama ay khatar ku tahay caafimaadkiisa;

(i) In qof kasta oo shaqaale ah ee xubin ka noqday guddiga badqabka mihnadda iyo Caafimaadka goobta shaqada kaasoo loo dhisay dabagalka, meelmarinta xeerkan, ama isaga oo gutay hawlihiisa shaqo ee ku aaddan xubinnimada Guddigaas.

r) Waa in goobta kasta ee shaqo laga dhisaa gudddiga badqabka mihnadda iyo Caafimaadka, si waafaqsan xeer-nidaamiye wasiirka soo saaray, xubin ka mid ahna waa in ay noqotaa dadka naafada ah ee ku sugan goobtaas, haddii:

i. ay ka shaqeeyaan shaqaale ka badan labaatan (20) qof; ama

ii. Agaasimuhu uu amro sameynta guddiga badqabka mihnaddaiyo caafimaadka.

s) Si aan waafaqsaneyn xeerkan, lama jari karo, la mana dhimi karo xuquuq shaqaale oola xiriira badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada;

sh) In la qabanqaabiyo baaris qoto dheer oo lagu sameeyo badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada ugu yaraan sanadkiiba mar, baaristaas waxaa sameynaya howlwadeen ama sarkaal badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada, kaasoo qoraya warbixinta baarista, una diraya agaasimaha warbixintaas.

2. Qofkasta oo ku guuldarreysta ama ku fashilma, kana soo bixi waaya waajibaadka uu saaray

qodobkan, waxaa lagu ciqaabayaa habraacayada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

3. Qof kasta oo shaqaale ah oo aaminsan in dayac uu loo-shaqeeyuhu ka dhacay awgiis, naftiisuna ay ammaan ahayn, halisna ku jirto, khatar muuqato oo caafimaad nafeed ahna uu wajahayo, wuxuu xaq u leeyahy shaqaaluhu in uu u gudbiyo loo-shaqeeyaha wargelin qoraal ah oo si faahfaahsan u tilmaameysa khatarta jirta. Sidaa daraadeed, shaqaaluhu kuma muteysan karo ganaax ama shaqo ka joojin ama fal kale oo waxyeello ku keeni kara adeegsiga xuquuqdiisa awgeed.

Qodobka 36aad
Daryeel

1. Mas'uul kasta waxaa waajib ku ah:

b) In uu u diyaariyo qalab uu ku fariisto, kuna habboon qofkasta oo ka shaqeeya howl taagni lagu qabanayo, lana helo fursad shaqaalaha ay ku nastaan waqti cayiman, kuna soo laabtaan shaqada;

t) In uu keeno biyo la cabbo oo nadiif ah, kuwaas oo ku filan shaqaalaha oo dhan, si fududna loo heli karo xilliga lagu guda jiro saacadaha shaqada;

j) In uu ku rakibo (dhejiyo) goobta shaqada qalabka gargaarka degdega ah, uuna qaado tallaabooyin suurto gelinaya in gurmad lagama maarmaan ah oo degdeg ah la siiyo qofkasta oo ku dhaawacma ama ku xanuunsada shaqada;

x) In laga helo goobta shaqada qol dhar beddelasha iyo goob cibaado oo u kala baxsan raga iyo dumarka oo ay shaqaalaha isticmaalaan;

kh) In uu u sameeyo shaqaalaha naafada ah daryeel dhammeystiran oo baahidooda ku filan xilliga shaqada;

2. Mas'uul kasta oo u hoggaan sami waaya waajibaadka ku xusan qodobkan farqadihiisa sare, waxaa lagu ciqaabayaa habraacayada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 37aad
Caafimaadka Goobaha Shaqada

Mas'uul kasta waxaa waajib ku ah;

1. In uu hubiyaa in caafimaadka goobtu tahay mid hagaagsan oo ku habboon, iyadaoo goobta loo sameynaya hawo nadiif ah, lana gaarsiinaya hawadaas qol walba.

2. Mas'uulku waa inuu hubiyaa:

b) In goobta shaqadu aanay aheyn xilliga shaqada meel ciriiri ah oo shaqaaluhu isdul dhooban yihiin, taas oo qofka ka shaqeynaya, kuna keeni karta halis, dhaawac iyo khatar caafimaad;

t) In goobta shaqadu ay tahay meel waasac ah oo si fudud loogu shaqeyn karo, waana in ay leedahay meelo bannaan oo lagu kala nafiso, lana tixgelinayo nooca shaqada, lagana heli karo hawo ku haboon shaqaale kasta.

3. Mas'uul kasta waa inuu hubiyaa in qeyb walba oo ka mid ah goobta shaqada ee shaqaalaha ku shaqeynayaan ama ay marayaan in ay leedahay iftiin ku filan kuna habboon, ha ahaado iftiin dabiici

ah ama mid la sameeyay.

4. Mas'uul kasta waa in uu hubiyo in goobta shaqada ay tahay mid nadiif ah, oo aaney jirin wax ur ah oo kasoo baxaya bullaacadaha, musqulaha, isla markaana aaney jirin sawaxan ama dhawaaq oo shaqaaluhu dhibsadaan, kasoo ka baxsan dabeecada shaqada.

5. Mas'uul kasta waa in uu hubiyaa in tubooyinka (qasabadaha) qaada biyaha wasaqda ah, una gudbinaya bullaacadaha dhulka hoostiisa maraya, kuwaas oo loo baahanyahy in aaney yeelan wax qoyaan ah oo uu shaqaaluhu ku sibxan karaan.

6. Mas'uul kasta waa in uu u dhigaa qalab ku habboon oo qashinka looga qaado goobta shaqada.

7. Mas'uul kasta waa inuu goobta shaqada u yeelaa musqulo ku habboon shaqaalaha naafada ah, lana sameeyo musqulo u kala soocan lab iyo dheddig iyo qeybo wax lagu dhaqdo, shaqaalahana ay ka heli karaan, nadiifna ah, aadna u habeysan.

8. Mas'uulkii u hoggaansami waaya qodobkan, waxaa lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 38aad
Badqabka Goobaha Shaqada

1. Dhammaan warshadaha, mashiinnada waaweyn iyo qalabka kale ba:

b) Haddii uu yahay mid rakiban ama mid guurguura, waa in loo adeegsadaa oo kaliya shaqadii loogu tala galay, kuna shaqeeyo shaqaale aqoon iyo karti u leh isticmaalkiisa;

t) Waa in si xilliyeysan u baaraa qof karti iyo takhasus u leh qalab kaas, si looogaado in xaaladdoodu wanaagsan tahay oo aanay khatar gelineyn badqabka iyo caafimaadka shaqaalaha iyo qofkasta oo soo booqda goobta shaqada.

2. Qof kasta oo si toos ah uga shaqeeya ama isticmaala warshadaha, mashiinnada waaweyn iyo qalabka kale, kaasina waa in uu leeyahay aqoon ku filan, si loo hubiyo in shaqada ama howlgalka, isticmaalkuna aaney wax halis ah u keeneynin badqabka iyo caafimaadka qofkaas, shaqaalaha kale ama cid kasta ee soo gasha goobta shaqada.

3. looma oggola qof kasta oo farsamo-barad ah in uu u dhawaado mashiinnada culus, agabka iyo qalabka kale ilaa uu la joogo kormeerihiisa tababarka, lana helo wax ka difaaca khataraha iyo halista ka imaaneysa shaqada adag, bey'ada ama loo diyaariyo jawi ammaan ah.

4. Qofna lagama shaqasiin karo mashiin ama shaqo kale oo sababi karta caafimaad xumo ama dhaawac jireed, iyada oo aan si buuxda loogu sheegin khatarta uga imaan karta shaqadaas iyo waxyaabaha loo baahan yahay inuu ka feejignaado, lana hubiyo in:

b) Shaqaaluhu uu helo tababar ku filan oo ku saabsan shaqada mashiinka ama hawsha kale;

t) Shaqaaluhu uu markasta kormeer ku sameeyo qof aqoon iyo waayo-aragnimo u leh mashiinka ama shaqada.

5. Tababarka lagu soo sheegay farqadda (4) waa in la qabtaa markii:

b) Shaqaale cusub la qorayo;

t) Qof la beddelayo ama shaqo kale loo dhiibayo;

j) Mashiinno iyo qalab cusub soo baxaan ama mashiinnada iyo qalabka shaqada oo la beddelayo;

x) Tiknoolojiyad cusub la soo bandhigaayo ama la adeegsanayo.

6. Tababarka waa in uu ahaadaa:

b) Mid la socda isbeddelka cusub iyo khataraha imaan kara;

t) Mid si joogto ah loo qabto xilliyo kala duwan oo muddeysan;

j) Mid shaqaalaha aan wax u dhibeynin, lana qabtaa saacadaha shaqada gudahooda.

7. Mas'uul kasta waa in uu hubiyaa in shaqaalaha kale iyo qandaraas la yaasha ka howlgala goobta shaqadu ay heleen tilmaamo ku habboon oo la xiriira halista badqabka mihnadda iyo caafimaadka, loona sheegaa nidaamka gargaarka degdegga ah ee laga helayo goobta shaqada inta howshu socoto iyo tallaabooyinka la qaadayo haddii ay timaaddo xaalad degdeg ah.

8. Mas'uul kasta waa in uu u sameeyaa shaqaalaha qalab gaar ah oo ay ku jiraan qalabka ka hortaga khataraha, iyo kuwa loogu tala galay shaqaalaha naafada ah ee ku sugan goobta shaqada iyo deegaanka, lana qaadaa tallaabooyin munaasab ah, si looga hortago in uu yimaado dhaawacyo iyo shilal ka dhaca goobta shaqada.

9. Wasiirka wuxuu soo saari kara tilmaamo ka dib markii uu la tashado ururrada shaqaalaha iyo ururrada loo-shaqeeyayaasha oo ku aaddan si baaris caafimaad oo ku habboon lagu sameeyo shaqaale ama kooxo shaqaale ah oo ka howlgala goob ay ku sugan yihiin, una baahan in loo sameeyo qorshe maangal ah si loo ilaaliyo badqabka iyo caafimaadka ee heerar kala duwan ee goobta shaqada oo leh:

b) Cudurro lagu arkay goobta shaqada oo uu hayo sabab maangal ah oo uu ku rumeysto in uu ka dhashay nooca shaqada ama xaaladda goobta shaqada;

t) In ay sabab u tahay isbeddelka ku dhacay qaabka shaqada, walxo loo isticmaalay hab cusub ee shaqada ama maaddooyin kale oo lagu soo kordhiyay qaabka shaqada, kuwaas oo keeni kara in ay timaado khatar dhaawac soo gaari kara caafimaadka qofka ka hawlgala goobta shaqada;

j) Ay jiri karto halis dhaawac ku ah caafimaadka qofka shaqaalaha, kana soo gaari karta maaddooyin ama walxa cusub oo la keenay warshadda si loogu shaqeeyo, halisna ka imaan karta isbeddel kasta ee ku yimaada xaaladda guud ee warshadda.

10. Xeer-nidaamiyeyaasha khuseeya qeybtan ayaa waajibinaya in kormeer caafimaad ay ku sameeyaan shaqaale aqoon iyo khibrad u leh, kana diiwaangashan agaasinka, kuwaas oo soo buuxiyey shuruudaha looga baahan yahay in la diiwaangeliyo si waafaqsan ujeeddooyinka xeerkan.

11. Haddii Wasiirku ay u caddaato in goobta shaqada ay ka jirto arrimo halis caafimaad ku keeni karta Shaqaalaha, wuxuu soo saarayaa amarro iyo haggeyaal lagama maarmaan ka dhigaya in la sameeyo arrimahan soo socda:

b) In baaris caafimaad lagu sameeyo shaqaalaha ka hor inta aan la shaqaalaysiin, inta ay ku guda jiraan shaqada, iyo marka ay shaqada ka baxaan ama laga joojiyo kadibba;

t) In la sameeyo baaritaan caadi ah ama mid gaar ahaaneed ama in daraasad caafimaad

lagu sameeyo daawada iyo nadaafadda warshadda guud ahaan.

12. Kharashka ku baxaya baaritaannada lagu sheegay farqadda (11) waxaa bixinaya loo-shaqeeyaha.

13. Loo-shaqeeyuhu waa inuu hubiyaa in baaritaanka lagu sheegay qaybtani la qabanayo, iyada oo qofka shaqaalaha ahi aanu lumineyn wax xuquuq ah oo uu shaqeysan lahaa iyo in haddii ay suurtogal tahay in baaritaanka la sameeyo inta lagu guda jiro saacadaha shaqada ee caadiga ah.

14. Shaqaalaha cusub iyo kuwii hore u shaqeynayey, waxaa waajib ku ah in ay maraan baaritaan caafimaad, si waafaqsan xeerkan.

15. Loo-shaqeeye kasta, waxaa waajib ku ah in shaqaalaha ka shaqeeya goobahashaqada ama shaqo kasta oo halis ah, uu siiyaa qalab ilaalin ama ka hortag tayo leh oo ku habboon kana mid yihiin dhar, gacma-gashiyo, kabo, ookiyaalo iyo koofiyado ay isaga difaacaan khataraha ka jira goobaha ay yaalliin waxyaabaha qoyan iyo maaddooyinka halista ah.

16. Loo-shaqeeye kasta waa waajib inuu bixiyaa ookiyaalo ama shaashado ku habboon oo waxtar leh si loo ilaaliyo indhaha shaqaalaha ku hawlan shaqo halis gelin karta ama dhaawici karta indhaha shaqaalaha.

17. loo-shaqeeye kasta oo leh goob shaqo, waa inuu sameeyaa qeyb u gaar ah oo u xiran alxanka, si looga ilaaliyo shaqaalaha aan aheyn kuwa alxanka in hillaaca alxanku uu Indhaha ka saameeya ama ka rido.

18. Qof kasta oo ku xadgudba qodobkan ama xeer-nidaamiyayaashiisa, waxaa lagu ciqaabayaa habraacayada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 39aad
Diiwaan Gelinta Tababar-xilliyeed ama Mid Billaw ah

1. Looshaqeeye kasta ee goob shaqo waxaa waajib ku ah in uu u diyaariyo diiwaan oo lagu qorayo faahfaahinta tababarrada billowga ah iyo tababar xilliyeedka la siiyo shaqaalaha ka shaqeeya goobta shaqada.

2. Faafaahinta lagu qorayo diiwaanka waxaa ka mid ah:

- **b)** Taariikhda, muddada, habka iyo nooca tababarka;
- **t)** Heerka aqoonta iyo waayo-aragnimada ay leeyihiin dadka tababarka bixinaya ee la xiriira maaddooyinka iyo habka tababarku uu ku saabsan yahay;
- **j)** Shaqaalaha la tababarayo iyo xilalka ay ka hayaan goobta shaqada;
- **x)** Nooca qiimeynta iyo wax-ku-oolnimada tababarka.

Qodobka 40aad
Wargelinta Cudurrada Mihnadda iyo Shilalka Ka Dhaca Goobaha Shaqada

1. Loo-shaqeeye kasta waxaa waajib ku ah inuu soo wargeliyo agaasimaha ama sarkaalka badqabka mihnadda iyo caafimaadka ee aaggiisa dhammaan shilalka, naafonimada joogtada ah

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

ama tan aan aheyn, dhimasho, dhawaac iyo cudurrada mihnadda ee ka dhasha goobta shaqada, uuna ku keydiyo diiwaan u gaar ah.

2. Faahfaahinnada ay tahay in diiwaankaas lagu qoro waxaa ka mid ah:

b) Taariikhda iyo nooca shilka;

t) Shaqaalaha dhaawacmay iyo nooca dhaawacooda, kuwa ka bogsooday, kuwa si joogta ah u naafoobay iyo kuwa dhaawaca dartiis u dhintay;

j) Nooca cudurka ka dillaacay goobta shaqada, shaqaalaha uu ku dhacay, goortii la diiwaan geliyay iyo qofkii diiwaan geliyay;

x) Loo-sheeqeeyaha taallaabooyinkii uu qaaday markii uu ogaaday shilka dhacay ama cudurka ka dillaacay goobta shaqada.

Qodobka 41aad
Wargelinta Xogta Shillalka iyo Cudurrada Mihnadda ee Goobaha Shaqada

1. Loo-shaqeeye kasta waxaa waajib ku ah in uu si dhakhso ah ugu gudbiyo agaasimaha ama sarkaalka badqabka mihnadda iyo caafimaadka aaggiisa dhammaan wixii keenay shillalka dhacay, kuwa si joogta ah u naafoobay ama sababay dhimasho iyo dhaawac bogsaday iyo kiisaska cudurrada mihnadda ee laga helay goobta shaqada.

2. Warbixintu waa in ay ahaataa mid qoraal ah, waana in ay ku jiraan faafaahinada lagu caddeeyay Qodabka 40aad faqraddiisa 2aad.

3. Warbixinta waa in ay la socoto nuqul ka mid ah kormeerkii iyo baaristii la sameeyay ama warbixintii caafimaadka ee la diyaariyey.

Qodobka 42aad
Xarumaha Caafimaadka

1. Goob kasta oo shaqo ee sida caadiga ah ay ka shaqeeyaan in ka badan toban (10) shaqaale ah, waa in laga helaa sanduuqa gargaarka degdegga ah, uuna joogaa qof u tababaran gargaarka dagdaga ah.

2. Goob kasta oo shaqo ama xarun kasta gaar ahaanteeda oo sida caadiga ah ay ka shaqeeyaan in ka badan 100 shaqaale ah, waa in ay yeelataa goob bukaan- eegto ah iyo shaqaale caafimaad oo tababaran kuna filan.

Qodobka 43aad
Gurmadka Shaqaalaha Dhaawacma iyo kuwa Xanuunsada

Loo-shaqeeyaha waa in uu leeyahay nidaam uu sida ugu degdegga badan ugu gaarsiin karo goob caafimaad shaqaalaha ku xunuunsada ama ku dhaawacma goobta shaqada, kuwaas oo ay xaaladdooda caafimaad aan wax looga qaban karin xarumaha shaqada, wixii kharash ah ee ku baxa gurmadkaas loo-shaqeeyaha ayaa bixinaya.

Qodobka 44aad
Dhejinta Habraaca Badqabka Mihnadda iyo Caafimaadka Shaqaalaha

1. Loo-shaqeeye kasta waxaa waajib ku ah in uu habraaca iyo qodobada khuseeya badqabka mihnadda iyo caafimaadka uu gaarsiiyo dhammaan shaqaalaha ku sugan goobta shaqada, kuna dhejiyo habraacaas meel ku habboon oo shaqaale kasta uu ka arki karo.

2. Habraacyada iyo qodobada badqabka mihnadda iyo caafimaadka waa inay ku qoran yihiin af ay shaqaaluhu fahmi karaan.

Qodobka 45aad
Meel Marinta Hannaanka iyo habraacyada Badqabka Mihnadda iyo Caafimaadka Goobaha Shaqada

1. Wasiirka wuxuu soo saarayaa hannaan iyo habraacyo ka dib markii uu la tashado wakiillada ururrada shaqaalaha iyo kuwa loo-shaqeeyaha, khuseeya nabad qabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada, heerka badqabka mihnadda iyo caafimaadka guud ama mid gaar u ah goobo shaqo ama hey'ado oo ay ka mid yihiin shaqooyin kooda ee la xiriira:

   b) Warshadaha, Mishiinnada iyo Qalabka, oo ay ka mid yihiin:

   i. Dhaqaajiyayaasha kowaad (Prime Movers);
   ii. Gudbinta Mashiinnada kale;
   iii. Qalabka korontada ku shaqeeya ee gacanta lagu qaadan karo;
   iv. Dhismaha iyo dayactirka xayndaabka ama dayrka la adeegsano;
   v. Beddelidda iyo Rakibidda Mashiinno cusub;
   vi. Mashiinnada iswada (Self Acting);
   vii. Mashiinnada wax qaada iyo wiishashka;
   viii. Silsiladaha, xargaha iyo kuwa dallaca ama qaada qalabka loo baahan yahay
   ix. Wiishashka waaweyn iyo qalabka kale ee wax lagu qaado;
   x. Makiinnadaha sameeya uumiga haamaha iyo kunteenarrada;
   xi. Haamaha iyo Tubbooyinka dhaliya cadaadiska, dareeraha iyo gaasas kala nadiifiyey;
   xii. Warshadda Qaboojiyaasha waaweyn.

   t) Qalabka iyo dharka badqabka;

   j) Ka hortagga iyo xakameynta dabka;

   x) Kiimikooyinka halista ah;

   kh) Sii deynta qaaca khatarta ah;

   d) Dikhowga hawada, buuqa iyo gariirka;

   r) U carbinta badbaadada iyo habraaca daadgureynta.

QEYBTA IV:
SHAQO SIIN

CUTUBKA 8AAD:
ADEEGGA HESHIISKA CAADIGA AH

Qodobka 46aad
Qaabka Heshiiska

1. Heshiiska shaqo siinta waxa uu noqon karaa qaab af ah ama qoraal ah.

2. Caddaynta ama burrinta eedeymaha shuruudaha shaqo siinta ee lagu qeexay heshiis af ah, qeyb af ah iyo qeyb qoraal ah, waa mas'uuliyadda loo-shaqeeyaha.

3. Heshiis shaqo siin kasta waa in uu ahaadaa qoraal, haddii muddadiisa shaqo ay tahay seddax (3) bilood oo xiriir ah.

4. Ka hor inta aan la dhaqangelin shaqo siinta, sarkaalka shaqada ee awoodda u leh waa in uu hubiyaa heshiiska in uu waafaqsan yahay qodobada xeerkan, xeer nidaamiyayaasha ama sharciyada kale ee khuseeya shaqada.

5. Sarkaalka shaqada ee awoodda u leh haddii ay u caddaato inay jiraan wax ka soo horjeeda qodobada xeerkan, xeer nidaamiyaasha ama sharciyada kale ee shaqosiinta, sarkaalku waxaa uu:

- **b)** Farayaa dhinacyada in ay dib u sixid ku sameeyaan heshiiska, si loo hubiyo in uu heshiisku waafaqsan yahay qodobada xeerkan;
- **t)** Farayaa dhinacyada haddii ay u hoggaansami waayaan muddo soddan

  (30) Maalmo shaqo gudahood ee taariikhda heshiiska la galay, dib u sixidda heshiiska lagu sameeyey waxaa loo qaadanayaa in uu buray, waana waxba kama jiraan, hasa yeeshee, xuquuqda dhinacyada ee xeerkani lagu qeexay waa in la dhawraa, muddadii uu shaqaaluhu shaqeynayay xuquuqdiisa shaqaalinnimo waa u ansax.

Qodobka 47aad
Faahfaahinta Shaqo siinta

1. Iyada oo la raacayo qodobbada xeerkan ama xeer-nidaamiyaashiisa, heshiiska qoraalka ah ee shaqo siinta waa in lagu caddeeyaa tilmaamaha soo socda:

- **b)** Magaca, da'da, jinsiga (lab iyo dheddig) cinwaanka iyo mihnadda shaqaalaha
- **t)** Haddii qofku yahay naafo iyo nooca naafanimadiisa;
- **j)** Magaca loo-shaqeeyaha cinwaankiisa iyo mihniddiisa;
- **x)** Shaqa qeexidda shaqosiinta;
- **kh)** Taariikhda shaqada la billaabayo;
- **d)** Muddada heshiiska;
- **r)** Saacadaha iyo goobta shaqada;
- **s)** Xuquuqda la siinayo qofka shaqaalaha ah iyo muddada lagu bixinaayo, heerka kororka, habka xisaabinta xuquuqda iyo faahfaahinta dheefaha kale;
- **sh)** Qodobada iyo Shuruudaha la xiriira:
  - i. Fasax sanadeedka iyo fasaxyada kale; iyo fasaxa loo lacageynayo;

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

ii. Shaqo gudasho la'aan ka dhalatay xanuun ama dhaawac, oo ay ka mid tahay wixii dhaqaale ah ee la siinayo qofka xanuunsan;
iii. Hawlgabka, qorshaha hawlgabka iyo liiltirka shaqaalaha;

dh) Muddada qofka shaqaalaha waajib ku ah in uu kusoo gudbiyo codsigiisa ogeysiiska shaqo-ka-tegista, si loo soo afjaro heshiiska shaqosiinta;

c) Wixii heshiisyo wadareed ah ee si toos ah u saameynaya qodobada heshiiska iyo shuruudaha shaqosiinta;

g) Haddii shaqaalaha looga baahan yahay inuu ka shaqeeyo dalka dibadiisa muddo ka badan hal bil:

i. Muddada ay tahay qofkaas shaqaalaha ahi in uu shaqeeyo;
ii. Nooca lacagta uu xuquuq ahaan ku qaadanayo;
iii. Wixii xuquuq dheeraad ah oo la siinayo qofka shaqaalaha ah, iyo wixii dheef ah oo uu qofka ku helayo inuu dalka dibaddiisa ka shaqeynayo darteed;
iv. Wixii heshiis iyo shuruudo ah ee la xiriira dib u soo celinta shaqaalaha.

f) Habraaca hakinta ama dhammaadka heshiiska;

q) Xeerarka iyo qodobada kale ee la xiriira qaabka anshax-marinta.

2. Waa in helitaanka qoraalka faahfaahinta shaqosiinta, tixraacyadiisa oo dhan iyo dukumintiyada kale ee la cuskaday qaarkood loo fududeeyaa shaqaalaha.

3. Mar kasta oo faahfaahinta heshiiska wax iska bedelaan, loo-shaqeeyuhu isagoo la tashanaya shaqaalihiisa, waa in uu ku sameeyaa dib u eegis lagu saxayo is-bedelkaas, waana in shaqaalaha uu ku wargeliyaa si qoraalah oo ku saabsan wax ka beddelka ku yimid heshiiska.

Qodobka 48aad
Waajibaadka Loo-shaqeeyaha

1. Loo-shaqeeyaha waxaa waajib ku ah arrimaha soo socda:

b) In uu bixiyo ujuurada lagu heshiiyay, isaga oo raacaya shuruudihii, goortii iyo meeshii la isku raacay bixinta ujuurada sida heshiiska ku cad ee waafaqsan xeerkan, xeer-nidaamiyayaashiisa ama heshiisyo wadareedkii jiray;

t) In uu qaado, si waafaqsan xeerkan iyo xeer-nidaamiyayaashiisa tallaabooyinku habboon oo uu ku wanaajinayo xaaladaha badqabka mihnadda iyo caafimaadka goobta shaqada, oo ay ku jirto ka hortagidda dhaawacyada shaqada.

j) In shaqaalaha si lacag la'aan ah loogu sameeyo marag-furka iyo caddeynta waayo aragnimada shaqada marka ay codsadaan;

x) Inuu tixgelin buuxda siiyo cabashooyinka dhabta ah ee shaqaalaha;

kh) In uu fuliyo waajibaadyada kale ee ku xusan xeerkan, xeer- nidaamiyayaashiisa ama shuruucda kale ee shaqada;

d) In aanu wax ka goyn karin ama ka hakin karin qeyb ka mid ah lacagaha shaqaalaha iyo lacagta kale ee uu muteystay, marka laga reebo meelaha uu banneeyey xeerkani;

r) In aanu weydiinsan karin, kana qaadan karin shaqaalaha lacag caddaan ama haddiyado nooc kasta oo ay yihiin, isaga oo uga beddelanaya shaqosiin ama wax

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

la xiriira qodobada heshiiskii iyo shuruudihii lagu shaqaaleysiiyay shaqaalaha;

s) In aan lagu qasbin ama lagu boorrin shaqaalaha inay badeecadaha ka iibsadaan dukaammada ama goobo cayiman;

sh) In aanay saameyn ku yeelan shaqaalaha aragtidiisa siyaasadeed ama ururrada shaqaale ee uu daacadda u yahay darteed.

Qodobka 49aad
Waajibaadka Shaqaalaha

1. Shaqaalaha waxaa waajib ku ah arrimaha soo socda:

b) In uu ka shaqeeyo ilaalinta danta shirkadda iyo danta guud ee wax soo saarka Qaranka isaga oo markasta maanka ku haya nooca shaqo ee laga doonayo;

t) Inuu dhawro tilmaamaha ku saabsan qaabka fulinta iyo nidaamka shaqada ee uu soo saaro loo-shaqeeyaha ama ciddii kale ee uu u wakiisho si waafaqsan xeerkan;

j) In uu si weyn u ilaaliyo hantida shirkadda ee lagu aaminay.

CUTUBKA 9AAD:
HESHIISKA FARSAMO BARADKA

Qodobka 50aad
Qeexid, Ujeedooyin iyo Wax-ka-dhaafid

1. Heshiis farsamo-barad waa xiriir shaqosiin gaar ah oo qoraal ah, loo-shaqeeyuhuna uu ballan qaadayo in uu qofka farsamo-baradka ah siinayo ama uu u keenayo cid siisa tilmaamo tababar, si uu u noqdo shaqaale xirfadle ah oo tababaran.

2. Tababar xirfadeedka farsamo-baradku wuxuu ka kooban yahay tababar farsamo oo gacanta laga qabanayo iyo mid qoraal iyo akhris ah.

3. Ujeeddada tababar howleedku waa in la siiyo qofka farsamo-baradka ah xirfadaha lagama maarmaan ka u ah shaqada lagu qori doono, ka dib markii uu si tartiibtartiib ula soo qabsado hawsha.

4. Ujeeddada laga leeyahay tilmaamaha waxbarasho waxa ay tahay in qofka farsamo-baradka ah la siiyo aqoon farsamo ee uu u baahan yahay si uu u noqdo shaqaale leh xirfad dhammeystiran.

5. Wixii kharashka wax lagu baranayo waxaa bixinaya loo-shaqeeyaha.

6. Heshiiska farsamo-baradka waxaa laga dhaafayaa dhammaan wixii kharashaad ah iyo lacagta diiwaangelinta.

Qodobka 51aad
Faahfaahin

1. Heshiis kasta oo farsamo-barad waa in uu ka koobnaadaa arrimaha soosocda:

b) Magaca, Nooca Ganacsiga ama Shaqada iyo Cinwaanka loo-shaqeeyaha;

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

t)Magaca,Da'da, Xaaladda Qoysnimo, Dhalashada iyo Cinwaanka farsamo-baradka;

j)Shaqo, Farshaxan ama Ganacsi wax kasta oo ay tahay ujeeddada farsamo-baradka;

x)Adeegyada farsamo-baradka uu ballan qaaday in uu fulinaayo;

kh) Muddada farsamo-baradka iyo goobta uu ka shaqo geli doono;

d)Lacagta la siinaayo farsamo-baradka oo ah ujuurada iyo daryeel kale muddada lagu jiro farsamo-baradnimada;

r) Xaaladaha cuntada, jiifka iyo waxbarashada ee farsamo-baradka.

Qodobka 52aad
Muddada iyo Xaaladda Farasamo-baradka

1. Dhalinyarada ay da'doodu u dhaxeysa 15 ilaa 30 Sano ayaa loo qaadan karaa farsamo-baradnimo, iyada oo ku xiran markasta xaddidaadda dhanka da'da iyo shuruudaha kale ee shaqo siinta ee uu dhigayo xeerkan iyo xeer-nidaamyeyaashiisa ama shuruucda kale ee dalka.

2. Muddada heshiiska farsamo-baradnimada waa in aanay ka badnaan Saddex (3) Sano.

3. Muddada farsamo-baradku uu u shaqeeyey labo (2) loo-shaqeeye ama in ka badan oo kala duwan in la isu geeyaa markii la xisaabinayo muddada ugu badan ee qof ka loo oggol yahay in uu farsamo-baradnimo ku shaqeeyo, waxaase shardi ah in muddada labada (2) farsamo-barasho u dhexeysaa aanay ka badneyn hal (1) sano, sidoo kale, labada (2)xirfadood ee uu baranayey waa in ay isku nooc yihiin.

4. Saacadaha shaqada ee farsamo-baradku waa in aanay ka badnaan Todoba (7) Saacadood Maalintii iyo 42 Saacadood Toddobaadkiiba.

5. Waqtiga ku baxay tababar qoraalka waxaa lagu tirinayaa saacadaha farsamo-baradka ee caadiga ah.

6. Hawlaha farsamo-baradka, nooc kasta oo ay yihiin waxaa ka mamnuuc ah in la qabto inta u dhaxaysa 10:00 PM ilaa iyo 6:00 AM.

Qodobka 53aad
Baaris Caafimaad

Ka hor inta aan la qaadan qofka farsamo-baradka ah, loo-shaqeeyuhu waa in uu marsiiyaa baaris caafimaad si loo hubiyo in uu ku habboon yahay mihnadda loo tababaraayo.

Qodobka 54aad
Shaqo Sii wadasho

Haddii ay dhammaato muddada farsamo-baradka, heshiiskiina aan la joojin, Farsamo-baradku wuxuu sii wadi doonaa inuu ku shaqeeyo howl u dhiganta shahaadada uu ku helay imtixaankii laga qaaday, muddada farsamo-baradkauu ku jirana waxaa loogu xisaabinayaa muddadii uu hore u tababartay.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

Qodobka 55aad
Waajibaadka Loo-shaqeeyaha

1. Waajibaadka loo-shaqeeyaha ka saaran farsamo-baradka waa:

b) In uu siiyo ama uu keeno cid siisa farsamo-baradka tilmaamaha tababarrada ee u suurta gelinaya in uu yeesho aqoonta uu u baahan yahay si uu u noqdo shaqaale xirfadle ah oo tababaran;

t) Inuu iskaashi la yeesho hay'adaha dawliga ah iyo kuwa gaarka loo leeyahay ee ka mas'uulka ah abaabulidda koorsooyinka tilmaamaya ee lagu kaabayo tababarka gacanta.

j) In xuquuqda la siinayo farsamo-baradka ay noqotaa mid ku filan oo u qalanta;

x) In uu hubiyo in farsamo-baradka aan loo dhiibin howl ka baxsan awooddiisa jireed ama howl aan xiriir la laheyn mihnadda loo tababaraayey;

kh) In uu siiyo farsamo-baradka dhammaan xuquuqdiisa oo aan waxba laga jarin, uuna siiyo waqti ku filan ee uga qeyb qaadan karo koorsooyinka lagama maarmaanka ah ee la xiriira tababarkiisa, uuna hubiyo in farsamo-baradku uu ka qeyb qaatay koorsooyinkaas;

d) In uu siiyo farsamo-baradka waqtiga uu u baahan yahay in uu uga qeyb qaato imtixaannada uu ku heli lahaa shahaadada uu mudan yahay;

r) In uu ku wargeliyo qofka farsamo-baradka mas'uulka ka ah horumarka uutababartuhu ka sameeyay tababarradii la siiyay;

s) In uu hubiyo in farsamo-baradka aan loogu shaqeyn sidii shaqaalaha joogtadaah, loona dirin shaqooyin xamaali ah;

Qodobka 56aad
Waajibaadka Farsamo-baradka (Apprentice)

1. Waajibaadka saaran farsamo-baradka waa:

b) In uu u hoggaansamo loo-shaqeeyaha ama ciddii uu u wakiisho howsha tababarka, waana in uu raaco timaamaha la siinayo;

t) In uu u guto shaqadiisa si ay ku dheehan tahay mas'uuliyad;

j) In uu si joogta ah u xaadiro qaadasha koorsooyinka waxbarasho eemihnidaha tababbarka la xiriirta;

x) In uu ilaaliyo shuruudaha heshiiska tababbarka.

Qodobka 57aad
Imtixaanka Qiimeynta

1. Marka uu farsamo-baradku dhammeysto tababbarrada gacanta iyo kuwa koorsooyinka ee uu soo qaatay, waxa uu geleyaa imtixaanno lagu hubinayo aqoonta uu u leeyahay xirfadda la baray.

2. Shahaadooyinka la siiyey dhammaadka xilliga tababarka waa in lagu qoraa, laguna keydiyaa diiwaanka shaqada.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

Qodobka 58aad
Shaqosiin Waajib ah

Loo-shaqeeye kasta oo ay u shaqeeyaan labaatan (20) shaqaale ama in ka badan, waa in uu qaataa ugu yaraan hal qof oo farsamo-barad ah.

CUTUBKA 10AAD:
QANDARAASYO HOOSAAD

Qodobka 59aad
Ogeysiiska iyo Soo Gudbinta Nuqullada

1. Qandaraas-hoosaad-qaatuhu waa in uu goob kasta oo shirkaddiisa shaqo uga socoto ama goobo qandaraas-hoosaad isaga laga qaatey leeyahay si joogta ah oo muuqata loogu soo bandhigaa ogeysiisyada, laguna faafiyaa in uu yahay qandaraas-hoosaad-qaate, kuna qoraa Magaca, Shaqada iyo Cinwaanka qandaraas bixiyaha uu qandaraas-hoosaadka ka haysto.

2. Marka uu jiro heshiis qoraal ah oo u dhexeeya qandaraas-hoosaad-qaataha iyo qandaraas bixiye kasta, qandaraas-bixiyaha waxaa waajib ku ah inuu laba nuqul oo qandaraaska ah u gudbiyo sarkaalka shaqada ee awoodda u leh, isaga oo tilmaamaya meesha ay ku taal goobta shaqada laga fulinayo.

Qodobka 60aad
Mas'uuliyadda

1. Haddii goob shaqo lagu qabanayo ay tahay hooso Shaqo (Garaash) ama goobo ganacsi kale oo uu leeyahay qandaraasluhu ama goobo kale oo aanu laheyn, qandaraasluhu wuxuu shaqada iyo mas'uuliyadda shaqaalaha kala wareegayaa qandaraas-hoosaad-qaataha, haddii qandaraas-hoosaad-qaatuhu uu kaco ama musallafo oo uu iska bixin waayo deyntii lagu lahaa. Heshiiskan u dhexeeya qandaraaslaha iyo qandaraas-hoosaad-qaataha wuxuu ansax noqonayaa haddii aanu sidaas si ka duwan u qoraynin.

2. Haddii ay dhacaan xaaladaha noocaas oo kale ah ee uu Shaqaalaha xuquuqdiisa waayo, qofka Shaqaalaha ahi wuxuu xaqiisasi toos ah uu ugu yeelanyaa qandaraaslaha.

3. Haddii heshiiskii hore oo ay wadagaleen shaqaalaha uu qandaraas-qaataha siineyn xuquuq dheeraad ah, shaqaalaha qandaraas-hoose-qaatuhu waxay xaq u leeyihiin inay helaan xuquuq dhaqaale iyo daryeel la mid ah kan ay qaataan shaqaalaha qandaraaslaha ee heshiiska qandaraas kula jira qandaraas-hoosaad- qaataha.

CUTUBKA 11AAD
XAALADAHA IYO SHURUUDAHA

Qodobka 61aad
Xaaladaha Ugu Yar ee Aasaasiga u ah Shaqosiinta

1. Qodobbada cutubkan waxa ay tilmaamayaan xaaladaha ugu yar iyo shuruudaha aasaasiga u ah heshiiska shaqosiinta.

2. Haddii xaaladaha iyo shuruudaha heshiiska shaqosiinta la waafajiyey xeer- hoosaadyo waafaqsan heshiis wadareed laba dhinac ay isla ogolaadeen ama lagu xusay sharci qoran ama xukun Maxkamadda khuseyso ay soo saartay ama amar kale oo Maxkamadeed, ay shaqaalaha u dhaamaan xaaladaha ku xusan qodobbada cutubkani waxaa la qaadanayaa xaaladaha iyo shuruudaha shaqaalaaha ay dantoodu ku jirto.

Qodobka 62aad
Saacadaha Shaqada

1. Saacadaha shaqada waxaa loola jeedaa muddada uu qofka shaqaalaha ahi xaadirka ku yahay goobta shaqada, oo aanay ku jirin saacadaha nasashada eeqoran ama loogu heshiiyay si waafaqasan xeerkan iyo xeer hoosaadyada ama shuruucda kale ee dalka.

2. Saacadaha shaqada caadiga ah ee shaqaaluhu, haddii ay tahay mid ku xaddidan Waqti, gabal shaqo, ama shaqo go'an si kastoo loo xisaabiyo, waa in aanay ka badan siddeed (8) saac maalintiiba ama 48 saac toddobaadkiiba.

3. Saacadaha la shaqeeyey ee dheeraadka ku ah saacadaha caadiga ah ee shaqada waa:

b) In aanay ka badnaanin laba (2) saac maalintiiba oo ah 12 saac toddobaadkiiba;

t) Saacadaha dheeraadka ah ee uu shaqaale shaqeeyey wuxuu ku kasbanayaa xuquuq ka badan saacadihii caadiga ahaa ee shaqada, waana in aysan ka yaraan 50% saacaddiiba.

Qodobka 63aad
Shaqooyinka aan Xiriirka Aheyn

Mihnadaha aan shaqadooda xiriir aheyn ama joogitaan shaqaale looga baahanayn ama hawlo daryeel ah, saacadahooda shaqada ee caadiga ahi waa toban (10) saacadood maalintii ama 60 saacadood todobaadkii.

Qodobka 64aad
Fasaxyada Nasashada ee Todobaadka

1. Shaqaale kasta wuxuu xaq u leeyahay hal maalin oo nasasho ah toddobaadkiiba, kaas oo sida caadiga ah noqonaysa maalinta Jimcaha.

2. Marka laga reebo awoodaha gaarka u ah wasiirka ee ku xusan faqradda shanaad ee isla qodobkan, maalinta nasashada waxay ka kooban tahay ugu yaraan 24saac oo xiriir ah toddobaadkiiba.

3. Ilaa iyo intii suurtagal ah, nasashada todobaadlaha ah waa in waqti isku mid ah la siiyaa

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

dhammaan shaqaalaha ku shaqeeya halgoob.

4. Shaqaaluhu waxa ay sidoo kale xaq u leeyihiin in ay helaan nasasho maalmaha munaasabadaha qaranka ee dawladdu aqoonsan tahay.

5. Wasiirka marka uu la tashado wakiillada ururrada shaqaalaha iyo kuwa looshaqeeyayaasha, wuxuu tilmaamo ka soo saarayaa mihnadaha u baahan fasaxyo gaar ah sida:

b)Fasaxyada u baahan kara si kaltan ah;

t)Wax-ka-beddelista fasax dhaqameedyada iyada oo la tixgelinayo duruufaha gaarka ah;

j)In uu soo rogo fasaxyo ka badan hal (1) toddobaad, iyada oo la tixgelinayo daruufaha gaarka ah.

Qodobka 65aad
Fasaxyada Qaranka

1. Qofka shaqaalaha ah wuxuu xaq u leeyahay in uu helo xuquuqdiisa oo buuxda maalmaha uu ku jiro fasaxyada Qaran ama fasaxyada guud.

2. Qofkii shaqaale ah ee shaqeeya maalin fasax ah, wuxuu xaq u leeyahay in mushaarkiisa loogu kordhiyo xuquuq aan ka yareyn boqolkiiba konton (50%) saacaddiiba.

3. Haddii shaqaale uu shaqeeyo maalmaha Munaasabadaha Qaranka iyo fasaxyada guud wuxuu muteysanayaa boqolkiiba konton (50%) ee mushaarka asaasiga ah Saacaddiiba.

4. Fasaxyada Qaranku waa sidan:

b) Maalinta Shaqaalaha ee 1da May (Hal Maalin)

t) Maalinta Midowga ee 1da Luulyo (Hal Maalin)

j) Maalinta qorista Afka Soomaaliga 21ka Jannaayo (Hal Maalin)

x) Maalinta Ciidul-Fitri (Laba Maalmo shaqo)

kh) Maalinta Ciidul-Adxaa (Seddex Maalmo Shaqo)

d) Maalinta Xuriyadda ee 26ka Juun (Hal Maalin)

r) Maalinta Dhalashada Nabi Muxamed (N.N.K.H) ee 12ka Rabiicul-Awal (Hal Maalin)

s) Fasaxyada kale ee caadiga ah ee Dowladdu ogolaato kuna soo saarto faafinta rasmiga ah.

Qodobka 66aad
Biyaha

Loo-shaqeeye kasta waxaa waajib ku ah inuu siiyo biyo nadiif ah oo ku filan, kuna habboon isticmaalka shaqaalaha ka shaqeeya goobta shaqada, sidoo kale waa in uu deegaanka shaqaalahana siiyaa biyo nadiif ah.

Qodobka 67aad
Cuntada

1. Loo-shaqeeyaha waxaa waajib ku ah in uu siiyo cunto shaqaalihiisa marka si cad loogu heshiiyo oo kaliya, ama ay ku qoran tahay waqtiga la gelayo heshiiska shaqosiinta.

2. Loo-shaqeeyuhu waa in uu hubiyaa in shaqaalaha si habboon loo quudiyo, uuna u keeno maacuun ku filan iyo qalabka waxkarinta, uuna u diyaariyaa cunto kariye, kharashkana waxaa bixinaya looshaqeeyaha.

3. Qodobbada ku xusan faqradda (1 iyo 2) ee qaybtan, looshaqeeyaha mas'uuliyadi kama saarna qofka shaqaalaha ah muddada uu ka maqan yahay goobtiisa shaqada.

Qodobka 68aad
Daryeelka Caafimaadka

1. Loo-shaqeeyuhu wuxuu mas'uul ka yahay daryeelka caafimaadka shaqaalaha haddii ay ku caddahay heshiiska shaqada ama siyaasadda loo-shaqeeyaha haddii aanay ka hor imaaneynin qodobada xeerkan.

2. Loo-shaqeeyuhu waa in uu hubiyaa in shaqaalaha naafada ah ay helaan daryeel caafimaad oo munaasab ah marka ay ku sugan yihiin goobta shaqada.

3. Loo-shaqeeyuhu waa inuu si deg deg ah u qaadaa talaabo kasta oo ku habboon sidii lagu soo ogeysiin lahaa jirrada qofka shaqaalaha ah, marka ugu horreysa ee lagu arko xanuunka.

4. Loo-shaqeeyaha waxaa laga dhaafayaa mas'uuliyadda haddii:

   b) Uu caddayn karo in uusan ogeyn in shaqaaluhu uu xanuunsan yahay;
   t) Uu qaaday dhammaan tallaabooyinkii lagama maarmaanka u ahaa in la soo ogeysiiyo;
   j) Ay jirto duruuf awooddiisa ka baxsan in uu ogaan waayo in qof shaqaalaha ka mid ahi jirran yahay.

5. Qodobkani ma khuseeyo xaaladaha soo socdo:

   b)Haddii qofka shaqaalaha ahi uu jirraday ama uu dhaawac soo gaaray, isaga oo shaqada uga maqan si sharci darro ah ama cudurdaar la'aan.
   t) Haddii la caddeeyo in qofka shaqaalaha ah sabab uu u yahay xanuunkiisa ama isagu dhawaac is-gaarsiiyay;
   j) Haddii daaweynta caafimaad ee shaqaalahaasi si lacag la'aan ah ay ku bixineyso dawladda ama laga bixinayo qorshe ceymis oo loogu talo galay in shaqaalaha laga kaabo, kaasoo ku saleysan sharci qoran.

Qodobka 69aad
Fasax Sannadeedka

1. Qof kasta oo shaqaale ah wuxuu xaq u leeyahay 30 maalmo shaqo oo fasax ah sanadkasta, iyada oo xuquuqdiisiina ay u socoto, ka dib markii uu shaqeeyay hal sano oo buuxda oo xiriir ah.

2. Marka shaqada laga joojiyo shaqaalaha sannado xiriir ah ka dib oo uu shaqeeyay, wuxuu xaq u yeelanayaa in loo qoondeeyo hal bil oo fasax ah laba iyo toban (12) biloodkii kasta ee uu shaqeynayay, dhinaca kale haddii shaqaalaha shaqada laga joojiyey sannadkii oo aan u buuxsamin, waxaa loo xisaabinayaa jajabka bilihii sannadkaas oo ay ku jirto bisha ugu dambeysay ee uu shaqeeyay haddii ay ka badan tahay shan iyo toban (15) cisho.

3. Marka xiriirka shaqada ka istaago shaqaalaha ka hor inta aanu qaadan fasaxyadii uu xaqa u lahaa, waxaa la siinayaa xuquuqdii bil kasta oo aanu fasaxeeda qaadan.

4. Fasax sanadeed kasta oo sida joogtada ah loo qaato, waxaa la bixinayaa waqti uu gooyay loo-shaqeeyuhu, isaga oo la tashanaya shaqaalaha ama wakiilkooda, isla markaasna tixgelinaya baahida goobta shaqada iyo danta shaqaalaha labadaba.

5. Loo-shaqeeyuhu waa in uu qofka shaqaalaha ah ugu yaraan toddobo (7) cisho ka hor ku sii wargeliyaa xilliga uu u qoondeeyay in uu fasax sanadeedkiisa qaato.

6. Muddo gaaban oo aan ka yareyn lix (6) maalmo-shaqo oo xiriir ah wuxuu shaqaaluhu ka hormarsan karaa ama ka qaadan karaa fasaxiisii sannadlaha ahaa haddii baahida shaqadu sidaas ku jirto.

7. Waqtiga la bixiyay ogaysiiska joojinta shaqada ee labada dhinac waa in aanay ku jirin fasax sanadeedka.

8. Dhammaan xuquuqda la siinayo qofka shaqaalaha ah bilawga fasaxa sanadlaha ah waa in la siiyaa xuquuqdiisa marka uu qaadanayo fasaxa.

Qodobka 70aad
Fasax Xanuun

1. Qof kasta oo shaqaale ah oo ka baxay muddadii tijaabada, kuna xanuunsada shaqada gudaheeda, waxaa waajib ku ah:

b) In uu la yimaado warqad caafimaad oo caddeyneysa in uusan shaqeyn karin xanuunka dartiis, taas oo uu soo qoray dhakhtar rasmi ah oo leh aqoonta cudurka uu sheeganayo;

t) In sida ugu dhakhsaha badan oo suurtagal ah loogu wargeliyo loos-haqeeyaha, loo-shaqeeyuhuna waa inuu tixgeliyaa xanuunka shaqaalaha u shaqeeya;

j) Muddada xanuunka shaqaalaha haddii:

i. Uu yahay (3 ilaa 7) maalmo-shaqo, wuxuu xaq u yeelanayaa 100% mushaarkii heshiisku ahaa;
ii. Uu yahay (8 ilaa14) maalmo-shaqo, wuxuu xaq u yeelanayaa 75%

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

mushaarkii heshiisku ahaa;

iii. Muddada xanuunka uu yahay bil (30) maalmo-shaqo, wuxuu xaq u yeelanayaa 50% mushaarkii heshiisku ahaa;

iv. Mar walba wixii ka badan (30) maalmo-shaqo waxa ay ku xirnaan doonaan nooca heshiiska dhinacyada ay wada galaan;

v. Qof kasta oo shaqaale ah oo aan ka bixin muddadii tijaabada, kuna xanuunsada shaqada gudaheeda, waxaa la raacayaa waxa ku qoran heshiiska ay wadagaleen labada dhinac, hase yeeshee, haddii aanu jirin wax ku tilmaaman heshiiskooda, waxaa la tixgelinayaa wixii labada dhinac ay markaas ku heshiiyaan.

Qodobka 71aad
Fasax Gaar ah

1. Loo-shaqeeyuhu waa in uu siiyaa shaqaalaha fasax gaar ah, oo mushaarkiisa u dhammeystiran yahay, kuwaas oo noqon karan sida:

i. Fasax guur, kaas oo noqonaya (3 ilaa 7) maalmo-shaqo;

ii. Fasax Xaj ama Cimro, kuwaasoo noqonaya muddada arrimaha Xajka ama Cimrada ay socdaan;

iii. Xaaladda ku xusan faqradda (ii) waxay ku xiran tahay la imaanshaha fiisaha (Visa) Xajka ama Cimrada;

2. Loo-shaqeeyuhu markii uu doono wuxuu siin karaa qofka shaqaalaha ah fasax uu isagu u gartay ama danqasho, si uu shaqaaluhu ugu soo qabsado hawl isaga u gaar ah, una noqota dhiirrigelin.

Qodobka 72aad
Diiwaanka Fasaxa

1. Loo-shaqeeyuhu waa inuu hayaa diiwaanka guud ee muujinaya macluumaadka

fasaxyada:

b) Taariikhda shaqosiinta qof kasta oo ka mid ah shaqaalaha;
t) Taariikhda uu qaatay fasaxa;
j) Muddada fasaxyada;
x) Nooca fasaxyada;
kh) Xuquuqda shaqaalaha.

CUTUBKA 12AAD:
GO'AAMINTA IYO ILAALINTA XUQUUQDA

Qodobka 73aad
Xuquuq

1. Xuquuq (Remuneration) waa caddadda lacageed ee loo-shaqeeyuhu uu ku siiyo qofka shaqaalaha ah in u dhiganta shaqadii uu qabtay, iyada oo aan laga jarin wax lacag ah, marka laga reebo lacag loo jarayo sifo sharciga waafaqsan oo loogu talagalay arrimahan soo socda:

b) In lacagta loo jarayo ceymiska ama howlgabka qofka shaqaalaha ah;

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

t) In lacagta lagu darayo raashinka lagu cuno goobta shaqada, taas oo loo oggolaaday loo-shaqeeyuhu in uu ka bixiyo ujuurada shaqaalaha;

j) Lacag jaris kasta oo waafaqsan sifo sharci ah oo markaas dhaqangal ah oo loo-shaqeeyaha u oggolaanaya in uu lacag ka jaro ujuurada shaqaalaha;

x) Lacag lagu jarayo Codsiga uu soo qortay qofka shaqaalaha ah, taas oo aanay jirin wax dan ah, toos ah ama dadban oo ugu jiri karta loo-shaqeeyaha.

Qodobka 74 aad
Ku Filnaasho iyo U Sinnaansho

1. Qofkasta oo shaqaale ah wuxuu xaq u leeyahay in uu helo xuquuq ku filan oo u dhiganta Shaqada uu qabtay, xuquuqdaas oo dammaanad qaadaysa nolol ku habboon sharafta iyo karaamada aadanaha.

2. Marka la go'aaminayo saamiga xuquuqda, waa in aanay jirin kala-takoorid ku saleysan lab iyo dheddig, midab, isir, da', jinsiyadda dhalashada, af guri, diinta, asal, naafanimo, uur, fayriska yareeya difaaca jirka (HIV/Aids), aragtida ra'yi siyaadeed ama ka tirsanaan urur siyaasadeed ama mid shaqaale, xuquuqda iyo waajibaadka shaqaalaha oo dhan waa u siman yihiin xeerkan shaqada.

3. Xuquuq isku mid ah waa in la siiyaa dadka qabanaya shaqo isku mid ah, oo kuna salaysan nooca shaqada, hufnaanta, qiimaha shaqada iyo muddada intaba.

4. Qiimeyn kasta oo lagu sameynayo sinnaanta xuquuqaha waa in markasta loo adeegsado ujeeddooyin iyo heerar wax-ku-ool u ah shaqada.

Qodobka 75aad
Qaababka Bixinta Xuquuqda

1. Bixinta xuquuqda waxaa lagu saleyn karaa halbeeg waqti sida bil, shan iyo toban (15) maalmo-shaqo, toddobaad, maalin ama saacad ama halbeeg shaqo (sida gabal-shaqo ama shaqo-go'an).

2. Loo-shaqeeyuhu waa inuu hore ugu sii sheego qofka shaqaalaha ah:

b) Qeybaha uu ka kooban yahay sheyga uu ka shaqeynayo, shaqada la qabanayo iyo qiimaha lagu bixinayo midkiiba;

t) Tirada shaqada la qabanayo iyo waqtiga ay qaadaneyso in lagu dhammeeyo.

3. Loo-shaqeeyaha iyo shaqaaluhu waxa ay ku heshiin karaan in qayb ka mid ah xuquuqda ay noqoto mid ah faa'iido-wadaag saamiyada, khidmad ku xiran wax-soo-saarka ama adeegga la qabtay ama gunnooyin lagu bixiyo wax u dhigma lacag (in kind), si kastaba ahaatee:

b) Gunnooyinkaas waa in ay munaasab ay u yihiin adeegsiga qofeed iyo dheefta ay helayaan shaqaalaha iyo qoysaskooda;

t) Qiimaha ku xiran gunnooyinka noocan ah waa in ay noqdaan kuwa daahfuran, maangalna ah;

4. Haddii aanu jirin heshiis wadareed shaqo oo si kale u sheegaya ama heshiis si gaar ah loola galay qofka shaqaalaha, saamiga uu qofka shaqaalaha ah ku leeyahay faa'iidada shirkaddu waxa ay ku xiran tahay faa'iidada saafiga ah (Net Profit) ee usoo harta loo-shaqeeyaha.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AGALKA SARE

5. Markii aanu jirin heshiis wadareed shaqo oo dhigaya ama wax kale oo ay ku heshiiyeen dhinacyadu, khilaafyada soo kala dhexgala labada dhinac, waxaa lagu xallinayaa si waafaqsan Caadooyinka iyo Dhaqammada Degaankaas ka jira, hase yeeshee, haddii aanay jirin caadooyin iyo dhaqamo deegaankaas ka jira waxaa khilaafka lagu xallinayaa si waafaqsan nidaamka u sinnaanshaha Caddaaladda.

Qodobka 76aad
Ujuurada ugu yar

Iyada oo la tixgelinaayo xaaladda dhaqaale iyo kuwo bulsho ee Dalka ku sugan yahay, Wasiirka ayaa go'aamin kara ujuurada ugu yar oo ay qaadanayaan heerarka kala duwan ee shaqaaluhu, ka dib markii uu la tashado Golaha Jaan-goynta Xuquuqda, uuna dhegeysto talooyinka Guddiga Shaqada Federaalka.

Qodobka 77aad
Dheef Kale oo Dheeraad ah

1. Loo-shaqeeye waa in uu:

- **b)** Siiyaa shaqaalaha degaan marka uu u shaqo tegayo meel ka fog degaankiisa caadiga ah;
- ***t)*** Siiyaa shaqaalaha cunto lacag la'aan ah, ama lacag cunto ugu filan, marka qofka shaqaalaha ah uu ka shaqeeyo meel ka baxsan degaankiisa caadiga ah, isla markaana aanay jirin goob shaqaaluhu ku wada cunteeyaan;
- **j)** Siiyaa shaqaalaha Gaadiid shaqada geeya kana soo celiya, marka shaqaaluhu uu ka shaqeeyo magaalo ama degmo ka fog degaankiisa caadiga ah;

2. Wasiirku marka uu wadatashi la sameeyo inta ay khuseyso wuxuu go'aamin karaa:

- **b)** Marka ay jiraan xaalado kale oo ah in shaqaalaha la siiyo degaan, Gaadiid ama Goobo ay ka wada Cunteeyaan; Iyo
- **u)** Dheefaha kale ee dheeraadka ah oo ay tahay in loo-shaqeeyuhu siiyo shaqaalaha.

Qodobka 78aad
Gunnooyinka Ciidaha

1. Qof kasta oo shaqaale ah wuxuu xaq u leeyahay gunno Ciideed.

2. Shaqaalaha aanan shaqeyn hal (1) sano oo dhammeystiran waxay xaq u leeyiihiin Liiltir/Xuquuq ku qiimeysan intii bilood oo ay ka shaqeeyeen laba iyo tobankii (12) biloodba oo ay ku jiraan bilihii ay ka shaqeeyeen wax ka badan shan iyo toban (15) beri, kuwaas oo laga soo qaadayo bil buuxda.

3. Marka shaqaalaha laga joojiyo shaqada, wuxuu xaq u leeyahay in la siiyo Liiltir/Xuquuq ku qiyaasan bilihii uu sanadka ka shaqeeyay ama jajabka bishii ugu dambeysay ee uu ka shaqeeyay in ka badan shan iyo toban (15) cisho, Liiltirkaas/ Xuquuqdaas oo la siinayo ka dib markii xisaabtiisa la xiro.

4. Marka xuquuqda shaqaaluhu ku saleysan yahay inta shey ee qofku soo saaray ama khidmad boqolley ah oo loogu dhuftay wax-soo-saarkiisa guud, gunnada shaqaalaha waxaa lagu cabbirayaa celceliska lacagtii uu ku helay intii shey ee uu soo saaray ama

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

celceliska wixii uga soo baxay khidmadda boqolleyda ee loogu dhuftay wax-soo-saarkiisa guud seddaxdii (3) billood ee ugu dambeysay ama bilo kayar, markii laga jaro wixii kharash ah ee lagu leeyahay qofka, haddii ay khidmadaasi tahay mid hal mar la wada bixinayo iyo haddii kaleba.

Qodobka 79aad
Nooca iyo Muddada Lacag Bixinta

1. Iyada oo la raacayo qodobbada xeerkan ama xeer-nidaamiyeyaashiisa, Xuquuqda shaqaalaha waa in lagu bixiyaa lacagta sharciga ah.

2. Bixinta ujuurada ee qaab ballanqaad ah, qaansheegato, boonooyin ama qaab kale oo loo ekeysiiyey mid sharci ah waa reeban tahay.

3. Lacagta waa in lagu bixiyaa goobta shaqada iyo maalinta ugu dambeysa ee muddada mushaar bixinta.

4. Marka dhaqan sidaas ahi goobta shaqada aanu ka jirin, xuquuqda waa in lagu bixiyaa waqti joogta ah oo aan ka badneyn shan iyo toban(15) cisho marka shaqaaluhu aanu joogto aheyn, hasa yeeshee, shaqaalaha rasmiga ah waa in bixinta xuquuqdooda aanu ka badnaanin muddo bil ah.

5. Marka laga hadlayo gabal shaqo oo socotay in ka badan shan iyo toban (15) cisho, qofka shaqaalaha ahi wuxuu dalban karaa in lasii siiyo xuquuqdiisa shan iyo toban maalmo shaqo oo u dhiganta shaqadii la qabtay, oo aan ka yareyn boqolkiiba **80%.**

6 Marka aanu jirin heshiis qoraal ah oo si kale sheegaya, xubnaha shaqaalaha ee mushaharkoodu ku saleysan yahay saami boqolley oo loogu dhuftay wax-soo-saarkooda guud, wuxuu xaq u leeyahay in loogu dhufto khidmadda loogu dhufto shaqaalaha ka howlgala laamaha la midka ah laantiisa shaqo.

7. Khidmadda gunno ee shaqo ganacsi la sameeyay saddexda (3) bilood waa in la bixiyaa dhammaadka rubuca ku xiga.

8. Saamiga faa'idooyinka lagu yeesho faa'iidada guud ee shirkaddu hesho sanad miisaaniyadeed kasta, waa in la dhiibaa horraanta sanad miisaaniyadeedka ku xiga.

Qodobka 80aad
Warqadaha Lacag Bixinta

1. Bixinta xuquuqda waxaa lagu caddeeyaa warqad lacag bixineed oo uu saxiixay qofka shaqaalaha ah ama uu suulka saaray haddii uu yahay mid aan wax qorin.

2. Warqadaha lacag bixinta waa in uu keydiyaa loo-shaqeeyuhu oo dhigaa Meesha ay yaallaan Dokumiintiyada kale ee muhiimka ah, waana in uu soo saaraa markii uu ka dalbado Sarkaalka Shaqada.

Qodobka 81aad
Dhisidda Golayaasha Xuquuqda

1. Wasiirku wuxuu Dhisayaa Guddiga Xuquuqda ee heer Federaal si ay u go'aamiyaan xuquuqda, muddada iyo shuruudaha shaqada ugu yar ee heer Federaal.

2. Wasiirka wuxuu ansixinayaa Guddiyada Xuquuqda oo ay soo dhisteen Wasiirrada Shaqada ee heer Maamul Goboleed, Guddigaas oo go'aaminaya xuquuqda, muddada iyo shuruudaha shaqada ee heer Maamul Goboleed iyo wixii ka sii hooseeya.

3.Magacaabista Guddiyada, waxa ay ku soo baxaysaa wareegto lagu baahiyay faafinta Rasmiga ah ee Dowladda, taas oo laga doonayo in:

b) Ay caddeyso:
   i. Waajibaadkooda shaqo, oo ay ku jirto muddada shaqadu;
   ii. Magacyada xubnaha la magacaabay;

t) Ay cayinto muddada uu Guddigu u baahan yahay si baaritaan uu ku sameeyo, warbixinna ugu diyaariyo Wasiirka;

j) Ay u yeerto wakiillada ka socda dhinacyada danaynaya.

4. Guddiga Xuquuqda ee heer Federaal ee uu magacaabayo Wasiirku, waxa uu ka kooban yahay xubnaha soo socda, kuwaas oo lagadoonayo in ay leeyihiin aqoon iyo waayo-aragnimo ay ku go'aamin karaan muddada iyo shuruudaha ugu yar ee shaqosiinta, waxa ayna ka kooban yihiin:

b)Guddoomiye;

t)Xubno ka kooban saddex (3) oo ay soo magacaabeen wakiilladaururrada shaqaalaha;

j) Xubno aan ka kooban saddex (3) oo ay soo magacaabeen wakiillada ururrada loo shaqeeyayaasha;

x)Xubno madaxbannaan oo ka kooban seddax (3).

Qodobka 82aad
Waajibaadka iyo Awoodaha

1. Shaqooyinka Guddigu waa in:

b) Ay baaraan Xuquuqda iyo xaaladaha shaqada;

t) U yeero, soona dhoweeyo xubnaha ay wakiillada daneeyayaasha ahi si af ama qoraal ahay kusoo magacaabeen;

j) Ay Wasiirka u soo jeediyaan talooyin ku saabsan Xuquuqda iyo xaaladaha shaqada ee ugu yar.

2. Guddigu marka uu howshiisa gudanayo waa in uu tixgelin weyn siiyaa arrimahasoo socda:

b) Baahida shaqaalaha iyo qoysaskooda, iyaga oo tixgelin siinaya heerka guud ee ujuurada dalka, heer nololeedka maciishadda, xuquuqda la siiyo howlgabka iyo heerarka noloshaee kooxaha kale ee bulshada;

t) Isirrada dhaqaalaha, oo ay ku jiraan shuruudaha looga baahan yahay horumarka dhaqaale, heerarka wax-soo-saar, rabitaanka joogteynta iyo sare u-qaadista heerka shaqosiinta iyo baahida loo qabo dhiirrigelinta maalgashiga.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

j) Awoodda loo-shaqeeyayaasha ay u leeyihiin in ay shaqadooda ku guuleystaan;
x) Howlaha ganacsatada yaryar, kuwa dhexe iyo kuwa aadka u sii yaryar;
kh) Qiimaha heerka maciishadda ee nololeed;
d) Yareynta heerka saboolnimada;
r) Heerka ugu hooseeya ee nolosha;
s) Saamaynta ay suurtagal tahay ee in shuruudo la soo jeediyay ee shaqo siinta ee hadda jirta ama shaqo abuuristaba; iyo
sh) Wixii arrimo kale ee la xiriira.

3. Marka Guddigu gudanayo shaqadiisa, wuxuu:
b) Su'aalo waydiin karaa qof kasta oo bixin kara macluumaad la xiriira baaritaanka;
t) Si qoraal ah, uga codsan karaa qof kasta inuu siiyo wixii macluumaad, buug, dukuminti ama sheykale ah oo la xiriira baaritaanka; iyo
j) Qaban karaa doodo dadweyne.

4. Qof kasta oo isaga oo sabab sharci ah haysan diida ama ka gaabsada:
b) In uu ka jawaabo su'aal kasta oo la xariirta baaritaanka; ama
t) In uu dhiibo macluumaad, buug ama dukumenti kasta oo uu ka codsaday Guddigu, waxaa lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 83aad
Dalabka Xuquuqaha

1. Talooyinka Guddiga Xuquuqda Shaqada uu usoo gudbiyo Wasiirka, waxaa marka la faafinayo loo isticmaalayaa magaca ah "Dalabka Xuquuqaha".

2. Ka hor inta aan la faafin Dalabka Xuquuqaha, Wasiirku waa in uu soo saaraa ogeysiis, kaas oo:
b) Caddaynaya in la soo jeediyey in uu soo saaro dalab ujuuro;
t) Caddaynaya goobta laga heli karo nuqullada qabya-qoraalka dalabka;
j) Soo dhoweynayaa talooyinka laga dhiibanayo qabya-qoraalka dalabka, muddo ku habboon oo aan ka yareyn Soddon (30) Cisho laga soo billaabo markii ogeysiiska la daabacay.

3. Qof kasta oo daneynaya waxna ka qaba dalabka qabya-qoraalka wuxuu muddadala cayimay dhexdeeda kusoo gudbin karaa ra'yigiisa, kaas oo haddii uu diidan yahay qabya-qoraalka aragtidiisa ku billaabaya:
b) Waxyaabaha uu ku sababeeyay diidmadiisa; iyo
t) Waxyaabaha uu soo jeediyay in dalabka qabya-qoraalka laga tiro, lagu daro ama si kale loo qoro.

4. Wasiirku:
*b)*Waa in uu u gudbiyaa Dalabka Ujuurada diidmada laga keenay,iyo tixgelinta talooyinka kaleba; iyo
*t)*Wuxuu ka codsan karaa Guddiga Xuquuqda Shaqada in ay ka baraan degaan arrinta oo ay talo ka bixiyaan diidmada la soo jeediyay.

5. Haddii Wasiirka ay soo garaan diidmooyin, talooyin, ama uu sidaas ku aqbalo; iyo haddii

aanay wax diidmo ah soo gaarinba, Wasiirku wuxuu qabyo qoraalka Dalabka Xuquuqaha u gudbinayaa Golaha Wasiirrada muddo kow iyo labaatan (21) maalmo shaqo gudahood si waafaqsan xeerkan, Go'aanka Golaha Wasiirradu ka soo saaraan dalabka xuquuqaha waxaa lagu daabici doonaa Faafinta Rasmiga ah ee Dawladda;

6. Dalabka Xuquuqda:

b) Wuxuu dejiyaa heerka ugu hooseeya ee xuquuqda;

t) Wuxuu caddeeyaa arrimaha keeni kara in loo-shaqeeyuhu lacag ka gooyo xuquuqda shaqaalaha iyo inta ugu badan ee laga jari karo;

j) Wuxuu sheegayaa xadka ugu badan ee loo-shaqeeyuhu lacag ahaan u goosan karo raashinkii uu shaqaalaha siiyay kadib markii shaqaalaha iyo loo- shaqeeyuhu isla oggolaadaan tayada cuntada iyo qiimaha lacageed ee ay ku kaceyso lana helo oggolaanshaha sarkaalka shaqada;

x) Wuxuu kala caddeynayaa shaqada ku saleysan hawl-qabad (task-based) iyo midda gabal shaqo ah (Piece Work);

kh) Wuxuu kala caddeynayaa shaqada dibadda lagu soo qabtay, shaqada aan joogtada aheyn iyo heshiis shaqo;

d) Wuxuu dejiyaa heerarka ugu hooseeya fayadhowrka shaqaalaha deggan dhismaha loo-shaqeeyaha;

r) Waxaa kala caddeynayaa wax kasta oo ku saabsan xuquuq bixin ama xaaladaha shaqada;

s) Wuxuu qodobbo kala duwan ku tilmaami karaa heerarka shaqaale ee kala duwan; qodobbada qaarkood wax buu ka beddeli karaa, dalab xuquuq hore u jirayna wuu baabi'in karaa.

7. Markii la dajiyo Amarka Xuquuqda:

b) Wuxuu ka koobnaanayaa shuruudaha iyo xaaladaha shaqada ee ugu yar;

t) Wuxuu qeybka mid noqonayaa heshiis kasta oo qofeed ama mid wadareed, markalaga reebo haddii heshiiskaay ku jiraan qodobbo dan u ah shaqaale ama dhammaan shaqaalaha.

8. Loo-shaqeeyaha ku guuldarreysta inuu:

b) Siiyo shaqaalaha dalabkani khuseeyo xuquuqda ugu yar ee ku qeexan dalabkan;

t) Ku dhaqo shaqaalaha xaaladaha shaqo ee lagu qeexay dalabka, wuxuu galayaa dambi, waxayna Maxkamadda awoodda u leh amri kartaa, iyada oo ay wehliyaan ciqaab, iyo in uu bixiyo lacag la'eg farqiga u dhaxeeya lacagtii ku qorneyd amarkii ujuurada iyo qaddarka lacagtii uu isagu si dhab ah u bixiyay

9. Sarkaalka shaqada ayaa isaga oo ka wakiil ah shaqaalaha, wuxuu furi karaa dacwad ka dhan ah loo-shaqeeyaha si uu usoo celiyo lacagta ay shaqaaluhu ku leeyihiin, sababtuna ay tahay loo-shaqeeyaha oo ku guuldarreystay in uu:

b) Siiyo shaqaalaha xuquuqda ugu yar ee dalabka oggol yahay;

t) Ku dhaqo shaqaalaha xaaladaha shaqo ee ku qeexan dalabkan.

Qodobka 84aad
Ilaalinta

1. Ujuurada Shaqaalaha ka maqan waxay mudnaan wayn ka tahay qaansheegadka

   hantida guud ee looshaqeeyaha marka loo eego dhammaan deymaha kale ee shirkadda lagu leeyahay.

2. Xuquuqda qofka shaqaalaha ah marna lagama jari karo, loomana qoondeyn karo, wax kalena luguma xiri karo, marka laga reebo qaddar aan ka badneyn afar meelood meel (1/4) ka mid ah xuquuqda.

3. Lacagaha lagu leeyahay Dawladda ama hay'ad Dawladeed oo kale shaqo loo qabtay darteed ma qaadan karo dhinac saddexaad, mar haddii ay tahay lacagtaas mid la xiriirta xuquuqdii looshaqeeyaha siin lahaa shaqaalaha.

4. Dhammaan xuquuqda uu shaqaaluhu xaqa u yeeshay waa in la siiyo, si waafaqsan xiriirka shaqada, waxaana ku imaaneysa xayiraad xaddidan, haddii aan lagu bixin muddo saddex (3) sano gudahood ah oo kasoo billaabata maalintii uu qofka shaqaalaha ahi xaqa u yeeshay lacagtaas.

5. Wasiirku wuxuu soo saarayaa wareegto uu ku war gelinayo looshaqeeyaha aan diiwaan gashaneyn ama aan degganeyn Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya inuu bixiyo lacag rahan ahoo u dhiganta xuquuqda ay bishii qaataan dhammaan shaqaalaha u shaqeeya ama uu ku talo jiro in uu shaqaaleeyo mustaqbalka.

6. Rahanta laga qaadayo loo-shaqeeyaha wuxuu dhigayaa Akoon gaar ah oo Wasaaraddu uga furan Bankiga dhexe, caddeynta lacag bixinta ayuu keenayaa xafiiska Wasaaradda, Lacagtaas looma isticmaali karo wax aan ka aheyn in lagu bixiyo ujuurada iyo xuquuqda kale ee uu muteysto shaqaalaha u shaqeeya loo-shaqeeyahaas. Haddii loo-shaqeeyuhu uu iska bixin waayo xuquuqdii lagu lahaa,waxaa lacagtaas lagu soo saari karaa saxiixyada loo-shaqeeyaha ama wakiilkiisa iyo Agaasimaha Guud ee Wasaaradda, waxaana faahfaahin doona habraac gaar ah uu soo saarayo Wasiirka oo arrintaas khuseeya.

7. Marka uu geeriyoodo qof shaqaale ah, sabab kasta ha ku timaadee, laguna soo wargeliyo ama uu ogaado loo-shaqeeyihiisu, loo-shaqeeyuhu waa in uu sida ugu dhaqsaha badan ee suuragalka ah markaa ka dib ogeysiiska geerida ugu diraa sarkaalka shaqada isaga oo ku qoraya foomka cayiman ee loogu talagalay, haddii aanu jirin sarkaalka shaqada, waa in uu ogeysiiska geerida u diraa Guddoomiyaha Degmada ama Saldhigga Booliska Degmadii uu shaqaalaha dhintay ka shaqeynayay.

8. Haddii qofka shaqaalaha ahi ee geeriyooda inta uu socdo heshiiskiisa shaqo, wakiillada sharciga ah ee qofka shaqaalaha ahi waa in ay keenaan Warqadda Caddeynta Geerida, waxayna xaq u yeelanayaan ujuuradii iyo xuquuqihii kale ee shaqaalaha iyo hantiidiisiiba in lagu bixiyo muddo Soddon (30) maalmo-shaqo gudahood laga billaabo maalintii uu geeriyooday.

9. Loo-shaqeeyaha qofka geeriyooday waxaa waajib ku ah in uu toddoba (7) maalmo-shaqo gudahooda laga billaabo maalintii uu lacagta bixiyay, uu u soo gudbiyo sarkaalka shaqada dokuumiintiyadii caddeynta lacag bixintaas.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

10. Haddii muddo seddex(3) bilood ahi ay kasoo wareegto geeridii shaqaalaha.

b) Oo la waayo wax wakiillo sharciyeysan ah oo soo dalbada mushaarkii iyo hantidii shaqaalaha geeriyooday; ama

t) Uu loo-shaqeeyuhu ka shakiyo ama uu diido dalabka looga soo codsaday mushaarka iyo hantida shaqaalaha geeriyooday, looshaqeeyuhu waa in uu sarkaalka shaqada ku wargeliyaa dhammaan mushaarkii iyo hantidii qofka dhintay ku lahaa, intaa ka dib si loo maamula xaaladdaas, waxaa faahfaahin doona habraac gaar ah oo uu soo saarayo Wasiirka, oo waafaqsan sharciga la xiriira dhaxalka ama sharciyada kale ee qoran ee ku saabsan bixinta hantida dadka geeriyooday.

11. Haddii qof shaqaale ahi, isaga oo shaqadiisa gudanaya la dilo ama uu soo gaaro dhaawac keenay in uu shaqadiisa gudan kari waayo muddo Saddex (3) maalmo shaqo gudahood, loo-shaqeeyuhuwaa in uu sida ugu dhaqsiyaha badan Sarkaalka shaqada ugu gudbiyaa warbixin faahfaahsan oo la xiriirta xaaladda shaqaalahaas.

Qodobka 85aad
Lacag Ka Jarista iyo Ganaaxyada Anshax Marinta

1. Ma jirto wax laga jari karo qofka shaqaale ah oo aan ka aheyn kuwa uu qorayo xeerkan iyo xeerhoosaad yadiisa iyo shuruucda kale ee dalka ama uu dhigayo heshiis wadareed shaqo, oo aan ka aheyn lacag dib u celin ah oo caddeyn qoraal wadata oo loo-shaqeeyuhu uu u hormariyay shaqaalaha.

2. Qof kasta oo shaqaale ah ee iskiisa shaqada fasax la'aan uga maqnaada, waxa uu weynayaa dhamman xuquuqdii uu heli lahaa muddadii uu maqnaa.

3. Qof kasta oo shaqada cudurdaar la'aan ka maqnaada saddax todobaad (21) maalmo-shaqo oo xiriir ah ama inka badan, waxaa loo qaadanayaa in uu shaqada si rabitaan kiisa ah iskaga tagay.

4. Qof kasta oo shaqaale ah haddii uu gudan waayo waajibaadkii shaqo ee lagula heshiiyay, iyada oo aan isla markiiba la soo saarin amar lagu joojinayo heshiiskii sii shaqo siinta, waxaa lagu anshaxmarinayaa sidan:

   b) Waxaa la siinayaa digniin qoraal ah;

   t) Waxaa shaqada laga joojinayaa muddo aan ka badneyn toddoba (7) maalmo-shaqo oo lacag la'aan ah.

5. Loo-shaqeeye kasta waa inuu si deg deg ah shaqaalaha ugu wargeliyaa tallaabooyinka ka dhanka ah ee laga qaadayo kuna xusan faqrada 4aad, Xarfaha (b iyo t) ee sare.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

CUTUBKA 13AAD
DIIWAANNADA SHAQO SIINTA

Qodobka 86aad
Diiwaannada Laga Rabo in uu Keydiyo Loo-shaqeeyuhu

1. Loo-shaqeeyaha waxaa waajib ku ah inuu hayo diiwaannada soo socda:

b) Liiska dhammaan shaqaalaha uu shaqaaleeyay ee uu la galay heshiis qoraal ama Af ah (Written or Oral);

t) Faahfaahinta ku saabsan carruurta uu shaqaaleeyay;

j) Wixii la xiriira habdhaqan siyaasadeed (Policy) ama xeer-dhaqan shaqo ah oo xeerkani waajibiyay, oo ay ka mid yihiin kuwa la xiriira Xadgudub Damac Galmo iyo Faduullin (Sexual Harassment);

x) Heshiisyada qoran iyo heshiis wadareedyada;

kh) Faahfaahin kasta oo waajib ku ah in uu hayo loo-shaqeeyuhu;

d) Diiwaan kasta ee loo-shaqeeyaha looga baahan yahay inuu abuuro,heysto kuna shaqeeyo;

r) Qoraallada caddeynaya lacag ka jarista shaqaalaha ee la oggolyahay;

s) Rahanta loo dhigayo ujuurada shaqaalaha;

sh) Qoraallada digniinta;

dh) Ogeysiiska joojinta heshiiskii shaqada ee kasoo baxday shaqaalaha ama loo-shaqeeyaha;

c) Waraaqaha shaqo ka saarista;

g) Faahfaahinta fasaxa dhalmada;

f) Faahfaahinta fasaxa jirrada;

q) Faahfaahinta la xiriirta deegaanka marka loo-shaqeeyuhu uu shaqaalaha dejiyo deegaan;

k) Faahfaahinta ku saabsan inta ujuurada shaqaalaha kaga soo aadeyso gunnada guriga la dejiyey;

l) Faahfaahinta ku saabsan garaamka raashinka, haddii ay munaasab tahay.

2. Loo-shaqeeye kasta waa in uu u oggolaadaa sarkaalka idman, haddii uu ka dalbado in uu soo gudbiyo qoraalladii la keydiyay muddo kasta oo ka mid ah lix iyo soddonkii (36) bilood ee la soo dhaafay, si loo baaro.

Qodobka 87aad
Qoraal Been-Abuur ah

Qof kasta oo sameeya, sababa in la falo ama oggolaada in xog been abuur ah la geliyo diiwaan ama dukuminti kale oo uu xeeriyey xeerkan in la abuuro, la keydiyo, lana ilaaliyo isaga oo og in xogta la gelinaayo diiwaan kaas ama dukumintigaas uu yahay mid la soo been abuuray ama isaguba ka qeyb noqday been abuurkaas, ka dibna loo soo gudbiyey sarkaalka idman, waxaa

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan Xeerka Ciqaabta Soomaaliyeed iyo Xeerarka kale ee Dalka.

CUTUBKA 14AAD:
CEYMISKA IYO ILAALINTA SHAQAALAHA

Qodobka 88aad
Ceymiska iyo Ilaalinta Shaqaalaha

Wasiirka waxaa waajib ku ah, isaga oo la tashanaayo ururrada shaqaalaha iyo ururrada loo-shaqeeyaha in uu abuuro siyaasado, dhaqan geliyo shuruuc gaar ah uuna dejiyo xeerar iyo xeer-nidaamiye la xiriira nidaaminta iyo istaraatiijiyado lagu ilaalinayo shaqaalaha, oo ay ka mid yihiin kaalmeynta shaqaalaha, caymiska shaqaalaha iyo hannaanka sinnaanta shaqaalaha iyo la socodka isbeddalka iyo wax ka qabadka suuqa shaqada.

CUTUBKA 15AAD:
HESHIISKA SHAQOSIINTA DIBEDDA

Qodobka 89aad
Awoodda Gelidda Heshiiska

1. Heshiiska shaqo siinta dibeddu waa heshiis lagu galay Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya gudaheeda, hase yeeshee shaqada gebi ahaanteed ama qeyb ka mid ah lagu qabanayo Jamhuuriyada Federaalka Soomaaliya bannaankeeda, taas oo shaqaalahana looga baahan yahay in ay muddada heshiiska inteeda badan ku qaataan meel Jamhuuriyadda FS ka baxsan, si waafaqsan xeerkan, shuruucda kale ee qoran, siyaasadaha iyo Habraaca Shaqosiinta Dibadda ee shaqaalaha Soomaaliyeed.

2. Heshiiska shaqo siinta dibedda waa in lagu qoraa foom cayiman oo dhinacyadusaxiixeen, ayna xaqiijisay Waaxda ku shaqada leh ee Wasaaradda.

3. Qofna looma oggola in uu galo heshiis shaqo siin Dibedeed oo aysan oggolaanWaaxda ku shaqada leh ee Wasaaradda.

4. Inta aan oggolaanshaha la siinin, Waaxda ku shaqada leh ee Wasaaradda waa inay ku qanacdaa marka hore in heshiiku ka maran yahay khiyaano, jajuub, saameyn khaldan, ka been sheegid iyo marin habaabin keeni karta in qofka shaqaalaha ahi uu ku khaldamo (Sirmo) gelidda heshiiskaas oo ah:

b) In la helo raalli ahaanshaha shaqaalaha heshiiska lala galay;

t) Heshiisku waa inuu ku saleysnaadaa Foomka cayiman ee sare ku xusan;

j) In xaaladda iyo shuruudaha shaqo siinta ee heshiisku qorayo ay waafaqsan yihiin qodobbada xeerkan, uuna hubiyo in qofka shaqaalaha ah uu si sax ah u fahmo;

x) In qofka Shaqaalaha ah caafimaadkiisu taam yahay, uuna fulin karo waxqabadka shaqada ee uu heshiisku qorayo; iyo

kh) Qofka Shaqaalaha ah looma adeegsan karo in uu qabto shaqo kale muddada

lagu jiro heshiiska shaqada ilaa uu ka dhamaanayo heshiiska dibedda.

Qodobka 90aad
Dammaanad

1. Marka ay Waaxda ku shaqada leh ee Wasaaradda ula muuqato in loo-shaqeeyaha gelaya heshiis shaqo siin dibadeed oo aan degganayn ama aan ku laheyn ganacsi Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya gudaheeda, loo-shaqeeyuhu waa inuu dhigaa lacag rahan ah si waafaqsan foomka cayiman, iyo laba dammiin oo deggan JFS gudaheeda oo ay oggolaatay Waaxda ku shaqada leh ee Wasaaradda.

2. Haddii loo-shaqeeyaha uu u joogo wakiil sharciyeysan, degganna dalka, Waaxda ku shaqada leh ee Wasaaradda waxay dalban kartaa in wakiilku uu bixiyo rahanta,wakiilkuna uu qof ahaan tiisana u ballanqaado in uu ku dhaqmayo shuruudaha heshiiska rahanta, kumana xirnaan doonto arrintani in uu la socod siiyo ciddii wakiilatay.

Qodobka 91aad
Ku Qalqaalinta ama ku Khasbidda Shaqo Dibadeed Heshiis La'aan

1. Qof ama shirkad kasta oo:

b)Shaqo siiya, ka shaqeeya ama isaga oo og gacan ka geysta shaqo siintiisa ama hawlgaliya qof ujeeddada laga leeyahay shaqo siintaas ay tahay in loo diri doono shaqo dibadda ka ah Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya;

t) Ku qalqaaliya, isku daya in uu tashkiiliyo, ku khasba ama isku daya in uu ku khasba qof shaqaale ah in uu u safro meel ka baxsan JFS si aan waafaqsaneyn xeerkan, qofkaasi waxaa lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

CUTUBKA 16AAD:
MAAREYNTA SHAQADA

Qodobka 92aad
Agaasime ama Sarkaal Idman

1. Cutubkan:

b) "Agaasimaha" waxaa loola jeedaa Agaasimaha Waaxda Shaqada,
t) Meeshii lagu xuso "Sarkaalka Idman" waxaa loola jeedaa Agaasimaha Shaqada iyo Sarkaalka Shaqada.

2. Iyadoo aan laga leexaneynin hawlahooda iyo waajibaadkooda guud, Agaasimaha Shaqada iyo Sarkaalka idman, waa in ay u fududeeyaan hubinta iyo horumarinta:

b) Baxnaaninta, dhaqan-celinta iyo adeegyada dadka lixaadkoodu dhimman yahay oo ay ku jiraan barnaamijyada tababarka Shaqaalaha ka howlgala Adeegyadaas.
t) Barnaamijyada ku saabsan tababarka xirfadaha iyo adeegyada shaqada dadka lixaadkoodu dhimman yahay.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

Qodobka 93aad
Ogeysiisyada

1. Loo-shaqeeyaha ayaa laga doonayaa inuu ku wargeliyo Agaasimaha markii jago ka bannaanaato shirkaddiisa ama goobtiisa shaqo, waana inuu kusoo qoraa foomka cayiman, kaasoo ay ku qoran yihiin macluumaadka soo socda:

b) Magaca looshaqeeyaha iyo cinwaankiisa oo buuxa;
t) Faahfaahinta booska bannaan;
j) Shahaadada ugu hooseysa ee looga baahan yahay qofkii jagadan soo dalbanaya;
x) Goobta iyo nooca shaqada, ha ahaato shaqo joogto ah, mid ku-meel-gaarah ama heshiis muddo cayiman leh, iyo
kh) Macluumaadka kale ee Agaasimuhu uu u baahan karo.

2. Jago waxay bannaanaataa markii:

b) Loo-shaqeeyuhu uu abuuro jago u baahan shaqaale buuxiya ama uu go'aansado in uu buuxiyo jago bannaanaatay;
t) Loo-shaqeeyuhu ka joojiyo shaqaale shaqada ama loo-shaqeeyuhu uu baabi'iyo jagadaas.

3. Marka shaqo la oggeysiiyey Agaasimaha in ay bannaan tahay la buuxiyo ama la baabi'iyo, loo-shaqeeyuhu waa inuu qoraal ahaan ugu wargeliyaa Agaasimaha muddo laba toddobaad gudahood ah.

4. Loo-shaqeeye waxaa looga baahan yahay inuu shan (5) maalmo shaqo gudahood ugu gudbiyo sarkaalka Idman magaca iyo xirfadaha shaqaale kasta oo u shaqeynayay, shaqadana laga joojiyay sabab kasta ha ahaatee.

5. Qofka shaqaalaha ah ee ku jira diiwaanka guud ee liiska keydka shaqadoonka, waxaa looga baahan yahay in uu shaqo billaabiddiisa ku ogeysiiyo sarkaalka idman toddoba (7) maalmo shaqo gudahood, haddii loo shaqaaleeyay siwaafaqsan qodobada cutubkan.

6. Qofka ku jira liiska keydka shaqadoonka, haddii uu shaqo la'aan sii ahaado, waa in uu isdiiwangelintiisa ka cusbooneysiistaa sarkaalka idman seddexdii biloodba mar, laga soo billaabo maalintii uu isdiiwaangeliyay.

Qodobka 94aad
Diiwaangelinta Shaqaalaha

1. Qof kasta oo doonaya in uu shaqo helo, waxaa looga baahan yahay in uu iska diiwaangeliyo Diiwaanka Guud ee keydka shaqadoonka ee uu hayo sarkaalka idmani.

2. Qofna looma oggola inuu iska diiwaangeliyo wax ka badan hal sarkaal idman oo kaliya.

3. Qofna looma oggola in lagu qoro diiwaanka guud ee shaqadoonka, haddii aanu weli gaarin da'da ugu yar ee shaqada loo oggol yahay sida xeerkani qabo ama xeer-nidaamiye ama sharciyada kale ee dalka ee la xiriira oggolaanshada shaqo siinta.

4. Diiwaangelinta ka dib, sarkaalka idmani wuxuu qofka shaqa doonka ah u soo saarayaa kaarka diiwaangelinta, kaas oo u sameysan qaabka ku tilmaanan xeer- nidaamiyayaasha.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

5. Dadka soo codsanaya diiwaangelinta, waa in diiwaangelinta shaqa doonka loo geliyaa sida ay usoo kala horreeyaan.

6. Haddii qof diiwaangashanaa ee mar intuu shaqo helay haddana, shaqadii laga saaray, uu doonayo in mar kale liiska shaqa doonka lagu daro, wuxuu diiwaanka ka gelayaa halka uu marayo marka uu codsiga dambe keensado.

7. Sarkaalka idman waa in uu qof kasta oo la diiwaangelinayo ku diiwaangeliyaa liiska u gaarka ah mihnadiisa shaqo, shaqo walbana waa in ay leedahay diiwaan u gooni ah.

Qodobka 95aad
Meeleynta Shaqaalaha

Meeleyntu waa adeeg bulsho, waana in loo fuliyaa si waafaqsan qodobbada xeerkan iyo xeer-nidaamiyayaashiisa.

Qodobka 96aad
Shaqo siinta Shaqo-doonka

1. Loo-shaqeeyaha wuxuu u madax bannaan yahay in uu ciddii ku habboon dalabkiisa shaqo fulisana shuruudaha shaqada, ka qaadan karo dadka ku jira diiwaanka guudee shaqadoonka.

2. Shaqo siintaasi ma khusayso:

- **b)** Loo-shaqeeyaha xaaskiisa ama eheladiisa isaga la nool ee uu dhaqaaleeyo;
- **t)** Qofka xil Agaasime ama Maamule ka haya hay'ad;
- **j)** Shaqaalaha ka shaqeeya adeeggyada guryaha;
- **x)** Shaqaalaha loogu talagalay shaqooyinka warshadaha, ganacsiga ama beeraha ee ay ka shaqeeyaan afar (4) qof;
- **kh)** Shaqaalaha ka shaqeynaya shaqooyinka ku meelgaarka ah ee aan soconeyn wax ka badan toddoba (7) maalmo shaqo.

3. Shaqaalaha laga shaqo siiyey Adeegga hay'adaha gaarka ah heer Federaal iyo Maamul Goboleedyada Dalka, wakaaladaha madaxabannaan iyo hay'adaha ay dawladdu qeyb ka tahay, waxaa shaqo siintooda la ogeysiinayaa saraakiisha idman ee goobahooda jooga, iyada oo shaqaaluhu ay gelayaan imtixaan la baahiyay oo tartan furan loo galay oo ay goobjoog ka yihiin wakiillo ka socda Guddiga Sare Shaqo siinta Federaalka (GSShF).

Qodobka 97aad
Araajida Shaqo siinta Shaqaalaha

1. Marka laga reebo arrimaha ku xusan farqadaha qodobka 96aad, loo-shaqeeye kasta oo doonaya in uu dadka shaqosiiyo, waxaa looga baahan yahay in uu soo ogeysiiyo Sarkaalka Idman ee jooga degaanka laga shaqosiinayo.

2. Sarkaal idmani wuxuu diiwangelinayaa ogeysiiska uu soo gudbiyey looshaqeeyuhu si hadhaw diiwaanka shaqada looga saaro ciddii shaqada la siiyey.

3. Araajida lagu codsanaya shaqaalaha waa in ay ku cad yihiin:

- **b)** Tirada looga baahan yahay nooc kasta oo shaqo ah iyo shaqada laga rabo;
- **t)** Aqoonta looga baahan yahay;

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

j) Xaaladaha iyo shuruudaha shaqo siinta, iyo
x) Muddada suurto-galka ah ee ay shaqadu soconeyso.

4. Araajida shaqada waa in lagu soo dalbadaa Magaca shaqadoonka haddii:

b) Shaqaalaha looga baahan yahay shaqo ku dhisan ammaano oo qofka loo dhiibanayo goobaha tababbarada lagu qabto, xarumaha shaqada ama hantida kale ee shirkadda.
j) Qof shirkadda tababbar farsamo barad ah ku dhammeystay;
x) Uu yahay Shaqaale horey goobtaas uga soo shaqeeyay.

5. Sarkaalka idmani, marka uu helo ogeysiiska loo-shaqeeyaha, waa in uu ku qancaa in xaaladaha iyo shuruudaha loo soo bandhigayo qofka shaqa doonka ah ay waafaqsan yihiin qodobbada xeerkan, xeer-nidaamiyayaashiisa ama heshiis wadareedkii shaqo ee la wada galay haddii uu jiray.

Qodobka 98aad
Mudnaanta iyo Tixraaca Shaqo siinta

1. Marka laga reebo xaalado gaar ah, shaqadoonka waxaa loo oggol yahay in ay magacyadooda ku soo dalbadaan shaqada, shaqaaluhu waa in ay shaqada u helaan sida ay uga kala sarreeyaan natiijada imtixaanka. Waxaana diiwaanka guud loogu qorayaa sida ay u kala sarreeyaan.

2. Shaqadoon ka ku nool degmada ay ku taallo goobta shaqada ayaa xaq u leh mudnaanta koowaad, haddii uu soo buuxiyo shuruudaha shaqada.

3. Shaqaale shaqadiisa ku waayay shaqaale dhimis guud oo la sameeyey ayaa ugu mudan in dib loogu bandhigo ku soo noqoshada shaqada muddo hal sano gudaheed ah laga soo billaabo maalintii shaqada laga saaray.

4. Marka shaqaale la siiyo warqad tixraac shaqo wanaag ah, sarkaalka idmani wuxuu raacinayaa warqad ku socota loo-shaqeeyaha isaga oo tixraacaya warqaddii loo soo qoray.

Qodobka 99aad
Loo-shaqeeyeyaashu Waa Ay Diidi Karaan In Ay Aqbalaan Shaqaalaha Qaarkood

1. Loo-shaqeeyaha wuxuu xaq u leeyahay in uu imtixaano, xusho shaqaalaha uu qaadanayo, si uu u xaqiijiyo kartidooda farsamo ama ku habboonaanta shaqada loo dhiibayo.

2. Loo-shaqeeyuhu waa uu diidi karaa shaqaale uu hore shaqada uga ceyriyay sababo macquul ah oo jiray dartood.

3. Marka loo-shaqeeyuhu qaadanaayo shaqaale, sarkaalka idman ee degmadaas waa in uu goobjoog ahaadaa.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

Qodobka 100aad
Howlgelinta Tooska ah ee Shaqaalaha

1. Loo-shaqeeyuhu wuxuu si toos ah u howlgelin karaa shaqaale, haddii howlgelintaas lagu sababeyn karo baahi degdeg ah oo jirta si looga fogaado dhibaato nafeed iyo mid agabeed oo la filan karo.

2. Mar kasta oo shaqaale si toos ah loo howlgeliyo muddo ka badan hal (1) toddobaad, loo-shaqeeyuhu waa in uu u diraa sarkaalka idman magaca shaqaalaha, nooca shaqada uu qabanayo, baahida keentay in toos loo howlgeliyo iyo xaaladaha shaqada.

Qodobka 101aad
Ka Dhaafid

Wasiirka oo la tashanayaa hay'adaha ay khuseyso ee dawladda, ururrada loo- shaqeeyaha iyo kuwa shaqaalaha, wuxuu ka dhaafi karaa ama ka dabcin karaa qodobbada cutubkan muddo cayiman oo si toos ah u taabanaya xaaladaha nolosha shaqaalaha, shaqada, qeybaha wax-soo-saarka iyo dhaqan-dhaqaale.

Qodobka 102aad
Dembiyada ka Dhalan kara Jebinta Qoddobada Cutubkan

Loo-shaqeeye kasta oo jebiya mid ka mid ah qoddabada cutubkan ku jira, waxaa lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

CUTUBKA 17AAD
SHAQO KA SAARIS

Qodobka 103aad
Shaqo Ka Saaris Ogeysiis Leh

1. Mid kasta oo ka mid ah dhinacyada heshiiska wada galay, waa uu ka bixi karaa heshiiska, isaga oo bixinaya ogeysiis qoraal ah oo:

   b) Aan muddadiisu ka yareyn toban (10) maalmo shaqo shaqaalaha muruqmaalka ah;

   t) Aan Muddadiisu ka yareyn Soddon (30) maalmo shaqo, shaqaale aan muruqmaalka aheyn.

2. Looma baahna in wax ogeysiis ah la bixiyo marka muddada heshiiska shaqadu aanay ka badneyn hal (1) bil.

3. Inta lagu jiro muddada ogeysiiska, xiriirka shaqadu waxa uu ku sii soconayaa qaabkii asalka ahaa, wuxuuna haysanayaa dhammaan awooddiisa asaasiga ah, marka laga reebo haddii cidda ogeysiiska loo diray ay dalbato in lagu joojiyo markii ogeysiisku soo gaaray.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

Qodobka 104aad
Magdhawga Beddalka Shaqo Ka Saaris Ogeysiis La'aan

Mid kasta oo ka mid ah dhinacyada heshiiska wada galay, wuu ka bixi karaa heshiiska ogeysiis la'aan, Dhinaca heshiiska ka baxay, wuxuu bixinayaa beddalka xuquuqdii uu lahaan lahaa muddadii ogeysiiska, haddii uu shaqeyn lahaa, sida uu qabo xeerkan iyo xeerarka hoos yimaada.

Qodobka 105aad
Habka u Beddelidda Shaqo siin Shaqaale Ku-Meel-Gaar ah Heshiis Shaqo

1. Shaqaale ku-meel-gaarka ahi haddii:

b) Uu shaqeeyo dhowr maalmo shaqo oo xiriir ah, kuwaas oo isugeyn toodu aanayka yareyn hal (1) bil;

t) uu qabanayo shaqo ayna suuragal aheyn in lagu dhammeystiro, ama uu shaqeeyo maalmo shaqo oo xiriirah oo isugeyn toodu ay u dhiganto seddex (3) bilood ama ka badan, heshiiska shaqo siinta ee shaqaale ku-meel-gaar ah, wuxuu noqonayaa mid mushaarkiisu bille yahay, wuxuuna yeelanayaa shuruudaha heshiiska shaqo ee shaqaalaha joogtada ah.

2. Marka la xisaabinayo mushaarka iyo maalmaha shaqo ee xiriirka ah ee ku xusan farqadda (1), shaqaalaha ku-meel-gaarka ahi wuxuu xaq u leeyahay in mushaarkiisa loogu daro hal (1) maalin nasasho oo lacag ah, lixdii (6) maalmo shaqo ee uu shaqeeyaba iyo maalmaha nasashada ama wixii fasax qaran ah ee soo dhexgala maalmahaas uu shaqeynayey oo loo xisaabinayo xuquuq la mid ah tan maalmaha caadiga ah ee shaqada.

3. Shaqaalaha ku-meel-gaarka ah ee heshiiskiisa shaqo siin loo beddelay si waafaqsan farqada (1), kaas oo si joogto ah u shaqeynayey laba (2) bilood ama ka badan, laga billaabo taariikhdii laga dhigay shaqaale ku meel-gaar ah, wuxuu xaq u yeelanayaa qodobbada iyo shuruudaha heshiiska shaqo siin ee lala galo shaqaalaha joogtada ah.

Qodobka 106aad
MuddadaTijaabada ah

1. Muddada heshiiska tijaabadu kama badan karto seddax (3) bilood, balse waxaa lagu kordhin karaa muddo dheeraad ah oo aan ka badneyn seddax (3) bilood kale, haddii lagala heshiiyo qofka shaqaalaha ah.

2. Loo-shaqeeyaha looma oggola inuu qofna ku shaqo siiyo muddo tijaabo ka badan inta lagu jideeyay farqada (1) ee qodobkan.

3. Dhinac ka mid ah dhinacyada wada galay muddada tijaabada waa uu ka bixi karaa,haddii uu bixiyo ugu yaraan toddoba (7) maalmo shaqo oo ogeysiis ah, ama haddii loo-shaqeeyuhu ka baxayo muddada ogeysiis la'aan, wuxuu bixinayaa xuquuqdii toddoba (7) maalmo shaqo oo shaqo ah.

4. Haddii loo-shaqeeyuhu uusan si cad u joojin muddada tijaabada ah oo muddadiisu dhammaato iyada oo aan wax ogeysiis ah laga helin labada dhinac, muddada tijaabada ah waxaa loo qaadanayaa in shaqaaluhu noqday shaqaale joogto ah.

5. Marka muddada tijaabada loo beddalo mid joogto ah, muddadii uu shaqeeyey ee tijaabada

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

ahayd ka hor inta aan la joogtayn, waxaa loo tixgalinayaa muddada heshiiska adeegga shaqadiisa.

6. Inta lagu guda jiro muddada tijaabada ah, haddii ay timaado jirro, shil, gudasho shaqo qaran, waajibaad madani ah ama masiibo dabiici ah, haddii aan heshiiska si kale loo joojin, waxaa loo arkaa in la kordhiyey muddada tijaabada si waafaqsan xeerkan.

Qodobka 107aad
Shaqaale Dhimis

1. Loo-shaqeeyaha looma oggola in uu ka baxo heshiiska shaqada, isaga oo ku sababeynaya in uu shaqaalihii ka maarmay, ilaa uu:

b) Loo-shaqeeyuhu wargeliyo urur shaqaale oo shaqaaluhu xubin ka yahay;

t) Loo-shaqeeyuhu ku wargeliyo sarkaalka shaqada ee mas'uulka ka ah goobta shaqaaluhu uu ka shaqeeyo sababta shaqaale ka maarmidda keentay, wargelin taasina waa in ay dhacdaa bil ka hor taariikhda la qorsheeyay shaqo dhimista la xiriirta shaqaalaha laga maarmay;

j) Haddii shaqaaluhu aanu xubin ka aheyn urur shaqaale, waa in loo-shaqeeyuhu uu qoraal ku ogeysiiyo qofka shaqaalaha ah naf ahaantiisa iyo sarkaalka shaqadaba;

x) Marka la doonayo in la dhimo shaqaale ama laga maarmo shaqaalaha qaar kood, waxaa lagu kala saarayaa waayo-aragnimadooda, sidii ay shaqada ugu soo kala horreeyeen, xirfaddooda, kartidooda iyo kalsoonida lagu qabi karo shaqaale kasta ama waxaa la eegayaa qeybaha shaqada (Category) gaarka ah oo ay saamaysey shaqaale dhimistu;

kh) Marka uu jiro heshiis wadareed shaqo oo u dhexeeya loo-shaqeeye iyo urur shaqaale ee qeexaya xuquuqda la bixinayo, haddii ay dhacdo in la eryo shaqaale shaqadiisii laga maarmay, xuquuqdaas oo kale ayuu helayaa shaqaalihii aan xubin ka aheyn urur shaqada laga saaro;

d) Haddii shaqaale la gaaray xilligii fasaxiisa,shaqo dhimisna shaqada looga saaray, wuxuu xaq u helayaa in la siiyo lacagtii fasaxa oo gacansaar ah;

r) Haddii shaqaale shaqo dhimis shaqada looga saaro, iyadoo aan la siin bil ogeysiis ah, waa in loogu beddelaa bil mushaar ah beddalka ogeysiiska; iyo

s) Shaqaalaha laga maarmay shaqaalanimadooda uu siiyo magdhaw u dhigma sanadkiiba bil mushaarkeed intii sanadood ee uu soo shaqeeyay, kaas oo lagu saleynaayo bishii ugu dambeysay mushaarkeeda.

2. Farqada 1aad ee qodobkani ma khuseeyo marka sababta shaqaale dhimistu ay ku timid shirkadda oo musalaftay ama ay kacday darteed.

3. Wasiirku wuxuu soo saari karaa nidaam looga dalbanayo in loo-shaqeeye kasta oo heysta tirada ugu yar ee shaqaale ah in ay shaqaalaha ka badbaadiyaan khatarta shaqo dhimista iyaga oo raacaya nidaamka ceymiska shaqo la'aanta oo waafaqsan Xeerka Ceymiska qaran, kaas oo heysta dammaanad sharci ah ama shirkad kasta ee ceymis oo ay dawladdu aqoonsan tahay.

Qodobka 108aad
Dhaqan Xumo

1. Loo-shaqeeyaha marka uu qofka shaqaalaha ah shaqada uga saarayo arrimo la xiriira anshax xumo, waxqabad yari ama karti-darro jireed, waa in uu qofka shaqaalaha ah af uu garanayo ugu sheegaa sababta shaqada looga saarayo,uuna sababeeyaa anshax xumada, waxqabad la'aanta ama karti-darrada jireed ee uu qabo shaqaaluhu, uguna sharxo luuqadda qofka shaqaalaha ahi uu fahmi karo, sababta uu loo-shaqeeyuhu shaqada uga joojinayo, sidoo kale, qofka shaqaalaha ahi wuxuu xaq u yeelanayaa inuu u yeerto qof shaqaalaha ka mid ah ama xubin matesha urur shaqaale oo uu isagu doorto, kaas oo goobjoog ka noqda dhegeysiga sharraxaadda.

2. Ka hor inta aan shaqada laga joojin qofka shaqaalaha ah ogeysiin la'aan, waa in loo-shaqeeyaha uu dhagaystaa, uuna tixgeliyaa wixii caddeymo ah ee uu isku difaacayo shaqaaluhu, oo ay ku jiraan dukumiinti ama marqaatiyaal. Shaqaaluhu wuxuu keensan karaa qof difaaca oo isaga matela.

3. Haddii la isku fahmi waayo in lagu xalliyo khilaafkaas goobta shaqada, waxaa loo tixraacayaa nidaamka xallinta khilaafaadka ee ku xusan qodabada xeerkan.

Qodobka 109aad
Caddeynta Sababta Shaqo ka Saarista

1. Eedayn kasta oo sababi karta in laga baxo heshiiska shaqada, loo-shaqeeyaha waxaa looga baahan yahay inuu caddeeyo sababta ama sababaha heshiis ka baxa ah, haddii uu ku guul darraysto loo-shaqeeyuhu in uu caddeeyo sababahaas, heshiis ka baxaas waxaa loo aqoonsanayaa waxba kama jiraan iyo caddaalad darro xagga xeerkan.

2. Sababta ama sababaha heshiis ka baxa waa waxyaalaha loo-shaqeeyuhu uu adeegsado waqtiga heshiis ka baxa, taasoo sababtay in loo-shaqeeyaha uu joojiyo adeeggii qofka shaqaalaha ah. Waxyaalahaas lama qaadanayo haddii aysan maangal ahayn si waafaqsan xeerkan.

Qodobka 110aad
Shaqo Ka Saaris Degdeg ah

1. Shaqo ka saarista degdegga ahi waxay dhacdaa marka loo-shaqeeyuhu uu joojiyo shaqaalanimadii shaqaalaha ogeysiis la'aan ama uu soo ogeysiiyo muddo ka yar waqtigii uu shaqaaluhu xaqa u lahaa ama waqti ka yar muddadii uu xeerkani dejiyay ama heshiiska shaqo siinta qorayey.

2. Iyadoo la tixraacayo qodobbada xeerkan, waxaa reeban shaqo ka saaris degdeg ah.

3. Loo-shaqeeyaha wuxuu shaqo ka saaris degdeg ah sameyn karaa oo kaliya, marka qofka shaqaalaha ahi uu si ula kac ah u jebiyo waajibaadkii shaqo, kaas oo heshiiska shaqo siinta dhexdiisa lagu yiraahdo "dhaqan xumo culus".

4. Mid kasta oo ka mid ah arrimaha soo socda ayaa lagu tilmaami karaa anshax xumo culus, waxaana ka mid ah, haddii:

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

b) Shaqaaluhu fasax ama sabab sharci la'aantood uu ka maqnaado goobtii shaqo ee loo cayimay;

t) inta lagu jiro saacadaha shaqada, uu qofka shaqaalaha ahi noqdo saqraan, taasina ay keento in uusan diyaar u aheyn ama uuna awood u laheyn in uu shaqadiisa si qumman u guto;

j) Shaqaaluhu si u lakac ah u dayaco shaqo ay waajibkiisa aheyd in uu qabto; ama haddii uu si xun oo xilkas darro ah u sameeyo shaqo laga rabay in uu si qumman u qabto;

x) Shaqaaluhu ku hadlo ereyo gef ama aflagaado ah, ama uu u dhaqmo qaab aflagaado ku ah loo-shaqeeyihiisa ama ciddii kale ee uu shaqada u wakiisho;

kh) Shaqaaluhu si u lakac ah u buriyo ama u diido in uu qaato amar sharci ah oo uu siiyey loo-shaqeeyihiisu ama ciddii kale ee uu shaqada u wakiisho;

d) Iyadoo la isticmaalayo awood sharci oo wax lagu xiro taas oo waafaqsan xeerkan, haddii qofka shaqaalaha ah loo xiro fal-dambiyeed keeni kara ciqaab xabsi oo aan ka yareyn muddo bil ah, haddaan qofkii shaqaalaha ahaa lagu sii deyn dammaanad ama si kale oo sharci ah; ama

r) Shaqaaluhu galo fal-dambiyeed waxyeello ku ah loo-shaqeeyaha ama hantidiisa; ama uu jiro tuhun leh aasaas macquul ah oo loogu maleyn karo in shaqaaluhu uu galay fal-dambiyeed.

s) Shaqaalihii looga cabsado qatar amni ama amni daro (fal-argagixiso) waxaa laga saari karaa shaqadda.

5. Arrimaha noocaas ah ama go'aanka uu loo-shaqeeyuhu ku gaaro in uu shaqo ka saaris degdeg ah sameeyo si waafaqsan farqadda (4) ee qodobkan kama hor istaagayso loo-shaqeeyaha ama shaqaalaha, sida ay u kala horreeyaan, in ay ka doodaan eedaha lasoo jeediyay sida ay u waafaqsan yihiin xaqiiqada dhabta ah; ama jiritaanka arrimo aan halkan lagu xusin oo loo cuskan karo shaqo ka saarista degdeg ah ee shaqaalaha.

Qodobka 111aad
Shaqo Ka Saaris Caddaalad Darro ah

1. Shaqo ka saarista uu sameeyo loo-shaqeeyuhu, waxaa loo arkayaa caddalad darro, haddii:

b) Loo-shaqeeyuhu uu ku guuldarraysto in uu caddeeyo:

i. In sababta shaqo ka saaristu ay sax tahay;

ii. In sababta shaqo ka saaristu ay tahay sabab gaar ah oo la xiriirta anshaxa, mas'uuliyadda iyo kartida shaqaalaha, ama ay ku saleysan tahay howlgalka shaqada ee loo-shaqeeyaha; iyo

iii. In shaqo ka saarista loo marin habraacii loo baahnaa.

t) Haddii la caddeeyay in loo-shaqeeyuhu uusan u dhaqmin si waafaqsan caddaalad iyo sinnaanta marka uu sameynayay shaqo ka saarista shaqaalaha, iyadoo la tixgelinayo:

i. Nidaamka loo-shaqeeyuhu uu u maray go'aanka shaqo ka saarista qofka shaqaalaha ah, sidii in qofka lala wadaagay go'aankii shaqo ka saarista iyo sida loo maareeyay racfaankii uu shaqaaluhu ka qaatay go'aankaas;

ii. Hab-dhaqanka iyo kartida shaqaalaha ee ilaa taariikhdii shaqo ka saarista;

iii. Ilaa iyo inta uu loo-shaqeeyuhu u hoggaansamay shuruudaha sharciga ee la xiriira shaqo ka saarista, oo ay ku jirto soo saarista

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

shahaadada shaqada iyo shuruudaha habraaca ee lagu xusay qodobka 122aad ee xeerkan;

iv. Tillaabooyinkii hore ee loo-shaqeeyaha ee la xiriira nooca xaaladaha keenay shaqo ka saarista; iyo

v. jiritaanka waraaqo digniin hore ah oo la siiyay shaqaalaha.

2. Shaqo ka saarista cadaalad darrada ah ee shaqaaluhu waa ay reeban tahay;

3. Shaqaalihii si joogto ah ugu shaqeynayay loo-shaqeeyahiisa muddo aan ka yareyn seddex iyo toban (13) bilood inta aan shaqada laga saarin, wuxuu xaq u leeyahay in uu ka dacwoodo in si xaq darro ah shaqada looga saaray.

Qodobka 112aad
Ka Cabasho Caddaalad Darro iyo Shaqo Ka Saaris Degdeg ah

1. Qofkii shaqaale ah oo si degdeg ah shaqada looga saaro ama heshiskiisii shaqo si caddaalad darro ah looga baxo, wuxuu seddex (3) bilood gudahood cabasho ugu gudbin karaa Sarkaalka Shaqada, kaas oo marka uu labada dhinac si fiican u dhegeysto ka dib, dhinacyada u gudbin doona go'aan uu u arko xalka ugu fiican ee khilaafka labada (2) dhinac.

2. Xaqa uu shaqaaluhu u leeyahay in uu cabasho usoo guddbiyo si waafaqsan farqadaha qodobkan, waxaa u dheer xaqa uu siinayo heshiis wadareedka shaqada iyo Maxkamadda awooda u leh.

Qodobka 113aad
Magdhawga Shaqo ka Saarid Khaldan ama Heshiis ka Bixid Caddaalad Darro ah

1. Haddii hal dhinac uu kaligii ka baxo heshiiska shaqada ama uu sameeyo shaqo ka saaris sharci darro ah ama aan wadan sabab macquul ah, dhinaca kale wuxuu xaq u yeelanayaa in uu dalbado magdhaw.

2. Marka sarkaalka shaqada uu u arko in shaqo ka saarista degdegga ah ama heshiis ka bixiddu ay tahay caddaalad darro, sarkaalka shaqadu wuxuu kula talin karaa, ama maxkamadda ku amri kartaa, loo-shaqeeyaha in:
   b) Uu dib u soo celiyo shaqaalaha, u lana dhaqmo si xushmad leh, taas oo ah in aan marna shaqadiisa la joojin; ama
   t) Uu dib u siiyo shaqaalaha shaqo la mid ah shaqadii uu qaban jiray intii aan shaqada laga saarin; ama uu geeyo shaqo kale oo macquul ah, lana mushaar eg tii hore;

3. Inta Sarkaalka shaqadu aanu ku talin, ama Maxkamadda awoodda u leh aanay amrin, dib u soo celinta ama dib-u-hawl gelinta shaqaalaha, waa in la tixgeliyaa mid ka mid ah ama dhammaan arrimaha soo socda:
   b) Rabitaanka shaqaalaha;
   t) sida xaaladaha shaqo ka saaristu ay ku dhacday, ilaa iyo xadka ay gaarsiisan tahay, haddii ay jirto, in uu shaqaaluhu ku lug lahaa ama uu gacan ka geystay shaqo ka saariddiisa iyo sida dhaqangal ku noqon karto talada dib- u-soo- celinta ama dib

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AGALKA SARE

u hawl gelinta;

j) Mabda'a guud ee xeerkan waa in aanay jirin hab gaar ah oo ay isugu xigaan qabashada waajibaadka heshiiska shaqo, marka laga reebo xaalado gaar ah oo aad dhif iyo naadir u ah;

x) Dheeraanta muddada uu shaqaaluhu la shaqeynayey loo-shaqeeyaha;

kh) Rajada uu qofka shaqaalaha ahi ka qabo muddada ay sii socon doonto shaqo siinta uu kula jiro loo-shaqeeyaha, marka laga reebo taariikhda uu heshiiskoodu ku eg yahay;

d) Fursadaha uu shaqaaluhu u heysto sida uu loo-shaqeeye kale uga heli karo shaqo la mid ah ama ku habboon shaqadii laga saaray;

r) Qiimaha magdhaw kasta oo uu sharcigu jideeyay;

s) Xaqa uu u leeyahay in uu u dacwoodo xuquuqdiisa ama ujuuradiisa aan la siin, kharashaadka kale iyo xuquuqaha uu leeyahay shaqaaluhu;

sh) Kharashka qofka shaqaalaha ahi uu galay sababo la xiriira shaqo ka saaristiisii;

dh) Dabeecadaha qofka shaqaalaha ahi uu la yimid, taas oo ay keentay ama ka qeyb qaadatay shaqa ka saaristiisa;

c) Shaqaale kasta oo ku guul darraysta in uu si maangal ah u yareeyo khasaarooyinka ka dhashay shaqo ka saaristii xaqdarrada aheyd; iyo

h) Magdhaw kasta, oo ay ku jiraan lacagaha xaqsiinta ah, iyada oo la xushmeynayo heshiishka dhammaaday, taas oo uu dhiibay loo-shaqeeyuhu, uuna guddoomay shaqaaluhu.

Qodobka 114 aad
Hakinta Xiriirka Shaqo Siinta

1. Xiriirka shaqada waa in la hakiyo haddii hawsha shaqadu ay si ku-meel-gaar ah u joogsato ama loo-shaqeeyuhu uu ogeysiis u soo diro shaqaalaha toddoba (7) maalin ka hor ama uu boorka shaqada kusoo dhejiyo;

2. Ogeysiiskan waa in muddadaas oo kale lagu gaarsiiyaa sarkaalka idman ee ku shaqada leh, iyada oo la raacinayo sababta keentay shaqo hakinta ku-meel-gaarka ah iyo muddada ay sii soconeyso shaqa hakintaas;

3. Hakinta xiriirka shaqadu waa in aanay ka badnaan 30 maalmo shaqo, iyada oo uu sarkaalka shaqadu awood u leeyahay in uu muddada kordhiyo oo uu ka dhigo ilaa 90 maalmo shaqo ka dib markii uu la tashado loo-shaqeeyaha, haddii xaaladaha jira iyo duruufaha xilliyada degaanku ay sidaas kallifayaan;

4. Xiriirka shaqada waa in sidoo kale la joojiyaa haddii:
    b) Shaqaalaha loogu yeero shaqo millatari;
    t) Shaqaalaha la xanibo muddo aan ka badneyn seddex (3)bilood arrin la xiriirta xeerka nidaamka degganaanshaha iyo xasiloonida guud, ka dibna uu shaqada kusoo laabto markii la soo daayey;
    j) Haddii qofka shaqaalaha ah loo xiro dambi kale, laakiin ugu dambeyntii la sii

daayo oo uu ku noqdo shaqada;

5. Marka loo eego faqradda 4aad Xarfaha (t) iyo (j) ee qodobkan, shaqaaluhu wuxuu xaq u leeyahay in lagu celiyo shaqadiisa, muddada shaqa hakintana, waxaa loo xisaaabinaya maalmo uu shaqeystay;

6. Haddii qof shaqaale ah lagu xiro dembi ku lug leh shaqo siintiisa, shaqaalahaas wuxuu xaq u leeyahay in uu ka helo loo-shaqeeyaha seddex-meelood meel (**1/3**) ka mid ah mushaarkiisa aasaasiga ah ilaa inta lagu xukumayo, haddii dambiga lagu waayo ee lasoo daayo, wuxuu xaq u yeelanayaa inuu dib u helo xuquuqihii u uruuray ee mushaarka ka haray, haddii xukun ku dhacana wuxuu weynayaa dhammaan xuquuqiihi mushaarka ka dheeraadka ahaa ee xeerkani siinayay.

Qodobka 115aad
Musallafidda Loo-shaqeeyaha

1. Loo-shaqeeyaha musallafay (kacay) waxaa loola jeedaa xeerkan gudahiisa waa haddii:
   b) Loo-shaqeeyuhu uu yahay qof, kaas oo:
      i. Lagu dhawaaqay ama lagu xukumay in uu musallafay, wada-hadal ama wadaxaajood la galay dadkii deynta ku lahaa;
      ii. Geeriyooday, hantidiisana ay tahay in loo maamulo hab waafaqsan sharciga dhaxalka Islaamka.

   t) Loo-shaqeeyuhu yahay shirkad:
      i. Amar xiritaan ama xukun maamul oo ka soo baxay Maxkamad ama iyaga si iskood ah u go'aansadeen in ay shirkadda xiraan, iyada oo la xushmeynayo shirkadda;
      ii. Maxkamadi ay u magacaawday wakiil lagu aaminay hantidii iyo milkiyaddii shirkaddii musallaftay (kacday), si uu ula wareego mas'uuliyadda bixinta deymaha iyo dhammaan wixii shirkadda lagu lahaa.

2. Marka shaqaale loo-shaqeeyahooda musalafay ay codsi qoraal ah u soo dirsadaan ama qof wakiil u ah Wasiirka, uuna ku qanco in:
   b) Shaqaalaha loo-shaqeeyahooda uu musalafay ama kacay;
   t) Shaqo siinta shaqaalaha ay dhammaatay;
   j) Waqtiga ku habboon in shaqaalaha ay xaqooda helayaan in la siiyo
   x) Wasiirka waxaa uu tixgelinayaa xaquuqda ka maqan shaqaalaha, sidaas darteed loo- shaqeeyaha waxaa waajib ku ah in uu shaqaalaha siiyo xuquuqdoodii deynta ku aheyd. dhammaan ama qeyb ka mid ah deyntii xuquuqdooda;

3. Waxaa muhiim ah in la magacaabo guddi la aaminay oo ku-meel-gaar ah (Interim Trustees) ama xaraashaha musallafka (Liquidator) iyada oo la tixigelinayo heshiis hoosaad dhexmaray loo-shaqeeyaha iyo ciddii deynta ku laheyd ama guddi la aaminay oo lagu wareejiyey hantidii loo-shaqeeyaha kacay, ayagoo u furayo koonto u gaar ah sidaas awgeed Wasiirka waa in aanu amrin bixinta wax lacag ah ilaa uu ka helo waraaq qoraal ah guddiga loo magacaabay maamulidda qaddarka deynta ee aan la bixin, lana filayo in ay helayaan shaqaalihii kadibna ciddii kale ee deynta lahayd.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

4. Guddiga la aaminey la aaminay, isaga oo fulinaya codsiga Wasiirka, waa inuu usoo diyaariyaan warbixin dhan oo tifaftiran sida ugu dhakhsaha badan ee suurtagalka ah.

5. Marka gudddiga wakiilka la aaminay uu bixiyo dhammaan wixii deymo ah ee lagu lahaa musallafaha, wasiirku wuxuu amrayaa dhammaan haraaga hantida in ay ku siijirto Sanduuqa kor ku xusan, taas oo loo adeegsan karo oo kaliya xaalad tan la mid ah ee lagu soo tilmaamay Qodobka 115[aad]faqradihiisa 2[aad] ee xeerkan.

Qodobka 116aad
La Kala Wareegid Goob Shaqo

Haddii laba loo-shaqeeye oo nool ay si sharci ah ugu kala wareegaan mas'uuliyadda goob shaqo; ama qof dhintay mas'uuliyaddiisii lagu wareejiyo ama laga kireeyo qof seddexaad, heshiiskii shaqo ee jiray wax waa laga badali karaa.

Qodobka 117aad
Arrimaha Mamnuuca ka ah ee Qof Shaqada Looga Saari Karin

1. Arrimaha soo socda ma'ahan sababo banneyn kara in qof shaqaale ah shaqada laga saaro ama tallaabo anshaxmarin ah looga qaado:

b) Haweenka uurka leh, ama sabab kasta oo la xiriirta uurkooda;

t) Fasax qof shaqaale ah oo socda, ama in loo soo jeediyo fasax qofka shaqaalaha ah inuu qaato fasax uu xaq u lahaa ee lagu xusay heshiiska shaqo siinta, kaas oo waafaqsan xeerka shaqada;

j) Xubinnimo urur shaqaale darteed ama in loo soo jeediyo shaqaalaha xubin ka noqosho urur shaqaale;

x) ka qaybgalka ama in loo soo jeediyo shaqaale in uu ka qayb galo dhaqdhaqaaqa iyo hawlaha urur shaqaale waqti ka baxsan saacadaha shaqada ama, oggolaanshaha loo-shaqeeyaha, saacadaha shaqada dhexdooda;

kh) Shaqaalaha oo raadsada in uu qabto xafiiska urur shaqaale ama ku shaqeeyo sarkaal urur shaqaale ama wakiil shaqaale;

d) Shaqaalaha oo diida ku biirista urur shaqaale ama ka baxa urur shaqaale oo uu horey uga tirsanaa;

r) Wax la xiriira sinjiga shaqaale, midabkiisa, qabiilkiisa, ahaanshihiisa lab iyo dheddig, fikirkiisa siyaasadeed ama ku-xirnaanshihiisa koox siyaasadeed, dalka uu kasoo jeedo, jinsiyaddiisa, asalkiisa bulsho, xaaladda xaas ahaaneed, xaaladda HIVAIDS iyo naafanimadiisa;

s) Cabashada shaqaalaha, soo jeedinta cabasho ama dacwado kale oo sharci ah oo ka dhan ah loo-shaqeeyihiisa, marka laga reebo cabashada loo arkay inay tahay mid mas'uuliyad darro aan sal laheyn; ama

sh) ka qaybgalka shaqo joojin sharci ah.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 118aad
Dheefta Duugta (Geerida)

Haddii uu dhinto qof shaqaale ahi isagoo shaqeynayo, loo-shaqeeyuhu waa inuu siiyaa cidda dhaxalka shaqaalaha iska leh lacag duug ah oo ah kaalmada kharashka aaska.

Qodobka 119aad
Shahaadada Adeegga

1. Loo-shaqeeyuhu waa in uu siiyaa shaqaalaha shahaadada caddeynta adeegga marka ay dhammaato shaqada, haddii shaqada aanay ka yareyn afar (4) toddobaad oo xiriir ah.

2. Shahaadada adeegga ee lagu bixinayo si waafaqsan faqraddan, waa in ay ku jiraan arrimaha soo socda:

b) Magaca loo-shaqeeyaha iyo Cinwaankiisa Boostada;
t) Magaca shaqaalaha;
j) Jagada, shaqada shaqaalaha uu hayey;
x) Taariikhda ay billaabatay shaqo siinta shaqaalaha;
kh) Dabeecadda iyo goobta caadiga ah ee shaqadiisa;
d) Taariikhda ay joogsatay shaqada; iyo
r) Faahfaahintii kale ee lagu dari karo.

3. Si waafaqsan farqadda (1) ee sare ku xusan, loo-shaqeeyuhu kuma khasbana in uu shaqaalaha siiyo maragfur, tixraac ama shahaado ku saabsan dabeecadda iyo waxqabadka shaqaalaha

4. Loo-shaqeeyihii si ula kac ah ugu guuldarraysta in shaqaalaha uu siiyo shahaadada adeegga si waafaqsan farqadda (1) ee sare ku xusan, ama loo-shaqeeyihii ku qora shahaadada adeegga qoraal uu ogyahay in ay been tahay; loo-shaqeeyahaasi waxaa loo gudbinayaa hayadaha cadaallada.

QEYBTA V
DARYEEL GAAR AH

CUTUBKA 18AAD
QODOBBADA GUUD

Qodobka 120aad
Qeexidda "Shaqada Habeenkii"

Ujeeddada qaybtan, 'Shaqada Habeenkii' waxaa loolaa jeedaa shaqo kasta oo la qabto inta u dhaxaysa saacadaha 10:00 (Habeennimo) ilaa 6:00 (Subaxnimo.

Qodobka 121aad
Shaqo Reebban (Mamnuuc)

1. Waa sharci-darro in carruurta laga shaqeysiiyo habeenkii goobaha warshadaha, ganacsiga, beeraha iyo qeybaha kale oo kuwaas ku xiran, marka laga reebo meelaha ay xubnaha isku qoyska ah oo keliya ka shaqeeyaan.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

2. Mamnuucidani ma khuseyso shaqaalaha ay da'doodu gaartay 16 sano:

b) Haddii ay ka shaqeeyaan shaqo nooceedu yahay in habeen iyo maalinba la shaqeyn karo;

t) Haddii uu jiro heshiis ka reebaya in ay ka shaqeeyaan Hawlaha Caadiga ah ee la qabanayo.

3. Kiisas ka hoos yimaada Farqada 2aad (t) ee kor ku xusan loo-shaqeeyuhu waa inuu si dhakhso ah u wargeliyaa sarkaalka idman, isaga oo u sheegaya xaaladaha in lagu shaqeeyo ayna lama huraanka tahay, tirada carruurta shaqeysa, saacadaha la shaqeynayo iyo inta habeenkii shaqada lagu jiri karo;

4. Shaqada habeenkii waxa lagu xaqsiinayaa kororsiimo aan ka yareyn Shan iyo labaatan boqolkiiba 25% xuquuqda caadiga ah marka laga reebo shaqada caadiga ah ee kaltanka.

Qodobka 122aad
Awoodaha Wasiirka ee la Xiriira Shaqada Habeenkii

1. Iyada oo aan loo eegin faqradaha hoos yimaada qodobka 122, Wasiirka oo la tashanaya wakiilada ururrada shaqaalaha iyo looshaqeeyeyaasha waxa uu:

b) Yareyn karaa waqtiga habeenkii la shaqeeyo gaar ahaan meelaha cimiladooda laga digo;

t) Fasaxayaa oo sheegayaa xaaladaha shaqosiinta carruurta ee habeenkii shaqaynaysa inta lagu gudo jiro xilliyada iyo xaaladaha marka ay shaqadu tahay mid ku xiran alaabooyinka ceeyriin oo howshooda socoto ama xaalado la mid ah, lana filan karo haddii la hakiyo in ay dhaqso u hallowdo, haddii tallaabadani ay lagama maarmaan u tahay badbaadinta hanti khasaaraysa.

CUTUBKA 19AAD
CARRUURTA

Qodobka 123aad
Macnaha "Shaqosiin"

1. Cutubkan erayga "Shaqosiin" waxaa loola jeedaa shaqo siinta carruurta oo ay ku jirto xaaladaha:

b) Carruurta la siinayo shaqo uu ku caawinayo qof kale kaaliye ahaan, shaqadaa soo ay ujeeddadeedu tahay in carruurtu lacag ku helaan;

t) Uu jiro adeeg heshiis shaqo bixin, adeeg bixiyahana uu yahay curruur, iyada oo caruurtana la siinayo shaqo sharciga waafaqsan, waana in uu jiraa qadar lacageed oo la isku afgarto inta ay doonto ha la ekaato.

Qodobka 124aad
Carruur

1. Wasaaradda oo la tashaneysa ururrada shaqaalaha iyo loo-shaqeeyeyaasha ayaa soo saareysa siyaasad iyo xeer-nidaamiyeyaal lagu faahfaahinaya noocyada shaqo ee khatarta ah ama

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

caafimaadka carruurta u daran ama shaqooyinka u baahan xoog ama feejignaan dheeraad ah, qeybtani waxaa looga baahan yahay in isbeddal lagu sameeyo, lana tilmaamo da'da ugu yar ee carruuri shaqeyn karto

2. Marka aan la hubin da'da Carruurta, waa in lagala tashadaa dhaqtar oo aqoon gaar ah u leh arrimaha da'da.

Qodobka 125aad
Shaqosiinta Carruurta

1. Carruurta da'doodu u dhaxayso 13 ilaa 15 sano oo aan weli dhammeystirin waxbarashadooda waajibka ah, waxaa loo oggolaan karaa in ay qabtaan shaqooyin fudud.

2. Shaqo siinta carruur da'doodu ka yartahay 18 sano, waa in uu lahaadaa awood jireed iyo mid maskaxeed.

3. Da'da ugu yar ee loo oggolaan karo nooc kasta oo shaqo siin ah ama shaqo nooceeda, duruufaha iyo xaaladaha lagu fulinayo, laga yaabo haddii lagu shaqeeyo inay halis galiyaan caafimaadka, badqabka ama qiyamka carruurta waa 17 sano.

4. Sida ku xusan faqrada (3) ee qodobkan, laga bilaabo da'da 16 sano, iyada oo shuruud looga dhigayo dhismaha jirka, caafimaadka, badqabka iyo niyadda carruurta si buuxdana loo ilaaliyo ayna helaan casharro ku filan ama tababar ku saabsan hawsha ay qabanayaan.

5. Qodobbada qaybtaani ma khuseeyaan shaqada ay qabtaan guud ahaan carruurta dugsiyada caadiga ah, barashada mihnadaha, xirfadaha iyo farsamooyinka, xarumaha kale ee tababarrada, ama hay'adaha ay ka shaqeeyaan carruurta ay da'doodu ka yartahay 15 jir, waana in la fuliyaa hawshaas si waafaqsan xeerkan, siyaasadaha iyo xeer-nidaamiyeyaasha shaqada, waxaana xuddun u ah in la helo:

- **b)** Koorso waxbarasho ama tababar uu marka hore mas'uul ka yahay dugsi ama hay'ad tababar;
- **t)** Barnaamij tababareed oo inta badan ama gebi ahaan ba la qabanayo, barnaamijkaas oo leh manhaj la aqoonsan yahay; ama
- **j)** Barnaamij hagitaan ama hanuunin ah, kaas oo loogu talagalay in lagu fududeeyo xulashada mihnadda ama qaab kale oo tababar.

6. Xaddidaadda la xiriirta da'da oggolaashaha shaqada ma khuseeyaan qoysaska iyo meheradahooda yaryar ee soo saara waxyaalaha laga isticmaalo dalka, kuwaas oo aan si joogto ah u shaqo siinin shaqaale toos u shaqeeya.

7. Marka laga soo tago qodob kasta oo sharci qoran ah, qofna looma oggola inuu shaqo siiyo, isticmaalo, qoro, ama u bandhigo carruur hawl shaqo oo ay ka dhalaneyso si xun ugu shaqeysiga carruurta, ama shaqo ka soo horjeedda da'da ugu yar ee qawaaniinta shaqadu oggoshahay.

8. Wasaaradda oo la tashaneysa ururrada shaqaalaha iyo kuwa loo-shaqeeyeyaasha waxay soo saareysaa xeer-nidaamiye faahfaahinaya shaqo kasta, hawlaha ama heshiis kasta oo waxyeello u geysanaya caafimaadka, badqabka iyo qiyamka carruurta.

9. Qof kasta oo lagu eedeeyey in uu galay dembi shaqo siin carruureed sida ku xusan xeerkan,

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

waqtiga uu dembiga ka galayeyna carruurta la isku khilaafay da'da uu markaas jiray, maxkamadda awoodda u leh dhegeysiga dacwadda oo tixgelineysa xaaladahaas oo la xiriirta da'da carruurta. Maxkamadda ayaa mas'uul ka ah caddeynta da'da.

10. Sida ku cad xeerkan, xukun, go'aan ama amar maxkamadeed laguma burin karo caddeymo da'da qofka oo dib laga keenay kuwaas oo aan hore maxkamadi u caddeynin ama aan si sax loo sheegin.

11. Mar kasta oo ay su'aal ka timaaddo da' shaqaale carruur ah, caddeyn ku filanna loo heli kari waayo, sarkaal caafimaad ayaa go'aaminaya da'da shaqaalahaas carruurta, isaga oo adeegsanaya muuqaalkiisa/keeda, baaris caafimaad ama wixii macluumaad ah ee la heli karo, da'daas la go'aamiyey ayaana loo adeegsan doonaa ujeeddooyinka xeerkan, ilaa iyo inta laga soo caddeynayo wax taa ka duwan, go'aamintaas la sameeyey ayaana ahaan doonta da'da runta ah ee shaqaalaha carruurta ah.

12. Qofka shaqo siiya, ku lug yeesha, ama adeegsada carruur, si aan waafaqsaneyn xeerkan (qodobbada cutubkan), waxa uu galay dembi.

13. Qofkii u adeegsada carruur hawl kasta oo ka mid ah ku shaqeysashada ama si xun u shaqo siinta carruurta, waxaa lagu ciqaabayaa habraacayada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

14. Qofka la soo eedeeyay waxaa u furan in uu is difaaco haddii uu hayo sabab maangal ah oo uu ku rumeysto in carruurta la sheegayo ay da'doodu ka weyn tahay xadka da'da dacwada ku xusan.

15. Haddii carruurtu ku naafowdo, geeriyoodo ama uu la il darnaado dhaawac jireed oo soo gaaray sababo la xiriira loo-shaqeeyaha oo si xun ugu shaqeystay carruurta, kuna xadgudbay qodob ka mid ah cutubkan, marka lala akhriyo ciqaabo kale, waxaana la hor geynayaa maxkamadda awoodda u leh.

16. Loo-shaqeeye mas'uul kama aha ciqaabaha faqradda (15[aad]):

- **b)** Haddii uu dhaco dhaawac caafimaad, kaas oo si toos ah ama si dadban aanu sababin ku xadgudubyo shaqo oo loo-shaqeeyuhu sameeyey;
- **t)** Haddii dacwada lagu soo oogo sida xeerkan ku xusan, iyada oo ficilka ama dayaca sababay dhimashada ama dhaawaca, la caddeeyey in shaqaaluhu shaqada ka baxay ka hor inta aanu dhibku gaarin.

Qodobka 126aad
Diiwaanka Shaqo siinta Carruurta

1. Loo-shaqeeyahii shaqo siiya carruur waa in uu hayaa diiwaan ay ku jiraan xogta carruur kasta oo u shaqeeya, xogtaas oo ay ka mid tahay:

- **b)** Da'da iyo goobta dhalashada;
- **t)** Waqtiga soo gelidda iyo ka bixidda shaqada;
- **j)** Xogihii kale ee faahfaahinaya xaaladda carruurta ee la heli karo.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

Qodobka 127aad
Baaris Caafimaad

1. Carruurta waa in aan la shaqo siin in ilaa loo-shaqeeyaha uu mariyo baaritaan caafimaad si loo xaqiijiyo in ay ku habboon yihiin dhammaan ama qaar ka mid ah waajibaadka loo-shaqaaleynayo.

2. Baaritaanka hore ee caafimaadka ka dib, loo-shaqeeyuhu waa inuu carruurta mariyaa baaritaan caafimaad sanadkiiba mar ilaa ay ka gaaraan 18 sano.

3. Saraakiisha adeegyada caafimaadka waa in ay sameeyaan baaritaan caafimaad oo kale, waana in ay bixiyaan caddaymaha baaritaankaas oo munaasab ah.

4. Marka la ogaado in carruurta caafimaad ahaan aanu awoodin in uu shaqadiisa sii wato, isla markaasba heshiiska shaqo siinta si toos ah ayuu uburayaa.

CUTUBKA 20AAD
HAWEENKA

Qodobka 128aad
Shaqosiinta Haweenka

1. Xaaladaha shaqosiinta haweenka waxaa lagu soo saarayaa siyaasado iyo xeer-nidaamiyeyaal faahfaahinaya, hase yeeshee, Wasiirka oo la tashanaya wakiillada ururada shaqaalaha iyo wakiillada loo-shaqeeyayaasha, wuxuu marka uu tixgeliyo xaalado gaarka ah iyo kuwa deg degga ah soo saari karaa:

b) Amarro ama habraacyo qeexaya nooca shaqooyinka ka reebban haweenka uurka leh iyo hooyooyinka nuujinaya;

t) Waxa uu nidaaminayaa xaaladaha goobta shaqada si loo ilaaliyo caafimaadka iyo fayoqab ka haweenka uurka leh iyo hooyooyinka nuujinaya iyo carruurtooda;

j) Waxa uu sheegayaa shuruudo gaar ah iyo xaalado ay haweenku ku shaqeyn karaan, iyada oo loo eegayo nooca dabeecaddooda, laakiin shuruudahan waa in aanay keeneyn takoor.

Qodobka 129aad
Fasax Dhalmo

1. Waxaa reeban in haweeney shaqaale ah shaqada looga saaro muddada ay uurka leedahay, ka dib markaay soo caddeeyaan dhaqaatiirtu, ayna la timaaddo warqadda caddeynta uurkeeda, marka laga reebo xaaladaha soo socda:

b) Haddii la xiro ama ay kacdo (Musallafto) goobta ay ka shaqeyneysay haweeneyda;

t) Haddii uu Dhammaado muddada heshiiskeedii shaqada.

2. Haweeney shaqaale ah waxaa ay xaq u leedahay marka ay la timaado warqad dhaqtareed oo caddeyneysa taariikhda la filayo in ay umusho, waxayna xaq uyeelaneysaa 14 toddobaad oo ah fasax dhalmo, iyadoo leh mushaarkeeda oo buuxa, fasaxaa soo ugu yaraan 6 todobaad oo ka

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

mid ah fasaxa dhalmada, ayna qaadanayso dhalmada ka hor, iyadoo ay u shaqeyneysay shaqo-bixiyaha ugu yaraan lix bilood oo xiriir ah, marka laga reebo jirro dhab ah oo dhaqaatiirtu xaqiijisay.

3. Marka uu dhammaado fasaxa dhalmada, haweenka shaqaalaha ah waxaa xaq loogu leeyahay in ay si dhaqso ah ugu soo noqdaan shaqadii ay hayeen markii ay qaadanayeen fasaxa dhalmada ka hor.

4. Haweeney Shaqaale ah waxa ay xaq u leedahay fasaxa dhalmo oo keliya iyadoo si qoraal ah ku soo wargelinaysa loo-shaqeeyaha muddo toddobo (7) maalmo shaqo gudahood, ka hor ama ka dib waqti laga yaabo inay macquul tahay xaaladaha ay rabto inay isku diyaariso fasaxa dhalmada waqti cayimaniyo muddada ay ku soo noqoneyso shaqada markaas kadib.

5. Haweeney Shaqaale ah waxa ay xaq u leedahay fasaxeeda sanadlaha ah oo ka baxsan fasaxa dhalmada

6. Shaqaalaha lab ka ah oo loo dhalay wuxuu xaq u leeyahay fasax muddo labo (2) toddobaad ah, oo mushaar buuxa ah, marka uu soo caddeeyo dhalmada xaaskiisa.

Qodobka 130aad
Naas-Nuujinta

Haweeney shaqaale ah oo ilma nuujinaysa waxa ay xaq u leedahay ugu badnaan hal sano oo ka dambaysa marka ay dhasho in labo waqti nuujiso maalintiiba (min hal saac). Nuujintana waxaa lagu tirinayaa saacadaha shaqada oo kale, xuquuqdeedana waa caadi.

CUTUBKA 21AAD
DADKA NAAFADA AH

Qodobka 131aad
Xaqa Shaqada iyo Takoor La'aanta Shaqo siinta

1. Dadka naafada ah waxay xaq u leeyihiin in ay shaqeystaan, iyadoo dadka kale si siman ula shaqeystaan, waxaana ka mid ah sidan; in fursadaha shaqada ay ula siman yihiin dadka kale, waxayna xaq u leeyihiin in ay si xor ah u doortaan xirfadooda shaqo oo ku habboon suuqa shaqada iyo bii'ada, waana in aan lagu takoorin shaqada naafonimadooda awgeed, ha ahaato waqtiga shaqo xayeysiinta, shaqo qoridda, inta ay socoto shaqadu ama marka ay dhamaato intaba.

2. Wasiirka, Guddomiyaha Guddiga sare Shaqada ee Federaalka, Agaasimaha Shaqo siinta, Agaasimaha Badqabaka iyo Caafimaadka iyo Diiwaanhayaha Ururrada Shaqaalaha iyo Ururrada loo-shaqeeyayaasha iyadoo la tixgelinaayo mid kasta awooddiisa shaqo ee xeerkan, waxaa waajib ku ah in ay ilaaliyaan, horumariyaan, xaqiijiyaan xaq u yeelashada shaqo siinta dadka naafada ah, iyaga oo qaadaya tallaabooyin munaasib ah sida:

b) In la ilaaliyo xuquuqda dadka naafada ah, iyagoo lala simayo dadka kale xagga shaqo siinta, duruufo shaqo oo ku habboon, fursado loo siman

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

yahay, xuquuq siman oo u dhiganta shaqada, badqabka iyo caafimaadka goobaha shaqada, in laga ilaaliyo xadgudubka iyo in si deg deg ah loo abaaro cabashadooda;

t) In la xaqiijiyo in dadka naafada ah ay awood u yeeshaan shaqo gudashadooda, xaqa ka mid noqoshada ururro shaqaale iyagoo dadka kale ula siman;

j) In ay awood u yeeshaan dadka naafada ah helitaanka tababbarrada guud ee farsamada gacanta, barnaamijyada hanuuninta farsamadaha, xirfadaha gaar ka ah, adeegga meelaynta shaqosiinta, iyo tababbarxirfad kobcin joogta ah si aqoontooda iyo xirfadahooda sare loo qaado;

x)In kor looqaado fursadaha shaqosiinta dadka naafada ah iyo hormarinta aqoontooda ku habboon suuqada shaqada iyo sidoo kale, in laga caawiyo, laguna ilaaliyo shaqada ay haystaan, loona sameeyo shaqo kucelin kuwooda shaqada laga saaray sababo aan macquul aheyn;

kh) In loo abuuro fursado ay iskood ugu shaqeysan karaan dadka naafada ah, loona diyaariyo jawi u suurtagalin kara abuurid aragti ganacsi cusub, sidoo kale in la hormariyo awoodda iskaashatooyinka jira, iyo ugu dambeyn in la gaarsiiyo in ay bilaabaan shaqo ganacsi oo iyaga u gaar ah;

d)In sare loo qaado fursadaha shaqosiinta ee dadka naafada ah hay'adahadawliga ah iyo kuwa gaarka loo leeyahay intaba, iyada oo loo marayosiyaasado iyo halbeegyo u adeegaya barnaamijyo si gaar ah loogu dhiiragaliyo dadka naafada ah;

r) In la xaqiijiyo in dadka naafada ahi ka helaan goobaha shaqada soo dhaweyn, dhiirigelin macquul ah iyo jawi shaqo oo ku habboon duruufahooda gaarka ah;

s) In kor loo qaado in dadka naafada ahi ay helaan waaya-aragnimo shaqo oo ku habboon suuqa shaqada furan;

sh) In kor loo qaado xirfadaha dadka naafada ah, mihnadaha dib u dhaqan celintooda, ku nagaashadooda shaqada iyo in ay dib ugu noqdaan barnaamijyada shaqo abuurka ee khuseeya dadka naafada ah;

dh) In la xaqiijiyo in dadkaas naafada ahi aan shaqada lagu bahdilin, laguna dhibin, laguna khasbin ama aan lagu waajib yeelin shaqo aysan qaban Karin duruufahooda gaarka ah darteed, ayna helaan xuquuq la mid ah sida shaqaalaha kale;

3. Qof kasta oo shaqaale naafo ah waa in aan lagu takoorin shaqada naafanimadiisa darteed, ha ahaato, xilliga xayeysiinta ama inta lagu guda jiro habraaca shaqo qorista,shaqo siinta, iyadoo la tixgelinaayo noocyada shaqo siinta, shaqo ka saarista iyo arrimo kasta oo khuseeya kobcinta xirfaddooda, badqabka iyo caafimaadka goobahooda shaqada.

Qodobka 132aad
Hawlgelin Shaqo oo ku Habboon

Loo-shaqeeye kasta waa inuu xaqiijiyaa in shaqaalaha naafada ah ee u shaqeeya in uu u dejiyo nooca iyo xaddiga shaqada naafonimadooda iyo in aan lagu meeleyn shaqo khatar ama halis ku ah nabadgelyadooda iyo caafimaadkooda intaba, iyadoo oo loo eegayo awooddooda wax qabad iyo xadka naafonimadooda.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 133aad
Bixinta Taageerada Lagama Maarmaanka ah

Loo-shaqeeye kasta waa inuu hubiyaa in shaqaalaha naafada ah la siiyo taageerada lagama maarmaanka u ah inuu waajibaadkiisa shaqo u guto si kalsooni oo degganaan leh.

QEYBTA VI:
CUDURRADA, DHAAWACYADA IYO SHILALKA MIHNADDA

CUTUBKA 22AAD:
MAAMULKA

Qodobka 134aad
Agaasimaha

1. Ujeeddooyinka qaybtan, "Agaasime" waxaa loola jeedaa Agaasimaha badqabka mihnadda iyo caafimaadka.

2. Awoodaha iyo howlaha soo socoda ayaa Agaasimahu leeyahay iyada oo la tixgelinayo arrimaha ku xusan qaybtan:

b) In uu diiwaangeliyo loo-shaqeeyayaasha;
t) Inuu kormeero hirgelinta qaybtan ee xeerkan;
j) In uu xaqiijiyo in dhammaan loo-shaqeeyayaashu ay hubiyaan shaqaalahooda ay ku jiraan ceymis;
x) In uu xaqiijiyo si munaasab ahna uu u ilaaliyo dadka naafada ah, loogana hortago shilalka mihnadda, dhaawacyada iyo cudurada si aanay u imaan wax sababaya naafanimo dheeri ah;
kh) In uu helo warbixinnada shilalka iyo in uu sameeyo baaritaanno iyo wareysiyo la xiriira qaabka shilalkaas;
d) In uu hubiyo shaqaalaha dhaawacmay in ay heleen magdhow si waafaqsan qodobbada xeerkan iyo xeer hoosaadyadiisa.

3. Agaasimaha waxaa ka caawinaya hirgelinta awooddiisa iyo fulinta waajibaadkiisa shaqo cid kasta oo loo arko in ay muhiim u tahay meelmarinta maamulka qodobada qaybtan ee ku xusan xeerkan.

Qodobka 135aad
Diidmooyinka iyo Cabashooyinka Laga Qaato Go'aanada Agaasimaha

1. Qofkasta oo ka cabanaya go'aanka Agaasimaha ee ku aaddan arrin kasta oo hoos timaada qeybtaan,waa in muddo lixdan (60) maalmo shaqo gudahooda uu ku soo gudbiyaa qoraal diidmo ah oo uu uga soo horjeedo go'aanka agaasimaha, diidmadaas oo faahfaahsanna uu u soo gudbiyaa Agaasimaha.

2. Agaasimaha waxaa looga baahan yahay, muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood ah marka ay diidmada soo gaarto ka dib:

b) In uu bixiyo qoraal jawaab u ah diidmada, isaga oo go'aankiisii hore beddelaya ama ku adkeysanaya, soona raacinaya sababaha uu u qaatay go'aanka

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

diidmada laga keenay;

t) In uu u diro nuqul ka mid ah warbixinta qof kasta oo uu saameeyey go'aanka.

3. Marka qof uu ka cawdo jawaabta Agaasimaha, waxa uu cabasho u qaadan karaan maxkamadda awoodda u leh muddo soddon (30) maalmo shaqo gudahood ah ka dib marka uu helo jawaabta Agaasimaha.

CUTUBKA 23AAD
WAAJIBAADKA AGAASIMAHA, LOO-SHAQEEYAHA, SHAQAALAHA EE KU AADDAN SHILALKA MIHNADDA, DHAAWACYADA IYO CUDURRADA SHAQADA

Qodobka 136aad
Waajibaadka Guud ee Loo-Shaqeeyaha

1. Marka la eego qeybtan arrimaha soo socda waa waajibaadka loo-shaqeeyaha:

b) In uu xaqiijiyo oo si munaasab u ilaaliyo dadka naafada ah, iyadoo laga hortagayo shilalka mihnadda, dhaawacyada iyo cudurrada shaqada si aanay u imaanin wax sababaya naafanimo dheeri ah;

t) Loo-shaqeeyayaasha wa in ay yeeshaan siyaasad caymis oo u gaar ah taas oo waafaqsan siyaasadda caymiska qaranka;

j) In uu iska diiwaangeliyo, uuna muddada Agaasimuhu u cayimay kusoo gudbiyo dhammaan faahfaahinta iyo macluumaadka la xiriira shaqadiisa, iyo wixii kale oo xog ah oo uu Agaasimuhu ka dalbado;

x) Muddo soddon (30) maalmo shaqo gudahood, haddii uu isbeddel ku yimaado macluumaadka iyo faahfaahintii la soo gudbiyey, waa in lagu soo wargeliyaa Agaasimaha;

kh) In la keydiyo dhammaan xasuus reebka diiwaannada, qoraallada kale ee dakhliga iyo xogaha shaqaalaha ugu yaraan muddo lix (6) sano oo ka bilaabaneysa taariikhdii la diiwaangeliyey xogtii ugu dambeysay, waxaana loogu soo saari karaa dukumintiyada kor ku xusan dalabka Agaasimaha si loo baaro, loona diiwaangeliyo ama dib loogu soo saaro waqti dambe, haddii loo baahdo;

d) Waa in Agaasimaha lagu wargeliyo sida ugu dhaqsiyaha badan muddo toddoba (7) maalmo shaqo gudahood ka dib shil dhaco ama cudurro shaqo la ogaado in qof shaqaale ah uu ku dhaawacmay shil ama ka dhashay goobta cudurro mihnadeed;

r) Waa in la siiyaa shaqaalaha iyo ku tiirsanayaasha la nool nuqul ka mid ah ogeysiiska shilka ee loo-shaqeeyuhu u soo gudbiyey Agaasimaha, haddii ay dalbadaan, iyada oo loo eegayo dalabka magdhawga shaqaalaha ama ku tiirsanayaashooda;

s) Muddo toddoba (7) maalmo shaqo gudahood ka dib marka ay timaado warbixinta caafimaad ama dukuminti kale ama macluumaad la xiriira sheegashada magdhawga, warbixinta, ama macluumaadka waa in loo gudbiyaa Agaasimaha;

sh) Waa in la xalliyo magdhow sheegasho kasta oo uu ku soo oogo agaasimuhu.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

2. Loo-shaqeeyihii ku guuldarreysta ama dayaca inuu fuliyo mid ka mid ah waajibaadyada, waxaa lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 137aad
Waajibaadka Guud ee Shaqaalaha

1. Qeybtan soo socota waxa ay tilmaamaysaa waajibaadka shaqaalaha:

b) In si taxadir iyo feejignaan leh looga shaqeeyo goobta shaqada, iyo in la hubiyo in aanu qofna sameyn habdhaqan naftiisa ama qof kale oo jooga goobta shaqada u keeni kara halis dhaawac ama mid dhimasho;

t) In shil kasta oo dhacaya inta lagu jiro shaqada loogu sheego loo-shaqeeyaha si af iyo qoraalba ah, iyo in Agaasimaha, saldhiga booliska degmada loo diro nuqul qoraal ah iyo af lagu wargaliyo muddo afar iyo labaatan (24) saac gudahood ah marka uu shilku yahay dhimasho;

j) Marka shil, dhaawaca ama xanuun dhacay looga warbixinayo loo-shaqeeyaha ama Agaasimaha, waa in warbixinta lagu daraa macluumaadka iyo dukumintiyada lagama-maarmaanka u ah ama ay dalbadaan loo-shaqeeyaha ama Agaasimaha;

x) Marka uu qofku dalbado ama helo magdhow, haddii Agaasimaha ama loo-shaqeeyuhu uu codsado, waa in qofkaasi laftiisu tagaa goorta iyo goobta caafimaad ee ku cayiman warqadda ogeysiiska, si loogu sameeyo baaris caafimaad, taas oo uu sameynayo xeeldheere caafimaad oo uu tilmaamay Agaasimuhu ama loo-shaqeeyuhu, sidoo kale uu oggolaaday shaqaaluhu ama wakiilkiisa; iyo

kh) Waa in shaqaaluhu uu soo codsado magdhow si waafaqsan xeerkan muddo 12 bilood gudahood ah taariikhda shil ama dhaawac dhacay ama xanuun shaqadu keentay ka dib; haddii uu shaqaaluhu geeriyoodo, mas'uuliyaddu waxa ay ku wareegaysaa qofka wakiilka u ah shaqaalaha.

2. Sida uu dhigayo xeerkan xuquuqaha waa ay laalmayaan, haddii shil, dhaawaca ama xanuun aan lagu wargelin loo-shaqeeyaha 12 bilood gudahood taariikhda shilka, dhaawaca ama xanuunku dhacay ka dib.

3. Ku soo wargelin la'aanta loo-shaqeeyaha shil ama dhaawac dhacay ama xanuun shaqadu keentay, ma baabi'ineyso magdhawga laga rabo loo-shaqeeyaha haddii ay caddaato in loo-shaqeeyuhu uu ogaaday dhacdadaas, muddo 12 bilood ka hor si kastaba ha ku soo gaartee.

4. Ku wargelin la'aanta loo-shaqeeyaha shil ama dhaawac dhacay ama xanuun shaqadu keentay, si kasta oo khaldan oo wax loogu soo sheego ma baabi'ineyso magdhawga laga rabo mar:

b) Haddii loo-shaqeeyaha aanu dembi weyn ku laheyn wargelin la'aanta, khaladka ama saxnaan la'aanta wargelinta, haddiiba uun loo sheegay, sax iyo khalad wax ay doontaba ha ahaatee ama dib laga saxay;

t) Haddii wargelin la'aanta, khaladka ama saxnaan la'aanta warbixintu ay aheyd mid lama filaan ah ama ay sabab u aheyd maqnaasho shaqaaluhu ka maqnaa dalka.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

Qodobka 138aad
Waajibaadka Agaasimaha

1. Haddii loo-shaqeeyuhu uu ku guul darraysto inuu soo sheego shil ama dhaawac dhacay ama xanuun shaqadu keentay ama macluumaadkii uu Agaasimuhu ka codsaday, markaa Agaasimuhu wuxuu:

b) Sameynayaa baaritaan, waxana bixinaya kharashka baaritaanka loo- shaqeeyaha, taas oo ah qaan lagu lahaa;

t) Loo-shaqeeyaha waxaa lagu soo rogayaa ganaax.

2. Ka dib markii ay soo gaartay wargelinta shil ama dhaawac dhacay ama xanuun shaqadu keentay ama uu ogaado in qof shaqaale ah shil ku dhaawacmay ama cudurrada mihnadda, Agaasimaha waxaa looga baahan yahay inuu sameeyo baaritaannada lagama maarmaanka ah si uu u go'aamiyo wixii sheegasho ama mas'uuliyad ah ee waafaqsan xeerkan.

3. Marka uu Agaasimuhu ansixiyo wixii sheegasho ah ee laga rabo loo-shaqeeyaha ama caymiyaha, waa in sheegashadaas uu ku soo oogo loo-shaqeeyaha ama caymiyaha, si ay u xalliyaan muddo 90 maalmo shaqo gudahood ah.

4. Agaasimaha ayey waajib ku tahay, in muddo soddon (30) maalmo shaqo gudahood uu lacagta u qabto, kuna siiyo lacagtiisa shaqaalahii soo sheegtay ama ehelkiisa.

5. Loo-shaqeeyihii ama caymiyihii bixin waaya magdhowga laga dalbaday waxaa lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 139aad
Daryeel Caafimaad

1. Loo-shaqeeyaha waxa waajib ku ah in uu keeno, hagaajiyo qalabka iyo adeegyada loogu talagalay gargaarka deg degga ah ee shaqaalihiisa, si loo adeegsado haddii uu dhaco shil.

2. Loo-shaqeeye kasta oo ku guuldareysta in uu u hogaansamo faqradda 1^{aad}ee qodobkan waxa uu galay dembi.

3. Wasiirka marka uu la tashado Agaasimaha, wuxuu ogeysiis ku soo gudbinayaa faafinta rasmiga ah, marka laga reebo in loo-shaqeeyaha ama koox loo-shaqeeyayaal ahi ay qeybtan nidaamyo kale oo ay u sameysteen xallinta shilalka si waafaqsan xeerkan.

4. Haddii shaqaale uu ku dhaawacmo shil ama xanuunka ku sii siyaado, uuna u baahan yahay in la geeyo isbitaal uu ka helo adeeg caafimaad ama laga wareejinayo isbitaal oo la geynayo xarun caafimaad oo ku taal deegaanka shaqaalaha, loo-shaqeeyuhu waa inuu keenaa gaadiidkii lagu geyn lahaa.

5. Loo-shaqeeyaha waa inuu bixiyaa dhammaan kharashaadka lagu soo dallaco shaqaalaha shil ama dhaawac ku dhacay ama xanuun shaqadu keentay, kharashaadkaas oo ay ka mid noqon karaan:

b) Daawaynta ilkaha, caafimaadka, qalliinka ama daawada isbitaalka;

t) Adeegyada kalkaaliyaha xirfadlaha ah;

j) Daawada iyo dharka qalliinka;

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

x) Socdaalka, nolol maalmeedka iyo waxyaabaha la xiriira safarka caafimaad ee shaqaalaha, safarkaas oo loo aadayo meel ka mid ah dalka, halkaas oo dhaqtarkiisu kula taliyey in uu isku soo daweeyo ayna joogaan xeeldheerayaal caafimaad;

kh) Keenidda, Hagaajinta, dayactirka iyo beddelidda agabka macmalka ah, ulaha cuuryaamiinta, iyo qalabka kale ee ay isticmaalaan dadka jir ahaan naafada ah.

6. Waxyeello kasta oo soo gaarta qalabka ama aaladaha ku qeexan faqrada 5^{aad} ee xarafka (*kh*) waxaa loo tixgelinayaa inuu yahay dhaawac.

6. Xeeldheere caafimaad ee baaraya Shaqaalaha Dhaawacmay, waa in muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood ah baaritaanka koowaad lagu sameeyo shaqaalaha shil ku dhaawacmay. Haddii la ogaado in cudur ka dhashay shaqada Muddo (14) afar iyo toban maalmo shaqo gudahood, waa in xeeldheere caafimaad warbixin caafimaad u soo gudbiyaa caymiskiisa, loo-shaqeeyaha iyo Agaasimaha.

CUTUBKA 24AAD
MAGDHAWGA, DEMBIYADA, SHURUUCDA GAARKA AH IYO XEER-NIDAAMIYEYAASHA

Qodobka 140aad
Xaqa Magdhowga

1. Loo-shaqeeye kasta waa inuu bixiyaa magdhow si waafaqsan qodobbada xeerkan, haddii shaqaale uu ku dhaawacmo ama uu cudur shaqada ka dhashay waxyeelo ka soo gaartay inta uu shaqada ku jiray.

2. Shaqaale xaq uma laha magdhow, haddii shil, dhaawac ku dhacay, ama cudur shaqadu keentay aanay ka dhalaneyn naafanimo halis ah ama dhimasho, shilkaas oo ku yimid dhaqan xumo iyo ula kac iyo bareer qofka shaqaalaha ahi uu sameeyey.

3. Shil mihnadeed ama cudur ka dhasha shaqo, kaas oo keena naafanimo halis ah ama dhimasho ku timaadda shaqaalaha, waxaa loo qaadanayaa mid ka dhashay shaqada, haddii shilku yahay mid ka yimid ficil uu sameeyay qofka shaqaalaha ah, isaga oo ku dadaalaya danta shaqada ee loo-shaqeeyaha, iyada oo aan loo eegeyn xaaladda uu ku sugnaa, waqtigii uu shilku dhacayey sida:

b) Ku xadgudbid sharci ama wacyigelin uu bixiyey loo-shaqeeyaha ama wakiilkiisa;

t) Isaga oo aan ku socon tilmaamaha loo-shaqeeyaha.

4. Muddada qofka shaqaalaha ah loo sii wado ama laga soo wado goobta shaqada,iyada oo lagu qaadayo gaadiid shirkaddu leedahay oo uu amray loo-shaqeeyuhu, wixii shil ah ee yimaada waa kuwa la mid ah kuwa ka dhaca goobta shaqada.

5. Dhaawac kasta oo natiijadiisu noqoto naafonimo daran, haddii ay ku keeneyso shaqaalaha naafanimo joogta ah oo gaareysa boqolkiiba afartan (40%) ama kabadan.

6. Agaasimuhu wuxuu diidi karaa in magdhow la siiyo shaqaale isagoo cuskanaya xeerkan haddii:

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

b) Waqti kasta oo Shaqaale laga ogaaday in uu si bareer ah ama been abuurah ugu soo bandhigo loo-shaqeeyaha in uu ku dhacay dhaawac halis ah ama cudur shaqada ka soo gaaray ama cudurro kale oo halis ah;

t) Ay u caddaatay Agaasimaha, in shaqaale uu qarsado cudur ama uu diido in gargaar caafimaad uu soo dalbado ama loo fidiyo dhaawac ama cudur daba dheeraaday awgiis, xaalkana uu gaaray heer dhimasho ama in la gooyo xubin ka mid ah jirkiisa oo ay keentay diidmada ama dayacaadda shaqaalaha, dhaawacaas ama cudurkaasi ha ahaado mid shilka shaqada sababay ama mid ka hor jiray.

7. Haddii, la soo sheegto magdhow si waafaqsan xeerkan, ayna muuqato in heshiiska shaqada ama farsamo baradku uu yahay mid aan ansax aheyn, waxaa suurtagal ah in Agaasimuhu uu ansixiyo sheegashada magdhowga sida haddii heshiisku uu ansax ahaa goortii shilka dhacay

8. Iyada oo loo eegin qodobada ka soo horjeeda ama xeer kasta oo jira, magdhowgu waa inaanu noqon:

b) Mid la qoondeeyay ama la ballan qaaday;

t) Mid awood loo adeegsado ama nooc kasta oo fulin ah iyada oo la raacayo xukun ama amar maxkamadeed;

j) Mid looga bixinayodeyn lagu lahaa qofka xaqa u leh magdhowga.

9. Qodob kasta oo heshiis ka mid ah, kaas oo dhigaya in shaqaale lagu magacaabo, ama u muuqda in lagu magacaabo, lagu ruqseeyo ama u muuqda in la ruqseenayo ama la doonayo in uu ka tanaasulo xaq uu lahaa marka loo eego xeerkan waa mid aan ansax aheyn.

10. Magdhaw dhimasho shaqaale oo lagu muteystay si waafaqsan xeerkan, looma siin karo u-hare (survivor) qeyb ka mid ah xuquuq mushaar ama hanti uu ku lahaa shirkadda.

Qodobka 141aad
Xad-Gudubyada iyo Ciqaabaha

1. Si waafaqsan xeerkan, qof kasta oo abaabula sheegasho magdhow, ama jawaab celin, ogeysiis, warbixin ama qoraal kasta oo lagu soo gudbiyey ama lagu soo bandhigay iyadoo la adeegsanayo xeerkan oo si ula-kac ah u sameeya ama sababa in la sameeyo qoraal been abuur ah iyadoo loola jeedo in dhaqaale lagu helo, waxa uu galay dembi.

2. Qofkii lagu helo dembiga ku xusan faqradda 1[aad] ee qodobkan, iyada oo loo cuskanayo xeerkan oo aan loo heyn ciqaab kale,waxaa lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

3. Qof kasta oo laga doonayo in uu soo gudbiyo macluumaad looga dalbaday si waafaqsan faqradda 1[aad] ee qodobkan ama xeer-nidaamiyaashiisa qofkaas oo:

b) Ku guuldarreysta in uu ku soo gudbiyo waqtiga loo cayimay dhexdiisa;

t) Dalbada ama sababa in loo dalbo xog, taas oo uu og yahay in ay been tahay;

j) ku guuldarreysta markii laga dalbo in uu bixiyo macluumaad ama sharaxaad la xiriirta xuquuqda uu dalbanayo, waxaa lagu ciqaabayaa habraacyada ku xusan xeerka ciqaabta Soomaaliyeed iyo xeerarka kale ee Dalka.

x) haddii sharci-jebin qofka lagu xukumay uu ku sii socdo waxa uu noqonayaa

dembi kale oo lagu ciqaabayo iyada oo lagu ridayo ganaax lacageed oo aan ka badneyn US$ 25 maalin kasta oo xadgudubku sii socdaba

3. Haddii fal dembiyeedka lagu xukumay qodobkan ay tahay Shirkad ama Guddoomiye, Agaasime kasta ama Sarkaal kasta oo ka tirsan shirkadda, waxay galayaan dembi la mid ah kii uu galay qofkii la xukumay, ilaa inta uu Qofkaasi soo caddeeyo in falka ama ficilka sababay dembiga uu ku dhacay ogaal ama oggolaansho la'aan haysata qofka.

Qodobka 142aad
Ansixinta Shuruucda Gaarka ah, Xeer-nidaamiyayaasha La-xiriira Magdhawga Shilalka Mihnadaha, Dhaawacyada iyo Cudurrada Shaqada

1. Wasaaradda oo la tashanayso wakiillada ururrada shaqaalaha iyo kuwa loo-shaqeeyayaasha waxa ay sameyneysaa siyaasado, xeer-nidaamiyeyaal iyo qawaaniin kale oo lagu dhaqayo shilalka mihnadaha, dhaawacyada dhaca, cudurrada shaqadu keentay oo ay ka mid yihiin kuwa soo socda:

b) Go'aaminta heerka dhaawaca;

t) Shilalka mihnadaha ee dhaca inta uu shaqaaluhu ku jiro tababarka ama adeegyada gurmadka degdegga ah;

j) Shilalka mihnadaha, dhaawacyada dhaca, cudurrada shaqadu keentay marka shaqaale loo diro meel dalka ka baxsan;

x) Habka xisaabinta dakhliga shaqaalaha;

kh) Go'aaminta nooca ama xaddiga magdhowga, oo ay ka mid yihiin:

- i. Magdhawga shaqaale u baahan gargaar joogto ah;
- ii. Magdhawga ama magdhaw waqti ku eg oo la siinayo qof naafo buuxa ama bar naafo ah;
- iii. Magdhawga naafanimada joogtada ah;
- iv. Magdhawga shaqaale kal hore qaatay magdhaw, iyo
- v. Xaddiga magdhawga haddii dhimasho dhacdo;

d) Habka bixinta magdhowga; iyo

r) Sheegashooyin la xiriira dhinaca saddexaad.

2. Wasiirku, isagoo la tashanaayo wakiillada ururrada shaqaalaha iyo kuwa loo-shaqeeyayaasha waxa uu abuuri karaa habraacyo ujeeddadeedu tahay in ay si wanaagsan u dhaqan galaan qodobbada xeerkan, iyada oo aan wax u dhimeyn guud ahaan awoodda kor ku xusan, wasiirku waxa uu abuuri doonaa habraacyo:

b) Jideynayaa hannaan, qaabab iyo khidmado;

t) Jideynayaa wax kasta oo ay tahay in lagu qoro xeerkan;

j) Laga rabo loo-shaqeeyayaasha iyo ceymisyada dalka ka howlgala gaar ahaan kuwa loo-shaqeeyayaasha ka ceymiya qaamaha uu xeerkani tilmaamayo in ay si xilliyeysan u bixiyaan qaamaha iyo wixii kale ee daryeel ah ee Wasiirku u arko lama huraan, waana in ay muddo go'an u yeelaan bixinta qaamahaas.

QEYBTA VII
XIRIIRKA SHAQO WADAREEDKA

CUTUBKA 25AAD
XORRIYADDA KU BIIRISTA

Qodobka 143aad
Xaqa iyo Xorriyadda ku Biirista Ururada Shaqaalaha

1. Waa sharci darro in laga qayb qaato fal kasta oo midab takoor ah ama ficil kasta oo xakameynaya xuquuqda xorriyadda ku biirista, gaar ahaan:

b) Shaqosiin shaqaale oo shuruud looga dhigayo in shaqaalahaasi aanu ku biiri karin urur shaqaale ama aanu ka tegi karin xubinnimada urur shaqaale;

t) Shaqa ka saaris ama si kale u dhibaateyn shaqaale, iyada oo sabab u tahayin uu xubin ka yahay urur shaqaale ama sababo la xiriira ka qaybgalka hawlaha urur shaqaale.

2. Waa sharci darro in loo-shaqeeye uu ku lug yeesho ficil kasta oo faragelin ah, oo ay ka mid tahay faragelin maaliyadeed ee abuurid ama hawlgelin urur shaqaale.

3. Shaqaale kasta waxa uu xaq u leeyahay:

b) Ka qayb qaadashada sameynta urur shaqaale ama xiriirka ururrada shaqaalaha;

t) Ku biirid urur shaqaale;

j) Ka tegid urur shaqaale.

4. Xubin kasta oo ka tirsan urur shaqaale waxay xaq u leedahay iyadoo laga duulayo dastuurka ururka:

b) Ka qayb qaadashada hawlaha sharciga ah;

t) Ka qayb-galka doorashooyinka mas'uuliyiinta iyo wakiilladooda;

j) Isu soo taagid doorasho iyo magacaabid uu u qalmo sida sarkaal, haddii la doorto ama la magacaabana uu xafiiska qabto;

x) Isu soo taagid doorasho ama raadin magacaabid in uu wakiilka noqdo urur shaqaale iyo, haddii la doorto ama la magacaabana, uu fuliyo shaqooyinka wakiil urur shaqaale si waafaqsan qodobbada xeerkan ama qodobbada heshiis wadareedka.

5. Xubin kasta oo ka tirsan urur shaqaale oo xubin ka ah xiriirka ururradashaqaalaha oo ku xiran si waafaqasan dastuurka xiriirka guud wuxuu xaq u leeyahay:

b) In uu ka qayb qaato hawlo sharci ah;

t) In uu ka qayb-galo doorashooyin ka saraakiisha ama wakiilladooda;

j) In uu isu soo taago doorasho ama uu raadiyo magacaabis xafiis ama sarkaal, haddii loo doorto ama loo magacaabo, wuxuu qabanayaa xafiiska;

x) In uu isu soo taago doorasho ama uu raadiyo magacaabis isagoo wakiil ka ah xiriirka, haddii loo doorto ama loo magacaabo, wuxuu qabanayaa hawlaha wakiilnimada si waafaqsan qodobada xeerkan ama heshiis wadareedka.

Qodobka 144aad
Ilaalinta Xuquuqda Shaqaalaha

1. Dowladda waa in ay ilaaliso dhammaan shaqaalaha noocyadooda kala duwan iyo dabaqaadda xeerkan haday yihiin ururada, kuwa fulinta, aqoonyahanada ama caaqilada, lataliyaasha iyo dadka muruq maalka ah, sidoo kale waa in ay sare u qaado xaaladaha shaqaalaha u ogolaanaya in ay si wax ku ool ah u raadsadaan xuquuqdooda iyo in ay fuliyaan waajibaadka lagu sheegay Xeerkan.

2. Xuquuqda shaqaalaha ee hoos imaanaysa qodobada sharcigan lama inkiri karo, lama beenin karo, lagumana xadidi karo heshiis. Heshiis kasta oo ka hor imaanaya sharcigan waa waxba kama jiraan(null and void), marka loo eego faa'iido kasta oo la siiyo shaqaalaha ama heshiis uu ku qaato taas oo aad u anfacaysa ama faa'iido u leh shaqaalaha waxay mudnaan ka yeelanaysaa sharcigan.

3. Faqradda 2aad ee qodobkan kama hor istaagayso dhinacyada in ay ka doodaan oo ay heshiis ka gaaraan sidii loo xallin lahaa dooddaas. Waxaana lagu go'aaminayaa iyada oo loo eegayo mabaadi'ida sinnaanta, mabda'a guud ee sharciga shaqaalaha caalamiga, mabaadi'ida caadiga ah ee aan ka hor imaanaynin xeerkan, kiis hore loo xaliyay iyo dhaqanka iyo caadada.

Qodobka 145aad
Xaqa iyo Xorriyadda ku Biirista Urrurada loo-shaqeeyeyaasha

1. Loo-shaqeeye kasta waxa uu xaq u leeyahay:
   - **b)** In uu ka qayb qaato sameynta urur loo-shaqeeye ama xiriirka guud eeloo-shaqeeyeyaasha;
   - **t)** Sida uu qabo dastuurkoodu, in uu ku biiro ururrada loo-shaqeeyeyaasha ama xiriirka guud loo-shaqeeyaayaasha.

2. Xubin kasta oo ka mid ah ururrada loo-shaqeyeyaasha waxa uu xaq u leeyahay sida uu qabo dastuurka ururka, in:
   - **b)** Uu ka qayb qaato hawlahooda sharciga ah;
   - **t)** Uu Kaqayb qaaato doorashada mid ka mid ah xubnaha ururka ama mas'uuliintiisa sar sare;
   - **j)** Uu u istaagto doorashada ama uu raadsado magacaabis sida xafiis ama sarkaal, haddii la doorto ama loo magacaabana, uu qabto xafiiska;
   - **x)** In uu isu soo taago doorasho ama uu raadiyo magacaabis isagoo wakiil ka ah xiriirka loo-shaqeeyaha, haddii loo doorto ama loo magacaabo, wuxuu qabanayaa hawlaha wakiilnimada si waafaqsan qodobada xeerkan ama heshiis wadareedka.

3. Loo-shaqeeye kasta, xubin haka ahaado ama aanu ka ahaanin ururrada loo-shaqeeyeyaasha, kaas oo isna xubin ka ah xiriirka guud ee loo-shaqeeyeyaasha, waxa uu xaq u leeyahay sida uu qabo dastuurka xiriirka guud in:
   - **b)** Uu ka qayb qaato hawlahooda sharciga ah;
   - **t)** Uu ka qayb qaaato doorashada mid ka mid ah shaqaalihiisa ama mas'uuliintiisa sar sare;
   - **j)** In uu isu taago doorasho ama uu raadiyo in loo magacaabo sida xafiis ama

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

mas'uuliintiisa sar sare ee ururka;

x) In uu isu soo taago doorasho ama uu u qalmo magacaabis isagoo wakiil ka ah xiriirka loo-shaqeeyaha, haddii loo doorto ama loo magacaabo, wuxuu qabanayaa hawlaha wakiilnimada si waafaqsan qodobada xeerkan ama heshiis wadareedka.

4. Loo-shaqeeye ka shaqeeya adeeg sharci ayaa laga yaabaa inuu adeegsado xaqa uu u leeyahay inuu u istaago doorasho oo uu xil ka qabto urur loo-shaqeeye ama xiriirka guud ee loo-shaqeeyeyaasha isaga oo wakiil ka ah.

Qodobka 146aad
Ilaalinta Xuquuqda Loo-shaqeeyeyaasha

1. Loo-shaqeeye kasta, waa sharci darro in lagu takooro isagoo adeegsanaya xuquuq kasta oo uu siinayo xeerkan

2. Waxaa sharci darro ah in lagu kaco fal ama lagu handado in uu sameeyo mid kamid ah arrimahan soo socda:

b) In laga dalbado, lagu amro loo-shaqeeye in aanu xubin ka noqon ama uu ka tanaasulo xubinimada urur loo-shaqeeye;

t) Ka horistaagid loo-shaqeeye adeegsiga xaquuqdiisa ama dacwo khuseysa in uuisticmaalo xuquuqdiisa si waafaqsan xeerkan;

j) Si kastaba in lagu duudsiiyo loo-shaqeeye:

i. Sababo la xiriira xubinnimada urur loo-shaqeeye ee mar hore, hadda, ama la filayo in uu ku biiro;

ii. In uu ka qayb qaato sameynta ama hawlaha sharciga ah ee urur loo-shaqeeye;

iii. In uu adeegsado xuquuq kasta oo la siiyey, ama ka qayb qaadashada dacwo ku xusan xeerkan;

iv. In uu ku guul darreysto ama diido wax loo-shaqeeyuhu aanu sharci u laheyn in uu sameeyo.

3. Waa sharci darro in wax la siiyo ama loo ballan qaado dan gaar ah si looga faa'iideysto (Sandareerto) loo-shaqeeye, iyada oo looga beddelanayo in uu ka tanaasulo xuquuq uu leeyahay ama in aanu ka qayb qaadan dacwooyinka xeerkan loogu oggolaaday

4. Faqradda 3aad ee qodobkan kama hor istaagayso dhinacyada in ay ka doodaan oo ay heshiis ka gaaraan sidii loo xallin lahaa dooddaas.

Qodobka 147aad
Xuquuqda Guud iyo Waajibaadka Ururrada Shaqaalaha, Ururrada Loo-shaqeeyeyaasha iyo Xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha

1. Ururka shaqaalaha iyo ururrada loo-shaqeeyuhu waxa ay leeyihiin xuquuqahaan soo socda:

b) In la galo heshiis shakhsi ama mid wadareed, iyada oo loo raacayo xaaladaha shaqada, si ay u bariyeelaan, una xoojiyaan xuquuqaha ku jira

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

heshiiska iyo in ay qaadaan ficil kasta oo sharci ah oo ka dhasha heshiisyadaas si waafaqsan xeerkan;

t) In lagu wargeliyo hay'adaha awoodda u leh dhammaan ficillada keeni kara nacaybka danaha guud ee mihnadaha shaqaalaha uu matalo;

j) In la helo xuquuqda lahaanshaha hantida guurtada iyo ma guurtada ah si loogu isticmaalo oo kaliya ujeeddooyinka loo aasaasay ururrada shaqaalaha ama loo-shaqeeyeyaasha;

x) In la saameeyo tallaabo kasta oo sharci ah oo lagu gaarayo himilooyinka iyo ujeeddooyinka loo aasaasay.

2. Ururrada shaqaalaha, iyo ururrada loo-shaqeeyeyaasha iyo Xirirka Ururada Shaqaalaha/ loo-shaqeeyaha waxa ay leeyihiin waajibaadyada soo socda:

b) In lagu wargeliyo Diiwaanhayaha Shaqaalaha iyo Ururradaloo-shaqeeyayaasha muddo toban (10) maalmo shaqo gudahood dhammaan isbeddelada xubinnimada guddiga maamulka iyo wixii wax-ka-beddel ah ee dastuurkooda ama xeer-hoosaadkooda oo leh nuqullo rasmi ah oo caddaynaya dukumeentiga khuseeya;

t) In lagu wargeliyo Diiwaanhayaha la soo sheegay sanad kasta tirada xubnaha cusub ee ku soo biiray iyo kuwa ka baxay;

j) In la fuliyo waajibaad kasta ee uu soo rogay xeerkan, xeer-nidaamiyayaasha xeerkan ama qaanuun kale, kuwaas oo waajibaadkooduaanu farageline yn maamulka gudaha iyo hawlaha ururrada shaqaalaha, ururrada loo-shaqeeyeyaasha iyo xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha

Qodobka 148aad
Madax Bannaani

1. Urur kasta oo shaqaale, loo-shaqeeye iyo xiriirka ururka shaqaalaha/loo-shaqeeye waxa ay xaq ugu leeyihiin xeerkan gudihiisa:

b) In uu sameysto dastuurkiisa iyo xeerarkiisa,

t) In uu wakiiladiisa si xorriyad buuxda ku doorto;

j)Inay nidaamiyaan maamulkooda iyo hawlahooda iyada oo la raacayo mabaadi'ida guud ee xeerkan;

x) Dejinta barnaamijyadooda;

kh) Ka qayb qaadashada sameynta xiriirka guud ee ururrada shaqaalaha ama xiriirka guud ururrada loo-shaqeeyeyaasha;

d) In uu ku biiro xiriirka guud ee ururrada shaqaalaha ama xiriirka guud ururrada loo-shaqeeyaasha sida uu qabo dastuurkooda, iyo in ay ka qayb qaataan hawlaha sharciga ah;

r) Ku biirista, iyo ka qaybgalka arrimaha urur shaqaale heer gobaleed iyo kuwa caalami ah, urur loo-shaqeeyeyaal kasta oo caalami ah, ururrada shaqaalaha adduunka sida ugu habboon, iyo in gacan laga geysto ama laga helo kaalmo dhaqaale oo ka timaadda ama la siiyo ururradan.

2. Heshiis kasta oo shaqo siineed ama wadareed, haddii uu dhammaado ka hor ama ka dib dhaqangalka xeerkan, kaas oo ka hor imaanaya ama xaddidaya qodob ka mid ah qaybtan, waa mid aan sharci aheyn, ilaa iyo inta qodobada heshiiskaas si muuqata uu u oggol yahay mooyee.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 149aad
Khilaafaadka Ka Dhalan Kara Cutubka

1. Haddii uu jiro muran ku saabsan fasiraadda ama ku dhaqmidda qodob kasta oo ku xusan cutubkan, dhinac kasta dooddooda oo qoraal ah waxa uu ula laaban karaan:
   - **b)** Guddiga Sare Xallinta Khilaafaadka heer Federaal si uu u magacaabo dhexdhexaadiye sida ku xusan xeerkan;
   - **t)** Haddii muranka aan lagu xallin dhexdhexadinta, waxaa loo gudbin doonaa maxkamadda awoodda u leh.

2. Dacwo kasta oo ku xusan xeerkan:
   - **b)** Dhinacii ku andacooda in la xadgudbay xaq ama ilaalin uu xeerkani siinayay, waxaa waajib ku ah in uu caddeeyo dhabnimada eeddiisa;
   - **t)** Dhinacii lagu eedeeyeyin uu ku lug leeyahay xadgudub kaas, waxaa waajib ku ah inuu caddeeyo in habdhaqan koodu aanu ku xadgudbin wax kasta oo kamid ah cutubkan.

Qodobka 150aad
Xayiraadda Ururrada, Mas'uuliyadda Dembiyada Ciqaabta Iyo kuwa Madaniga ah

1. Abuurid ururro shaqaale oo ujeeddooyin koodu yihiin in lagu xayiro ururro kale oo kaliya waa sharci darro,waana in la joojiyo xubin ka noqoshadooda, waxaa ka dhalan kara dacwad ciqaabeed.

2. Heshiis kasta oo lagu galay magaca ururradaas waa in la joojiyaa, lana baabi'yaa.

Qodobka 151aad
Nuxurka Dastuurka iyo Qawaaniinta

1. Dastuurka ama xeerarka urur kasta oo ka mid ah ururrada shaqaalaha iyo loo-shaqeeyeyaasha waa inay ku jiraan qodobbo ku saabsan arrimaha soo socda:
   - **b)** Magaca iyo cinwaanka;
   - **t)** Goobta xafiiskooda;
   - **j)** Wadarta tirada xubnaha;
   - **x)** Waxyaabaha loo aasaasay, ujeeddooyinka ay ku habboon tahay in loo isticmaali kara dakhligooda ama hantidooda;
   - **kh)** Habka loo sameeyo wax looga beddelo, dib u eegis, burinta dastuurka iyo qawaaniinta;
   - **d)** Magacaabista, doorashada, ka saarista xubinnimada hawlwadeenada iyo saraakiisha sar sare;
   - **r)** Nidaamka keydinta iyo heynta xisaabaadka ee khasnajiga;
   - **s)** Nidaamka Maalgelinta raasamaalka iyo hantidhawrka sanadlaha ah ama xiliyeysan;
   - **sh)** Nidaamka baarista buugaagta iyo magacyada xubnaha taas oo uu sameynayo qof kasta oo daneynaya dakhligooda ama hantidooda;

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

dh) Nidaamka qabashada go'aannada dooroshooyinka mas'uuliyiinta iyo saraakiisha sar sare, wax-ka-beddelka dastuurka, bannaanbaxyada, baabi'iniyo arrimaha kale ee saameynta ku leh guud ahaan xubnaha ururrada shaqaalaha;

c) Xuquuqda xubin kasta ay u leedahay in ay fursad u hesho in ay codeyso;

g) Nidaamka qaddarka diiwaangelinta iyo khidmadda laga rabo in ay bixiyaan xubnaha;

f) Nidaamka kala diridda ururka.

Qodobka 152aad
Soo Gudbinta Nuqullada Dastuurka iyo Qawaaniinta

Laba nuqul oo dastuurka iyo qawaaniinta ururka shaqaalaha ama ururka loo-shaqeeyeyaasha iyo wax-ka-beddel kasta waa in loo soo gudbiyaa Diiwaanhayaha Ururrada Shaqaalaha iyo Ururrada Loo-shaqeeyeyaasha wakhtiga dhisidda ama wax-ka-beddelka ururka, hadba xaaladda sida ay tahay.

CUTUBKA 26AAD
SAMEYNTA IYO DIIWAANGELINTA URURRADA SHAQAALAHA IYO URURRADA LOO-SHAQEEYAYAASHA

Qodobka 153aad
Ururrada iyo Ujeeddooyinka

Urur shaqaale ama urur loo-shaqeeye waa in hadafkooda koowaad uu ahaadaa ilaalinta, dabagalka, dhowrista danaha shaqaalaha, loo-shaqeeyaha iyo hormarinta wax-soo-saarka dalka, haddii ay tahay ururka shaqaalaha ama loo-shaqayeeyeyaasha.

Qodobka 154aad
Hawlaha Ururrada Shaqaalaha

1. Hawlaha ururrada shaqaalaha waxaa ka mid ah:

b) Wakiilnimada iyo ilaalinta danaha shaqaalaha, danahaas oo la xiriira xaaladdooda shaqo iyo xiriirka ay la leeyihiin maamulka;

t) Fududeynta ka qaybgelinta shaqaalaha qorsheynta iyo maareynta hay'adda ay ka shaqeeyaan;

j) In la hubiyo in maamulku si adag u ilaaliyo xeer-nidaamiyeyaasha ku saleysan shaqada, daryeelka bulshada, bixinta ujuurada, hagaajinta nadaafadda iyo ka badqabka shilalka;

x) La socod siinta mas'uuliyiinta dawladda ee awoodda u leh sida loogu takrifalo looguna danaysto shaqaalaha.

Qodobka 155aad
Asaasid Urur

1. Qof kasta oo ku hawlan shaqo, isaga iyo dad kaleba, waxay abuuri karaan urur shaqaale, waxayna xor u yihiin in ay ku biiraan urur shaqaale oo ka shaqeeya mihnaddiisa.

2. Loo-shaqeeye kasta wuxuu ka qeyb qaadan karaa abuurista urur loo-shaqeeye ama ku biiri

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

karaa mid hore.

3. Iyada oo la tixraacayo qodobbada xeerkan, xubin kasta waxay waqti kasta ka bixi kartaa urur shaqaale, si kasta oo ay u jiraan shuruudo lid ku ah.

4. Iyada oo la tixraacayo qodobbada xeerkan, loo-shaqeeye kasta wuxuu waqti kasta ka bixi karaa urur loo-shaqeeye, si kasta oo ay u jiraan shuruudo lid ku ah.

5. Si xor ah ayey isugu biiri karaan Ururrada shaqaaluhu si ay u sameystaan xiriir guud oo danahooda caadiga ah ilaaliya.

6. Si xor ah ayey isugu biiri karaan ururrada loo-shaqeeyeyaashu si ay u sameystaan xiriir guud oo danahooda caadiga ah ilaaliya

7. Farac kasta oo ay leeyihiin ururro shaqaale ama ururro loo-shaqeeye waxay ka bixi karaan ururradooda, iyada oo aan wax shuruud ah lagu xirin, waxayna ku xiran tahay oo keliya dastuurka xiriirka guud waxa uu qabo.

8. Ururrada shaqaalaha iyo ururrada loo-shaqeeyaha, waxay dhammaan qodobbada xeerkan iyo xeer-nidaamiyeyaashooda ugu adeegsanayaan xiriirradooda guud sida ugu habboon.

Qodobka 156aad
Arjiga Diiwaangelinta Urur Shaqaale ama Urur Loo-shaqeeye

Urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama Xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha waa inay diiwaan hayaha kacodsadaan diiwaangelintooda.

Qodobka 157aad
Shuruudaha Diiwaangelinta Urur Shaqaale

1. Urur shaqaale ayaa dalban kara diiwaangelin haddii:
   - **b)** Uu dalbado diiwaangelin si waafaqsan xeerkan;
   - **t)** Uu ku dhaqmay dastuur waafaqsan shuruudaha xeerkan;
   - **j)** Uu xafiis, iyo cinwaan ku leeyahay JFS;
   - **x)** Uu leeyahay cinwaan boosto (P.O. Box);
   - **kh)** Magaciisu aanu la mid ahayn mid ka mid ah urur shaqaale ee hadda jira, kaas oo keeni kara marin habaabin iyo jahwareer;
   - **d)** Shirka lagu gaaray go'aanka diiwaangelinta ay ka soo qeybgaleen ugu yaraan afartan (40) xubnood;
   - r) Uu ka madax bannaan yahay si toos ah ama si dadbanba gacan loo-shaqeeye ama urur loo-shaqeeyeyaal;
   - s) Ujeeddada kaliya ee urur shaqaale ay tahay fulinta hawlaha iyo danaha ururka shaqaalaha.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 158aad
Shuruudaha Diiwaangelinta Urur Loo-Shaqeeye

1. Urur loo-shaqeeye ayaa codsan kara diiwaangelin haddii:

b) Uu dalbaday diiwaangelin si waafaqsan xeerkan;

t) Uu ku dhaqmay dastuur waafaqsan shuruudaha xeerkan;

j) Uu xafiis, iyo cinwaan ku leeyahay JFS;

x) Uu leeyahay cinwaan boosto (P.O. Box);

kh) Magaciisu aanu la mid ahayn mid ka mid ah urur loo-shaqeeye ee hadda jira, kaas oo keeni kara marin habaabin iyo jahwareer;

d) Shirka lagu gaaray go'aanka diiwaangelinta ay ka soo qeyb galeen ugu yaraan toban (10) loo-shaqeeye ;

r) Uu ka madax bannaan yahay si toos ah ama si dadbanba gacan urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ee urur loo-shaqeeye;

s) Ujeeddada kaliya ee urur loo-shaqeeye ay tahay fulinta hawlaha iyo danaha ururka loo-shaqeeyaha.

Qodobka 159aad
Shuruudaha Diiwaangelinta Xiriirka Guud ee Ururro Shaqaale

1. Shuruudaha diiwaangelinta xiriirka guud ee ururro shaqaale ee la aasaasi doono ama la diiwaan gelin doono sharcigan marka uu soo baxo kadib waa in:

b) Uu dalbado diiwaangelin si waafaqsan xeerkan;
t) Uu ku dhaqmay dastuur waafaqsan shuruudaha xeerkan;
j) Uu xafiis, iyo cinwaan ku leeyahay JFS;
x) Uu leeyahay cinwaan boosto (P.O. Box);
kh) Dastuurkoodu uu caddaynayaa in xubnahoodu ay ka diiwaan gashan yihiin urur shaqaale oo kaliya;
d) Lagu aasaasay shir ay ka soo qaybgaleen wakiillada ugu yaraan saddex (3) urur shaqaale oo diiwaangashan oo ay la socdaan guddiyadooda fulinta ee idman;
r) Magaciisu aanu la mid aheyn mid ka mid ah urur shaqaale ama xiriir guud ee hadda jira, kaas oo keeni kara marin habaabin iyo jahwareer.
s) Uu ka madax bannaan yahay si toos ah ama si dadbanba gacan urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ee loo-shaqeeyeyaal;

Qodobka 160aad
Shuruudaha Diiwaangelinta Xiriirrada Guud eeUrurrada Loo-shaqeeyeyaasha

1. Shuruudaha diiwaangelinta xiriirrada guud ee ururrada loo-shaqeeyeyaasha waa in:

b) Uu dalbado diiwaangelin si waafaqsan xeerkan;
t) Uu ku dhaqmay dastuur waafaqsan shuruudaha xeerkan;
j) Uu xafiis, iyo cinwaan ku leeyahay JFS;
x) Uu leeyahay cinwaan boosto (P.O. Box)
kh) Uu xiriirka guud caddeeyo in ay xubnahoodu ka diiwaangashan yihiin ururrada

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

loo-shaqeeyeyaasha oo kaliya;

d) Lagu aasaasay shir ay ka soo qaybgaleen wakiillada ugu yaraan saddex (3) urur loo-shaqeeye oo diiwaangashan oo ay la socdaan guddiyadooda fulinta ee idman;

r) Magaciisu aanu la mid ahayn mid ka mid ah urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ee hadda jira, kaas oo keeni kara marin habaabin iyo jahwareer;

s) Uu ka madax bannaan yahay si toos ah ama si dadbanba gacan urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ee urur loo-shaqeeye;

Qodobka 161aad
Arjiga Diiwaangelinta

1. Codsi ku saabsan diiwaangelinta urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha waa in la adeegsadaa foomka diiwaangelinta ee xafiiska diiwaanhayaha oo ay ku lifaaqanyihiin:

b) Lacagta loo qoondeeyay diiwaangelinta;

t) Nuqul rasmi ah oo caddeynaya dastuurka ururka shaqaalaha, ururka loo-shaqeeyaha ama xiriirka ururada shaqaalaha/loos-haqeeyeyaasha;

j) Nuqul rasmi ah oo cadddeynaya diiwaanka xaadiriska iyo kulan-qorka (meeting minutes) kulamada, lagu aasaasay ururka shaqaalaha, ururka loo-shaqeeyeyaasha ama xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha

2. Arjiga diiwaangelinta urur shaqaale waa in ay saxiixaan shan (5) xubnood oo katirsan ururka shaqaalaha.

3. Codsiga diiwaangelinta urur loo-shaqeeye waa in ay saxiixaan saddex (3)xubnood oo ka mid ah ururka loo-shaqeeyeyaasha.

4. Codsiga diiwaangelinta xiriirka guud waa in ay saxiixaan saddex (3) xubnood oo ka tirsan xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha

5. Diiwaangeliyuhu wuxuu:

b) U baahan karaa macluumaad dheeraad ah iyada oo ujeeddadu tahay qiimeynta arjiga diiwaangelinta;

t) Codsadaha diiwaangelinta siin karaa fursad uu ku saxo codsiga muddada uu u cayimay diiwaangeliyuhu.

6. Haddii magaca la soo bandhigay ee urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ay isku mid yihiin ama ay isku dhow yihiin mid ka mid ah urur hadda jira, kaas oo keeni kara marin habaabin iyo jahwareer, diiwaanhayuhu waa inuu:

b) Ka dalbadaa codsadaha diiwaangelinta in uu beddelo magaca ururka shaqaalaha, ururka loo-shaqeeyaha ama xiriirka guud ee uu soo codsaday;

t) Aanu diiwaangelin ururka shaqaalaha, ururka loo-shaqeeyaha ama xiriirka guud ilaa uu isbeddel ku habboon sameeyo.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 162aad
Diiwaangelinta Ururrada Shaqaalaha, Ururrada Loo-shaqeeyeyaasha ama xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha

1. Haddii Diiwaangeliyuhu uu ku qanco, in urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha ee codsaday diiwaangelinta uu waafaqo shuruudaha xeerkan, Diiwaanhayuhu waa inuu diiwaangeliyaa ururka shaqaalaha, ururka loo-shaqeeyaha ama Xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha, uuna:

b) Soo saaraa shahaadada diiwaangelinta rasmiga ah (foomka cayiman);
t) Geliyaa magaca iyo macluumaadka ururka shaqaalaha, ururka loo- shaqeeyaha ama xiriirka guud diiwaanka ku habboon.

2. Shahaadada diiwaangelinta ee lagu soo saaray faqrada 1[aad] ee qodobkan waa caddeyn rasmi ah in ururka shaqaalaha, ururka loo-shaqeeyaha ama Xiriirka ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha si sax ah loo diiwaangeliyey sida ku cad xeerkan, ilaa laga xaqiijiyo in shahaadada lagala noqday ama laga hakiyey.

Qodobka 163aad
Diidista Diiwaangelinta Ururro Shaqaale, Ururro Loo-shaqeeyeyal ama Xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha

1. Haddii diiwaangeliye aanu ku qancin in urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirkaUrurada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha in uusan buuxin shuruudaha diiwaangelinta, uuna diido codsiga diiwaangelinta, diiwaangeliyuhu waa inuu qaab rasmi ah (Foomka Cayiman) ugu wargeliyaa sababaha diidmada.

2. Diiwaangeliyuhu waa inuu siiyaa ururrada shaqaalaha, ururrada loo-shaqeeyeyaasha ama xiriirka ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha fursad ay kaga jawaabaan sababahaas, afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood.

3. Haddii ay dhacdo in Diiwaangeliyuhu aanu ka noqon go'aanka ah in aanu diiwaangelin, urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud, waxaa cabasho loo qaadan karaa Wasaaradda. Cabashada waa in lagu soo gudbiyaa muddo labaatan iyo siddeed (28) maalmo shaqo gudahood ah oo ka bilaabata maalinta go'aanka diidmada la gaaray.

4. Wasaaraddu waa in ay go'aamisaa cabashada kuna wargelisaa go'aanka ururrada shaqaalaha, ururrada loo-shaqeeyeyaasha ama xiriirka ururada Shaqaalaha loo-shaqeeyeyaasha iyo sababaha uu go'aankaas ay u qaadatay mudddo 28 maalmo shaqo gudahood ah oo laga billaabo marka ay hesho cabashada.

5. Ururrada shaqaalaha, ururrada loo-shaqeeyeyaasha ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha ee aan ku qanacsaneyn go'aanka Wasaaradda waxa ay cabasho u qaadan karaan maxkamadda awoodda u leh.

Qodobka 164aad
Waxyaabaha Sharci Ahaanka Dhalan karaDiiwaangelinta

1. Urur shaqaale, urur loo-shaqeye ama xiriirka ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyaasha waxaa loo diiwaangeliyaa sida hay'ad sharci ah oo leh:

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

b) Jiritaan waara iyo astaan guud ee lagu garto;

t) Awoodda, iyadoo magaceeda adeegsaneysa, in ay:

i. Dacwooto ama la dacweeyo;

ii. Gasho heshiisyo;

iii. Yeelato, Iibsato, la soo wareegto ama iska wareejiso hanti guurto ama maguurto ah;

iv. Sameyso dhammaan waxyaabaha kale ee muhiimka u ah danaha jiritaanka hay'adda.

2. Laguma soo oogi karo dacwad magdhow urur shaqaale, urur loo-shaqeeye xiriir guud, saraakiishooda sare ama xubnahooda in ay qabsadeen ama ay ka baaqsadeen hormarinta hawlahoodii gaarka u ahaa ee sharcigooda u oggolyahay;

3. Iyadoo la tixgelinayo qodobbada xeerkan, ururka, maamulka, baabi'inta iyo kala diridda urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud, waxaa marka koowaad xukuma dastuurkooda, marka labaadna xeerarka guud ee ay leeyihiin ururrada sharciyeysan ee xafiisyadoodu ku yaallaan dalka.

Qodobka 165aad
Waxyaabahaka Dhalan Kara Is-Diiwaangelin La'aanta

1. Qofna ma sii wadi karo wax ficil ah oo ku saabsan abuurista urur shaqaale ama urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha ilaa:

b) Laga diiwaangeliyo sida ku xusan xeerkan; ama

t) Inta laga tixgelinayo arjigiisa diiwaangelinta.

2. Marka laga soo tago qodobka ku xusan faqradda 1[aad], urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shaqeeyeyaasha waxa ay qaban karaan hawlaha looga baahan yahay xaqiijinta fulinta shuruudaha diiwaangelinta.

3. Qodobbada qaybtan ma khuseeyaan hawl kasta oo la fuliyey iyada oo ay ujeeddadu tahay:

b) Difaacidda dacwadaha ka dhan ah urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha;

t) Kala dirista urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha iyo xaraashidda hantidooda si waafaqsan qawaaniintooda.

4. Marka laga soo tago sida ku qeexan xeerkan, qofna looma oggola inuu u sheegto ama u dhaqmo sidii sarkaal ama mas'uul ka tirsan urur shaqaale, urur loo-shaqeeyee ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha oo aan diiwaangashaneyn ama diiwaangelintiisa la baabi'iyey.

Qodobka 166aad
Xafiis Diiwaangashan

1. Urur kasta oo shaqaale, loo-shaqeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shaqeeyasha waa in:

b) Uu leeyahay xafiis rasmi ah, cinwaan guud iyo cinwaan boosto oo dhammaan xiriirrada iyo ogeysiisyada loogu soo hagaajin karo;

t) Ay u soo sheegaan Diiwaangeliyaha wixii isbeddel ah ee lagu sameeyo

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE
مجلس الشيوخ

xafiiskooda rasmiga ah cinwaan guud iyo cinwaan boosto, si diiwaangeliyuhu ugu geliyo macluumaad kooda diiwaanka ku habboon.

2. Waa sharci darro in urur shaqaale, urur loos-haqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/ loo-shqeeyeyaasha in:

b) Ay shaqeeyaan iyaga oo aan laheyn xafiis rasmi ah oo diiwaangashan;

t) Ay ku guuldareystaan in ay soo ogeysiin waayaan xafiiskooda iyo cinwaankooda ama isbeddel kasta ee xafiiska ama cinwaanka lagu sameeyey sida ku xusan faqrada 1[aad].

Qodobka 167aad
Laamaha

1. Urur shaqaale, loo-shaqeeye ama xiriir guud waa inay ka codsadaan Diiwaanhayaha foomka cayiman si uu ugu diiwaangeliyo laamahooda.

2. Shuruudaha arjiga diiwaangelinta laanta ee uu sameeyo diiwaanhayuhu, waxaa laga rabaa sharuudo la mid ah midda diiwaangelinta xarunta dhexe ee ururka, haddii aanay jirin shuruudo kale.

Qodobka 168aad
Midoobid

1. Urur shaqaale, urur loo-shaqeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyaasha ee diiwaangashan, waa ay la midoobi karaan mid ama dhawr urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha, hadba xaaladdu sida ay tahay.

2. Waxaa midoobi kara ururro shaqaale, ururro loo-shaqeeye ama xiriirro guudiyada oo aan la baabi'in jirtaan kooda, sidoo kalena aan la kala qaybin miisaaniyadda ururrada midoobaya.

3. Sida qeybtan ku xusan, midoobidda ururro shaqaale, ururro loo-shaqeeye ama xiriirro guud waxay dhici kartaa oo keliya haddii:

b) Mid kasta oo ka mid ah ururrada midoobaya uu sameeyey cod bixin qarsoodi ah oo waafaqsan shuruudaha u cayiman;

t) Ugu yaraan boqolkiiba konton (50%) xubnaha mid kasta oo ka mid ah ururada midoobaya ee xaqa u leh in ay codeeyaan, waa in ay codeeyeen;

j) Si midowgu ansax u noqodo, tirada xubnaha u codeeynaya midowga lasoo jeediyey waa in ay ka badataa ugu yaraan (2/3) tirada xubnaha guud ee u codeeyey.

4. Ogeysiiska soo jeedinta midowga ururro shaqaale, ururro loo-shaqeeye ama xiriirro guud waa in loo adeegsadaa foomka cayiman, waana in ay saxiixaan wakiilka idman ee qeyb kasta oo ka mid ah ururrada midoobaya;

5. Marka ururrada midoobay isku diiwaangeliyo sida ku cad xeerkan, Diiwaangeliyuhu waa in uu:

b)Ku soo saaro shahaadada mideynta foomka cayiman ee horay loo dejiyey;

t) Ka saaraa ururrada midoobay diiwaannadii hore.

6. Diiwaangeliyuhu ma diiwaangelin karo ururro midoobay, haddii magacooda la mid yahay, ama uu u eg yahay mid ka mid ah midowyada ururro ama xiriirro guud ee jira, taas oo laga

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

yaabo in ay keento marin habaabin ama jahwareer.

7. Marka uu Diiwaanhayuhu diiwaangeliyo ururro midoobay:

b) Dhammaan hantida, xuquuqda, waajibaadka iyo mas'uuliyadaha ururrada midoobay waxa ay ku wareegaysaa Ururka lagu midoobay;

t) Ururka lagu middoobay waxa uu la wareegayaa ururradii midoobay iyada oo loo eegayo:

i. Xuquuq kasta oo lagu midoobay;

ii. Dhaqaale kasta oo lagu aasaasay qaanuunkooda ama sharuuckasta oo kale;

iii. Dacwad kasta, amar maxkamadeed, abaalmarin dhexdhexaadiye, heshiis wadareed ama heshiis kale ah waa in aanay ka hor istaagin dhinacyada in ay dib-uga-gorgortamaan heshiisyadii horeyu jirey;

iv. wax kasta oo xubin ka mid ah ururrada midoobay ay ku oggolaatay qoraal oo ay horey u bixin jirtay ama la joogo xilligii ay bixin jirtay, ha ahaato qaaraan ama tabaruc looga qaadi jiray si xilliyeysan.

Qodobka 169aad
WargelintaWax Ka Beddelka Magaca ama Dastuurka

1. Urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha ayaa waxa uu go'aansan karaa:

b) In uu wax ka beddelo Dastuurkiisa;

t) In uu wax-ka-beddelo Magaciisa.

2. Urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha oo diiwangashan ayaa waxa ay ka codsan karaan Diiwaanhayaha in uu u ansixiyo wax-ka-beddel ka magaca ama dib u eegista dastuurka iyo qawaaniinta ururka iyada oo loo soo gudbinayo Diiwaanhayaha:

b) Lagu soo ogeysiiyo foomka cayiman oo si dhammaystiran loo soo buuxiyey, uuna soo saxiixay Xoghayuhu;

t) Nuqul ka mid ah go'aanka wax-ka-beddel ka oo faahfaahsan;

j) Shahaaddo uu saxiixay xoghayaha oo sheegaysa in go'aanka loo ansixiyey si waafaqsan dastuurka iyo qawaaniinta.

3. Ogeysiiska wax-ka-beddelka ku xusan faqrada 2[aad] waa in loo gudbiyaa Diiwaanhayaha muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood ah wixii go'aan ah ee lagu beddelay magaca ama dastuurka.

4. Marka la helo ogeysiiska wax-ka-beddelka magaca ama dastuurka, Diiwaanhayuhu waa inuu ku soo wargeliyaa ugu yaraan kow iyo labaatan (21) maalmo shaqo gudahood wargeyska maalinlaha ah ama Warbaahinta Dowladda ee dalka ka soo baxa iyo faafinta rasmiga ah ee dawladda, iyadoo lagu muujinayo wixii diidmo ah oo ku saabsan wax-ka-beddelka ay xubnaha ururku ku sameeyeen magaca ama dastuurka ururka iyo, marka diidmo noocaas ah ay timaaddo, Diiwaanhayuhu waa inuu baaraa cabashada iyo gunta waxyaabaha ay ku salaysan tahay waxa uuna:

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

b) Arrintan u gudbin karaa maxkamadda awoodda u leh;
t) Diidi karaa in uu aqbalo wax-ka-beddelka la soo jeediyey;
j) Sameeyn karaa amar kasta oo diiwaanhayuhu u arko in ay ku habboon tahay duruufaha jira.

5. Diiwaangeliyuhu waxa uu oggolaan karaa wax-ka-beddelka magaca ama dastuurka, haddii uu waafaqsan yahay nidaamka iyo shuruudaha diiwaangelinta ururka shaqaalaha, ururka loo-shaqeeyaha ama xiriirka guud.
6. Diiwaanhayuhu waa inuu ku soo saaraa foomka cayiman shahaadada wax-ka-beddelka magaca ama dastuurka

7. Wax-ka-beddel kasta oo lagu sameeyo magaca ama dastuurka iyo qawaaniinta urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud oo diiwaangashan, waxa ay dhaqangeli kartaa oo kaliya marka diiwaanhayuhu uu oggolaado sida ku xusan qodobada qeybtan.

8. Wax-ka-beddelka magaca urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ma:

b) Saameynayso xuquuqdiisa ama waajibaadkiisa;
t) Cilladeyn karto dacwo kasta oo sharci ah oo laga keeno ama ka soo horjeedda. dacwo kasta oo lagu soo oogayna intii uu jiray magacii hore waa la sii wadi karaa ama la billaabi karaa kadib marka magaca cusub loo bixiyey.

9. Haddii Diiwaanhayuhu uu diido inuu oggolaado wax-ka-beddelka qodobada qeybtan, diiwaanhayuhu waxa uu soo saarayaa war qoraal ah oo ku saabsan go'aankaas iyo sababaha uu ku diiday.

10. Urur shaqaale, urur loo-shaqeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyasha kasta oo aan ku qanacsaneyn go'aanka diiwaanhayaha, waxa uu adeegsan karaa si waafaqsan qodobka 165aad.

Qodobka 170aad
Baabi'in ama Hakin Diiwaangelin

1. Diiwaanhayuhu waa inuu baabi'iyaa ama hakiyaa diiwaangelinta urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha haddii:
b) Ururka la kala diray;
t) Diiwaanhayuhu uu ku qanco in ururku uu jiritaankiisa dhammaaday.

2. Diiwaanhayuhu waxa uu baabi'in karaa ama uu hakin karaa diiwaangelinta urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud haddii Diiwaanhayuhu uu ku qanco in ururka:
b) Lagu diiwaangeliyey musuqmaasuq, matalaad been-abuurah ama khalad;
t) Uu ku shaqaynayo si aan waafaqsaneyn qodobada xeerkan;
j) Loo isticmaalayo ujeeddo aan sharci aheyn;
x) Uu ku guul darreystay inuu u qabto doorasho si waafaqsan shuruudaha xeerkan;
kh) Aanu madaxbannaaneyn.

3. Diiwaanhayuhu waa in aanu baabi'in ama hakin diiwaanka urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha sida ku xusan faqrada 2aad ee qodobkan ilaa laga siiyo:

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

b) Ogeysiis ugu yaraan laba (2) bilood ah, iyada oo ujeeddadu tahay in la baabi'inayo ama la hakinayo diiwaankiisa iyada oo la isticmaalayo foomka cayiman;

t) Tixgelin matalaadda ay ururradu sameysteen muddo laba bilood (2) gudahood ah.

4. Haddii Diiwaanhayuhu uu baabi'iyo ama hakiyo diiwaangelinta urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha, Diiwaanhayuhu waa inuu:

b) Ku wargeliyaa ururrada go'aankaas isagoo adeegsanaya foomka cayiman;

t) Caddeyaa sababaha go'aankaas loo qaatay.

5. Urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeyeyasha, waxa ay maxkamadda awoodda u leh cabasho uga qaadan karaan go'aanka Diiwaanhayaha.

6. Maxkamadda awoodda u leh ayaa go'aan kagaareysa, marka laga reebo cabashooyinka Dastuurka Soomaaliya ee la xiriira xad-gudubyada xuquuqda aasaasiga ah.

Qodobka 171aad
Kala Dirid

1. Iyada oo loo eegayo qodobada xeerkan ama sharci kale, diiwaanhayuhu wuxuu ka codsan karaa maxkamadda awoodda u leh in ay kala dirto urur kasta oo shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha, kaas oo loo arko in hawlahoodu ay khatar ku yihiin danaha xubnaha ururrada.

2. Urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shqeeyeyasha waxaa kala diri kara xubnahooda iyada oo la raacayo qodobbada dastuurkooda.

3. Marka urur shaqaale, urur loo-shaqeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha xubnahoodu kala diraan iyagoo adeegsanaya foomka cayiman, ogeysiiska kala diristana waa in:

b) Loo gudbiyaa Diiwaanhayaha muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood ah laga billaabo taariikhda go'aanka kala dirista;

t) Ay saxiixaan:

i. Wakiilka idman;

ii. Shan (5)xubnood oo ka mid ah urur shaqaale ama saddex (3) xubnood oo ka mid ah urur loo-shaqeeye ama saddex (3) xubnood oo xiriir guud ah.

4. Diiwaanhayaha waxaa looga baahan yahay:

b) In uu qoraal ku soo saaro shahaadada kala dirista isagoo adeegsanaya foomka cayiman;

t) In uu diiwaangeliyo kala dirista, haddii uu ku qanco in ay waafaqsan tahay dastuurka ururrada.

5. Kala dirid urur shaqaale, urur loo-shaqaaeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha wuxuu dhaqangelayaa taariikhda kala dirista la diiwaangeliyo.

Qodobka 172aad
Cabasho ka Qaadashada Go'aanka Diiwaanhayaha

1. Qof kasta oo aan ku qanacsaneyn go'aanka Diiwaanhayaha sida ku cad qodobka 172[aad] ee xeerkan wuxuu cabasho u qaadan karaa maxkamadda awoodda u leh muddo soddon (30)maalmo shaqo gudahood ah laga billaabo taariikhda go'aanka la diiwaangeliyey.

2. Maxkamadda awoodda u leh ayaa go'aan ka gaareysa, marka laga reebo cabashooyinka Dastuurka Soomaaliya ee la xiriira xad-gudubyada xuquuqda aasaasiga ah.

CUTUBKA 27AAD
XUBINNIMADA IYO MAAREYNTA

Qodobka 173aad
Xubinnimada Urur Shaqaale

1. Iyadoo la raacayo qodobbada xeerkan:
   - **b)** Qof kasta oo da'diisu tahay 18 sano ama ka weyn wuxuu ku biiri karaa urur shaqaale;
   - **t)** Qof kasta oo da'diisu u dhaxeysa 15-17 sano ayaa ku biiri kara urur shaqaale, balse looma magacaabi karo, loomana dooran karo xil fulineed ee ururrada;

Qodobka 174aad
Xubnaha Cod-bixinta ee Urur Shaqaale

Ma noqon karo xubin cod bixiye urur shaqaale ilaa ururkaasi uu ka yeesho cinwaan rasmi ah ama xafiis uu ku leeyahay JFS gudaheeda.

Qodobka 175aad
Saraakiil Sar-sare

1. Saraakiisha sar-sare ee urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha ayaa la dooran karaa ama la magacaabi karaa, hase yeeshee, waa inay:
   - **b)** Deggan yihiingudaha JFS;
   - **t)** Haystaan Warqadda Dhalasho, Kaarka Aqoonsiga Qaranka ama Baasaboor;
   - **j)** Hore u jirin xukun maxkamadeed oo ka hor istaagaya qabasho xil xafiis dadweyne ama aanu hore looga hor istaagin xafiis dadweyne.

2. Qofna looma oggola inuu ka noqdo sarkaal sare in ka badan hal urur shaqaale ama urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha.

3. Sarkaal xil sare ka haya urur shaqaale, waxaa uu sidoo kale xil sare ka qaban karaa xiriirka guud ee ururkiisa shaqaale ee uu ka mid yahay.

4. Sarkaal sare oo ka tirsan urur loo-shaqeeye waxaa uu sidoo kale xil sare ka qabankaraa xiriirka guud ee ururrada loo-shaqeeyeyaasha ee uu ka midyahay.

5. Qofkii lagu helay fal-dembiyeedyo, khiyaano ama been-abuur, looma oggola inuu xil sare ka

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

qabto urur shaqaale ama urur loo-shaqeeye.

6. Waa sharci darro in loo-shaqeeye uu u wareejiyo shaqo kale ama uu ka saaro shaqada uu hayey, xubin kasta oo ka tirsan urur shaqaale kaasoo ah sarkaal sare,isaga oo aan marka hore oggolaansho ka helin ururka shaqaalaha ee ay khusayso.

Qodobka 176aad
Doorashada Saraakiisha Sare

1. Saraakiisha sare urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha waxaa loo dooranayaa si waafaqsan dastuurkooda diiwaangashan

2. Dastuurka urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha waa in:
   b) Aanay ku jirin qodob si aan caddaalad aheyn u kala soocaya xubnaha xafiisyada hayo iyo musharrixiinta kale ee doorashooyinka u sharxan;
   t) Doorashooyinku noqdaan codbixin qarsoodi ah, oo ay ka qeyb qaataan dhammaan xubnaha ururka, ugu yaraan shantii (5) sano mar.

3. Sida qodobkan ku xusan ,doorashada saraakiisha sare waa in diiwaan hayaha lagu wargeliyaa iyadoo la adeegsanayo foomka cayiman, muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood marka ay doorashadu dhacdo ama wax isbeddal ah ku yimaado.

4. Xubin aan loo dooran ama loo magacaabin si waafaqsan dastuurka u yaala urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud, looma oggolo in ay u dhaqanto ama sheegato sarkaal sare ee urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ama laan urur.
   b) Khilaafaadka ka dhasha doorashooyinka la qabtay, khilaafaadkaas oo ah mid toos ah ama mid dadban ee qeybtan, waxaa loo gudbin karaa Maxkamadda awoodda u leh.
   t) Diiwaanhayuhu waxa uu soo saari karaa tilmaamo ku socda urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud si loo xaqiijiyo in doorashooyinka loo qabtay si waafaqsan qeybtan, dastuurkoodana waafaqsan.

Qodobka 177aad
Wargelinta Saraakiisha Sare

1. Urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama Xirirrka Ururada Shaqaalaha/ loo-shaqeeyaasha waa inay si cad u muujiyaan in:
   b) Xafiiskooda diiwaangashan, iyaga oo soo sheegaya dhammaan magacyada iyo xilalkooda;
   t) Xafiiska laan kasta sida lagu sheegay faqrada 1aad (b), waxaana intaa dheer magacyada iyo xilalka saraakiisha laanta.

Qodobka 178aad
Waajibaadka Saraakiisha Sar-sare

Waajibaadka saraakiisha sar-sare ee urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha waa inay matalaan oo ilaaliyaan danaha xubnahooda, iyaga oo aan wax u dhimeyn xuquuqda xubnaha u leeyihiin in ay si toos ah ula xiriiraan sarkaalka idman ama maxkamadda awoodda u leh.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

CUTUBKA 28AAD:
LACAGAHA, HANTIDA, XISAABAADKA IYO DHEEFAHA

Qodobka 179aad
Saraakiisha Sare oo ah Guddiga Sare ee Maamulka

1. Dastuurka urur Shaqaale, urur loo-shaqeeye iyo Xirirrka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha waa inuu siiyaa:

b) Dhammaan saraakiisha sare ee ururka lagu aaminay ilaalinta, dhawridda iyo in ay si mas'uuliyad ku dheehan tahay u isticmaalaan una adeegsadaan ururka guud ahaan, waxaana loo arkaa inay u yihiin ilaaliyaasha hantida ururka;

t) Saraakiisha Sar-sare waxaa lagu dhaqayaa xeerka iyo xeer-nidaamiyaasha Guddiga Sare, iyadoo kalsoonida iyo aaminaadda lagu qabo lamid tahay tan Guddiga Sare haddii loo magacaabi lahaa maamulka hantida guurtada iyo maguurtada ee ururka.

2. Iyada oo loo eegayo qodobbada faqradda 1aad iyo 3aad, Guddiga Sare waxa ay magacaabi karaan ama dooran karaan saddex (3) ka mid ah saraakiisha sare ee ururka iyagoo si gaar ah ugu xil saaran hawl gaar ah.

3. Qof kasta oo aan lagu xukumin dembi ah khiyaano, been-abuur ama musuq maasuq iyo wax is dabamarin, waxaa loo oggol yahay inuu ka mid noqdo Guddiga Sare.

4. Qof kasta oo loo magacaabay Guddiga Sare waa inuu u hoggaansamaa xilka iyo waajibaadka Guddiga Sare sida ku xusan shuruucda ama xeer-nidaamiyaasha Guddiga Sare u degsan.

5. Hantida urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ee diiwangashan, haddii ay tahay guurto ama ma guurto, Guddiga Sare waxa lagu aaminay adeegsiga iyo uga faa'iideynta ururka iyo xubnahiisa.

6. Haddii isbeddel ku yimaado mid ka mid ah xafiiska Guddiga Sare, ma saameynayso hantida urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud oo diiwaangashan, muddada ku meel gaarka ah waxa ay mas'uuliyaddu ku wareegeysaa Guddiga Sare iyada oo ay hantidii ay sideedii tahay oo waxba laga wareejinin, cid kalena loo xilsaarin, ilaa ay qofkii xafiiska qabta ammaanadu ugu wareegeyso.

Qodobka 180aad
Qaaraanka Xubnaha

1. Xubin ka mid ah urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama Xirirrka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyaasha ayaa laga yaabaa inay bixiyaan qaaraan ku waajibay, kaas oo noqon kara qaaraan, khidmad bille ah iyo wixii kale ee dastuurkoodu jideeyey.

2. Loo-shaqeeye lacag kama jari karo shaqaale u soo gudbiyey loo-shaqeeyahiisa ogeysiis qoraal ah oo uu ku caddeynayo in uu iska casilay xubinnimada ururka

3. Ogeysiiska is casilaadda ah ee ku xusan faqrada2aad waxa uu hirgalayaa bisha ogeysiiska la keenay midda ku xigta.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA THE UPPER HOUSE AQALKA SARE

4. Loo-shaqeeyuhu waa inuu u gudbiyaa nuqulka ogeysiiska is casilaadda ah ururka shaqaalaha.

Qodobka 181aad
Lacag ka Jarista Shaqaale la Ururreyn karo oo ku Jira Heshiis Wadareed

Ma jiro urur shaqaale oo loo oggolyahay in uu ku amro shaqaale aan xubin ka aheyn inuu bixiyo qaaraanka ururka shaqaalaha, ama uu ku wargeliyo loo-shaqeeye in shaqaale aan xubin ka aheyn ururka uu loo-shaqeeyuhu lacag ka jaro una soo gudbiyo ururka shaqaalaha iyada oo sababta dhabta ah ay tahay keliya in qofku yahay mid ka mid noqon kara ururka, iyo in jagada shaqaaluhu ku shaqeeyo lagu dabaqayo nidaamka heshiis wadareedka dhex maray ururka shaqaalaha iyo loo-shaqeeyaha.

Qodobka 182aad
Qodobbo Guud ee Lacag Ka-Jarista

1. Lacag kasta oo laga jaro shaqaalaha si waafaqsan qodobbada qeybtan, waa in lagu shubaa xisaabta ururka shaqaalaha ee loo qoondeeyey muddo (10) maalmo shaqo gudahood ah ka dib maalintii la jaro.

2. Ururka Shaqaalaha ayaa ka codsan kara Wasiirka inuu soo saaro amar ku wajahan loo-shaqeeyaha ay u shaqeeyaan in ka badan Shan (5) Shaqaale oo xubin ka ah Ururka Shaqaalaha, si looga jaro Mushaharka Shaqaalaha lacagta ujuurada ee Xubinimada Ururka Shaqaaalaha, laguna shubo xisaabta Ururka Shaqaale.

3. Urur shaqaale wuu ka noqon karaa, joojin karaa ama wax ka beddali karaa heshiis ay isla gaareen loo-shaqeeye iyo urur shaqaale haddii uu ogaado ururku in:

b) Xogtii iyo macluumaadkii ku jiray heshiiska la galay la khiyaanay ama Lacagtii loo isticmaalay ujeeddo aan wafaqsaneyn heshiiska;

t) Lacagta aan lagu shubin xisaabta loo qoondeeyey;

4. Lacag kasta oo laga jaro ujuurada xubin ka mid ah urur shaqaale si waafaqsan qodobkan,waa in xubintu ay ka soo baxdaa mas'uuliyadda ka saaran bixinta khidmadda ururka u waajibtay.

5. Ma jiro loo-shaqeeye loo oggol yahay inuu lacag ka jaro ujuurada shaqaale iyada oo ay ujeeddadu tahay in lacag la siiyo urur kasta, haddii aanay waafqsaneyn qodobada xeerkan.

6. Ururka shaqaaluhu marka uu lacagta helo, waa in uu afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood ku soo qoro warqad uu ku sheegayo in uu lacagtii helay.

7. Loo-shaqeeyuhu waa inuu u hoggaansamaa heshiiska ay isla gaareen urur shaqaale, isaga oo bixinaya lacagta qaaraanka kuna shubaya xisaabta ama xisaabaha kale ee loo qoondeeyey.

8. Wasiirka oo la tashanayo wakiillada ururro shaqaale iyo ururro loo-shaqeeye waxa uu soo saari karaa in shaqaalaha laga jari karo qadar aan ka badneyn 5% qaaraan loogu adeegayo gurmad iyo dan guud oo qaran si wafaqsan sharciga.

9. Urur loo-shaqeeye ama xiriir guud waxa uu dastuuri ka dhigi karaa in xubnahiisu ay bixiyaan lacagaha qaaraanka ama khidmad iyada oo shuruuddu tahay xubinimada ururka.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 183aad
Isticmaalka Lacagaha

1. Iyada oo la raacayo qawaaniintooda iyo qodobada xeerkan, ujeeddooyin kaan soo socda oo keliya ayaa urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha u isticmaali karaan lacagahooda:

b) Bixinta mushaarka, gunnooyinka iyo kharashaadka guud ee ururka;

t) Bixinta kharashka maamulka ururka shaqaalaha, ururka loo-shaqeeyaha ama xiriirka guud oo ay ku jiraan baarista xisaabaadkooda;

j) Dacwad oogis ama difaaca wax kasta oo sharci ah oo urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ama xubin kasta oo ka tirsan ururradaas, marka la soo dacweeyo ama la difaacayo si loo xaqiijiyo ama loo ilaaliyo xuquuqdooda ama xuquuqda xubin kasta oo ka mid ah ururka, arrin kasta oo khuseysa shaqo siin ama meelmarinta sharci kasta oo ku saabsan shaqada;

x) Sameynta doodo lagu difaacayo khilaafaadka ganacsiga isaga oo matalaya ama ka wakiil ah xubin kasta oo ka mid ah ururka;

kh) Magdhowga xubnaha khasaaraha ka dhasha khilaafaadka shaqada;

d) Bixinta gunnooyinka xubnaha ama qofka ku tiirsan haddii ay ku timaaddo dhimasho, hawlgab, xanuun ama shil shaqo;

r) Bixinta qaaraanka iyo khidmada xiriir guud kasta oo diiwaangashan, kaas oo lagu biiray;

Qodobka 184aad
Mamnuucidda Bixinta Ganaaxyada ama Lacagaha Ciqaabta

Lacagaha urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha, waa in aan loogu bixin si toos ah ama si dadban intaba, dhammaan ama qeyb ka mid ganaax ama ciqaab lagu soo rogo qof ay maxkamad xukuntay, marka laga reebo ganaaxa ama ciqaabta lagu soo rogey ururka ama xiriir guud sida ku cad xeerkan ama Xeer-nidaamiyeyaashiisa.

Qodobka 185aad
Ku Takrifalka Lacagta iyo Hantida Kale

Markuu dhaco ku Takrifalka Lacagta iyo Hantida; Diiwaanhayaha ama saddex (3) qof ama in ka badan waxay ka codsan karaan maxkamadda awoodda u leh in ay xannibto bixinta lacagaha urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha oo loo isticmaalo si sharci-darro ah ama kharashaad aan loo fasaxin.

Qodobka 186aad
Diyaarinta iyo Awoodda Xisaabaad Faahfaahsan

1. Qeybtan, "Sarkaal" waxaa loola jeedaa mas'uul kasta oo u xilsaaran ururinta, bixinta, keydinta, ilaalinta miisaaniyadda, lacagaha iyo xisaabaadka urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shqeeyeyaasha.

2. Sarkaal kasta waxaa looga baahan yahay inuu soo bandhigo xisaab celin sax ah oo ku saabsan dhammaan lacagaha uu ka qabtay ama uu ku bixiyey:

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

b) Urur shaqaale, urur loo-shaqeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shaqeyeyaasha iyo xubnahooda:

i. Marka uu iscasilayo ama ka tagayo xafiiska;

ii. Ugu yaraan hal-mar sannad kasta waqtigaas oo ay dhici karto in lagu caddeeyo sharciyadda urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud;

iii. waqti kasta oo ay ka dalbadaan xubnaha urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ama sharciga ururka ku qoran.

t) Diiwaanhayaha, marka uu ka codsado Diiwaanhaye urur shaqaale ama urur loo-shaqeeye

j) Isaga oo Caddeynaya:

i. Dhammaan lacagaha uu qabtay ama uu bixiyey Sarkaalku tan iyo markii uu xafiiska la wareegayama haddii Sarkaalku uu horay u soo gudbiyey xisaab iyo taariikhda xisaabtii ugu dambeysay;

ii. Lacagta haraaga aheyd marka Sarkaalku uu la wareegay xisaabta;

iii. dhammaan xisaabaadka la gudbiyey, rahanta, amaahda ama hantida kale ee ururka ee loo xilsaaray Sarkaalka in uu hayo, ama ilaaliyo.

3. Xisaabta waa in ay baaraan dad aqoon fiican u leh xisaab-xirka ama dad uu ururku u magacaabay, nuqul ka mid ah xisaab-xirkana waa in loo gudbiyaa diiwaanhayaha muddo soddon (30) maalmo shaqo gudahood ah.

4. Sarkaal kasta oo ka tirsan urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud ama qof kasta oo:

b) Dayaca ama ku guuldarraysata in uu u hoggaansamo mid ka mid ah qodobada qeybtan;

t) Si ula kac ah u sameeya, amra, sababa, dalbo ama qalqaaliyo iib, in lagu daro qoraal been ah, la geliyo ama laga saaro xisaab-xirkii, waxa uu galay dembi si waafaqsan qeybtan.

Qodobka 187aad
Baarista Xisaabaadka iyo Xasuus Reebka

1. Xisaabaadka urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalah/loo-shaqeeyeyaasha iyo liiska xubnahoodu waa inay u furan yihiin in uu baaro:

b) Sarkaal Sare ama xubin ka mid ah ururka waqtiga lagu qeexay dastuurkooda;

t) Diiwaanhayaha ururka, ama qof kasta oo qoraal diiwanhayahu ugu idmaday in uu baaro, waqti kasta oo munaasab ah.

2. Waa dembi qof kasta oo xanniba ama is-hortaaga diiwaanhayaha, ama qofkasta oo uu u idmaday diiwaanhayuhu baarista xisaabaadka ururka.

3. Diiwaanhayuhu, waqti kasta, waxa u yeeri karaa sarkaal sare oo ka mid ah urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriir guud in uu soo gudbiyo xisaabaad faahfaahsan ama lacagaha laan kasta xilliga uu dalbado iyo hadba macluumaadka Diiwaanhayuhu dalbado.

4. Waa dembi qofkii ku guuldarreysta inuu u hoggaansamo codsiga Diiwaanhayaha sida ku xusan faqradda 3aad ee qodobkan.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 188aad
Ku Takrifal Hanti

1. Maxkamadda awoodda u leh waxay:
   b) Ku amri kartaa qof kasta oo mas'uul ka ah ama u xilsaaran in uu maamulo hanti kasta oo uu leeyahay urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha ee ku xadgudba qawaaniinta ama si sharci darro ah u isticmaala ama lacag u xayiro si uu u gaarsiiyo hantidaas ama siiyo lacagtaas Guddiga Sare;
   t) ka hakin kartaa shaqada sarkaal kasta oo ku xadgudba faqrada 1aad (b).

2. Cabashada la xiriirta qeybtan, waxaa soo gudbin kara;
   b) Diiwaanhayaha;
   t) Xubin ka mid ah urur shaqaale, ururka loo-shaqeeye ama xiriirka Ururada Shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha.

Qodobka 189aad
Xisaab-xirka Sannadlaha ah

1. Wakiilka idman ee urur shaqaale, urur loo-shaqeeye, ama xiriir guud ee diiwaangashan waxaa laga rabaa in uu si sannadle ah ugu soo gudbiyo Diiwaanhayaha waqtiga loo cayimay:
   b) Warbixinta guud ee ku saabsan dhammaan lacagaha la qabtay iyo kharashaadka baxay inta lagu guda jiray sanadka dhammaanaya:
      i. Dhammaan lacagaha la helay deeq ama tabarucaad;
      ii. Wixii kaalmo caawinaad ah ee laga helay ilo kala duwan;
      iii. Liiska hantida iyo deymaha ee sannad maaliyadeed.
   t) Nuqul ka mid ah warbixinta hantidhowrka oo ay ku jiraan macluumaad gaar ah oo faahfaahsan loona diyaariyey hannaan cayiman;
   j) Liiska tirada hantida guud;
   x) Nuqulka mid ah qawaaniintooda la dhaqangaliyey, kuwa wax laga bedelay iyo dhammaan qawaaniintooda cusub;
   kh) Liiska dhammaan isbeddellada saraakiisha sar-sare ee sanadkii hore.

2. Xubin kasta oo ka mid ah urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka ururada shaqaalaha/loo-shaqeeyeyaasha waxa ay xaq u leeyihiin in marka ay codsadaan ay lacag la'aan ku helaan, nuqulka mid ah warbixinta guud ee ku xusan faqrada 1[aad] ee qodobkan.

3. Waa dembi in wakiil idman oo ka mid ah urur shaqaale, urur loo-shaqeeye ama xiriirka ururada shaqaalah/loo-shqeeyeyaasha in uu:
   b) Ku guul darraysto inuu u hoggaansami waayo shuruudaha qeybtan;
   t) Si ula kac ah u sameeyo, amro, sababo, dalbo ama qalqaaliyo iib, in lagu daro qoraal been ah, la geliyo ama laga saaro dukumintiyada, waxa uu galay dembi si waafaqsan qeybtan.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

CUTUBKA 29AAD:
AQOONSASHADA URURRADA SHAQAALAHA

Qodobka 190aad
Aqoonsasho

1. Loo-shaqeeye, ay ku jiraan loo-shaqeeye dawladeed, waa in uu aqoonsadaa urur shaqaale iyada oo ay ujeeddadu tahay in uu galo heshiis wadareed haddii ururka shaqaalaha uu si rasmi ah u diiwaangashan yahay.

2. Koox ka mid ah loo-shaqeeyeyaasha, ama ururro loo-shaqeeye, oo ay ka mid yihiin urur loo-shaqeeye dawladeed, waa inay aqoonsadaan urur shaqaale iyada oo ay ujeeddadu tahay in uu gali karo heshiis wadareed, haddii ururka shaqaaluhu inta badan uu matalo shaqaale la ururreyn karo oo u shaqeeya koox loo-shaqeeye ah ama ururro loo-shaqeeye xubno ka ah.

3. Meesha aanu jirin urur shaqaale oo inta badan matalaya shaqaalaha, ururrada shaqaalaha ee matalaya xubnaha, waa in ugu yaraan loo suurtogeliyaa wadaxaajood ka, si wadajir ah ama si goonni gooni ah, iyaga oo wakiil ka ah xubnahooda.

4. Loo-shaqeeye, koox loo-shaqeeye ah ama urur loo-shaqeeye sida ku xusan faqradda 2[aad] iyo ururro shaqaale ee ku xusan faqradda 3[aad], waxaa looga baahan yahay inay soo gaaraan heshiis aqoonsi oo qoraal ah oo muujinaya shuruudaha loo-shaqeeye ama urur loo-shaqeeye ay ku aqoonsadeen urur shaqaale ama ururro shaqaale.

5. Haddii uu jiro khilaaf ku aaddan dhinaca xuquuqda ee urur-shaqaale lagu aqoonsanayo kuna saabsan heshiis wadareed si waafaqsan qeybtan, baabi'inta heshiiska aqoonsiga, ururka shaqaaluhu waxaa uu khilaafkaas u gudbin karaa maxkamadda awoodda u leh, iyada oo ay mudnaan gaar ah siinaysa dacwaddaas in si degdeg ah loo galo.

6. Heshiiska aqoonsi waa in ay ku jirtaa xubnaha ururka shaqaalaha ee goobta shaqada ku sugan in ay soo doortaan wakiillada ururka shaqaalaha iyaga oo raacaya dastuurka ururka shaqaalaha, marka laga reebo arrimo kale oo laga yaabo in ay ku jiraan.

7. Wakiilka urur shaqaale ee lagu soo doortay faqradda 6[aad] wuxuu xaq u yeelanayaa:

b) In uu ku matalo xubnaha arrimaha cabashada iyo dhegeysiga anshax- marinta goobta shaqada;

t) Qabashada wixii howla kale ah ee lagu sheegay heshiiska aqoonsiga ama dastuurka urur shaqaale.

8. Marka laga reebo arrimo kale oo laga yaabo in ay ku jiraan, heshiiska aqoonsiga waa in uu dhigaa in loo-shaqeeye uu awood u siiyo saraakiisha ama wakiillada idman ee ururka shaqaale in uu geli karo goobaha ama dhismayaasha shaqada ee loo-shaqeeyaha si ay ula socdaan hawlaha sharciga ah ee ururka shaqaalaha oo ay ku jiraan:

b) Qorista xubnaha urur shaqaale;

t) Kulamada lala yeesho xubnaha urur shaqaale iyo loo-shaqeeye kale waqti ka baxsan saacadaha shaqada;

j) Matalaadda xubnaha urur shaqaale si ay ula macaamilaan loo-shaqeeyaha;

x) Qabashada codbixinta iyada oo la raacayo dastuurka ururka shaqaalaha

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

9. Loo-shaqeeye waxa uu:

b) Soo rogi karaa shuruudo maangal ah oo ku aaddan goobta iyo goorta xuquuq kasta lagu xusay qeybtan, si looga feejignaado carqaladaha aan munaasabka aheyn ee ku imaan kara hawlaha iyo badqabka goobta shaqada;

t) Ka dalban karaa saraakiisha ama wakiillada urur shaqaale ee soo codsanaya oggolaansho-siin gelid, lana yimaadaan caddeymo aqoonsi oo muujinaya xilalkooda.

10. Khilaaf kasta oo ka dhasha oggolaansho-siin gelid, ama shuruudaha lagu bixinayo oggolaanshaha, waxaa si degdeg ah loogu gudbin karaa Maxkamadda awoodda u leh.

CUTUBKA 30AAD
HESHIIS WADAREEDYO

Qodobka 191aad
Dhinacyada Heshiisku Khuseeyo

1. Ujeeddooyinka qeybtan, heshiis wadareed waa heshiis la xiriira shuruudaha iyo xaaladaha shaqada ee ay gaareen wakiillada hal ama dhowr urur shaqaale oo dhinac ah, iyo wakiillada hal ama dhowr loo-shaqeeye oo dhinaca kale ah.

2. Heshiiska wadareed waa inuu ahaadaa mid qoraal ah oo ay saxiixaan:

b) Sarkaalka madaxa fulinta ee loo-shaqeeyaha, madaxa fulinta ama xoghayaha guud ee urur loo-shaqeeye kaas oo qayb ka ah heshiiska ama wakiil uu u xilsaaray qofkaas;

t) Xoghayaha guud ee urur kasta oo ka mid ah urur shaqaale oo qayb ka ah heshiiska ama wakiil uu u xilsaaray xoghayaha guud.

Qodobka 192aad
Habraaca Diyaarinta Heshiiska

1. Heshiis wadareed Shaqaale waa inuu ku salaysnaado mabaadii'da guud ee xeerarka shaqada, waa in si xor ah dhinacyadu uga wada xaajoodaan, heshiisyadaas oo u dhaxeeya loo-shaqeeye, koox loo-shaqeeye, ururro loo-shaqeeye oo dhinac ah iyo hal iyo wixii ka badan ururo shaqaale oo dhinac kale ah.

2. Nuxurka heshiisku waa in uu tixgeliyaa siyaasadda qaran ee ku aaddan bulshada.

3. Heshiis wadareedka shaqaale waa in ay ahaadaan qaab qoraal ah, waa in loo gudbiyaa nuqul ka mid ah: Diiwaanhayaha, urur shaqaale, urur loo-shaqeeye iyo Guddiga Sare Shaqada ee federaalka.

4. Marka laga wadaxaajoonayo heshiis wadareedka, loo-shaqeeye kasta waxaa looga baahan yahay in uu soo bandhigo dhammaan macluumaadka laga wadaxaajoonayo kaas oo u oggolaanaya urur shaqaale in uu si wax-ku-ool ah ugala xaajoodo loo-shaqeeye, isaga oo matalaya shaqaalaha. Macluumaadkaas waa in ay qarsoodi ahaadaan, loona shaacin cid aan shaqo ku laheyn wadaxaajoodkaas.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

5. khilaaf kasta oo khuseeya shaacinta macluumaadka si waafaqsan qodobada qeybtan, waa in qoraal ahaan loogu gudbiyaa dhinacyada ay khuseyso sida; Guddiga Sare Federaalka ee Xallinta Khilaafaadka Shaqada, si ay u xalliyaan, haddii ay xallin waayaan, waxaa si degdeg ah loogu gudbinayaa maxkamadda awoodda u leh.

Qodobka 193aad
Dulucda Heshiis Wadareedka

1. Iyadoo la raacayo qodobbada xeerkan ama xeer-nidaamiyeyaashiisa, heshiis wadareedku oo ay isku waafaqsan yihiin dhinacyadu waa in lagu qeexaa arrimaha soo socda:

b) Dhinacyada heshiiska galaya;
t)Qeybaha shaqaalaha ee ay khuseyso;
j)Muddada uu jirayo heshiiska;
x)Habraaca heshiisiinta ama dhaxdhaxaadinta haddii uu khilaaf yimaado; iyo
kh) Habraaca iyo shuruudaha lagu baabi'in karo, lagu cusbooneysiin karo ama dib lagu eegi karo.

Qodobka 194aad
Diiwaangelin Heshiiska

1. Heshiis wadareed kasta waa in loo gudbiyaa Wasaaradda muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood ah marka la soo gabagabeeyo.

2. Waxaa waajib ku ah loo-shaqeeye ama urur loo-shaqeeye ee dhinac ka ah heshiiska in ay u gudbiyaan Wasaaradda si loo diiwaangeliyo.

3. Haddii loo-shaqeeye ama urur loo-shaqeeye ku guul darraysto inay u soo gudbiyaan heshiiska wadareedka Wasaaradda sida ku xusan faqradda 1aad iyo 2aad ee qeybtan, ururka shaqaalaha ayaa soo gudbin kara.

4. Wasaaradda waxa ay dib u eegis ku sameyn kartaa heshiis wadareedyada si ay u xaqiijiso in ay waafaqsan yihiin qodobada xeerkan iyo sharci kale oo xiriir la leh.

5. Wasaaradda waa in ay ku diiwaangelisaa heshiiska muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood, marka ay xaqiijiso in heshiisku uu buuxiyey shuruudaha sharciga ah iyo habraacyada looga baahan yahay.

6. Marka ay Wasaaradddu go'aansato in heshiisku aanu buuxin shuruudaha, waa in ay ku wargelisaa muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood dhinacyada ay khuseyso ee looga baahan yahay in ay saxaan, kuwaas oo looga baahan yahay in ay ku soo jawaabaan muddo afar iyo toban (14) maalmo shaqo gudahood, markaa waa in Wasaaraddu sii waddaa shuruudaha lagu xusay faqradda 5aad ama faqraddan ee qodobkan hadba tii ku habboon.

Qodobka 195aad
Saameynta Sharciga ee Heshiis Wadareedka

1. Muddada Heshiis wadareedku wuxuu dabrayaa:

b) Dhinacyada heshiiska galay;
t) Dhammaan xubnaha urur shaqaale ee u shaqeeya loo-shaqeeye, koox loo-

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

shaqeeye ah ama xubnaha ka mid ah ururrada loo-shaqeeyayaasha ee heshiiska dhinac ka ah;

j) Loo-shaqeeyayaasha xubinta ka ah ama ka noqday urur loo-shaqeeye, kaas oo ilaa xad heshiiska qayb ka ah, ilaa iyo inta heshiisku la xiriiro shaqaalahooda.

2. Shuruudaha heshiis wadareedka waxaa loo arkaa in uu ku jiro heshiiska shaqo siinta ee shaqaale kasta oo daboolayo heshiis wadareedka.

3. Heshiis wadareed wuxuu noqonayaa:

b)Mid la meelmarin karo oo la hirgeliyo marka ay diiwaangeliso Wasaaradda;

t) Mid dhaqangal ah laga billaabo taariikhda ay isku afgarteen dhinacyadu

Qodobka 196aad
Qodobbo U Roon Shaqaalaha

Heshiis wadareed waxaa ku jiri kara qodobbo ay shaqaaluhu u roon kuwa ku jira xeerkan iyo xeer-nidaamiyeyaashiisa ama sharci kale, laakiin waa in aaney khilaafin qodobbada waajibka ah ee xeerkan.

Qodobka 197aad
Ka Dhaafidda Khidmada Shaabadda iyo Diiwaangelinta

Heshiis wadareedka waa laga dhaafayaa dhammaan khidmadda shaabadda, daabacaadda iyo khidmadda diiwaangelinta.

Qodobka 198aad
Xudduudaha iyo Muddada uu Ansax Yahay Heshiisku

1. Heshiis wadareedka shaqaale:

b) Waxaa loo gali karaa heer Qaran, Gobol, Degmo ama Deegaan maxalli ah, Warshad ama heer Shirkadeed;

t) Muddada uu shaqaynayo waa in aanay ka badneyn saddex sano, waana in aanay ka yareyn hal sano;

j) Wuxuu shaqeynayaa muddada uu ansaxa yahay, marka laga reebo haddii ay dhacdo xaalad isbeddel weyn oo saameyn toos ah ku leh fulinta heshiiska.

2. Marka uu waqtigiisu dhaco heshiiska haddii aanay diidmo ka imaanin dhinacyada midkood, waa sii soconayaa muddo la mid ah kii hore.

3. Haddii laga baxayo heshiiska waa in la keenaa wargelin ugu yaraan saddex (3) bilood ka hor taariikhda uu dhacayo.

Qodobka 199aad
Ka Qeyb Noqosho Heshiiska Xiga

Urur kasta oo shaqaale ama loo-shaqaaye oo aan ku jirin sameynta heshiis wadareed shaqaale wuxuu qeyb noqon kara heshiiska xiga.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 200aad
Dhaqangal

1. Si looga fogaado shakiga, xaaladaha iyo shuruudaha shaqada ee ku jira heshiis wadareedka, saameynaya dhamman shaqaalaha ay khuseyso haddii ay xubin ka yihiin urur shaqaale ama aynay ku jirin, haddiiba ilaa xad ay ku jiraan shuruudo iyo xaalado u roon shaqaalaha.

2. Haddii loo-shaqeeye uu qabto hawlo ganacsi oo kala duwan, kalana madaxbannaan, heshiis wadareedka lagu maamulayo mid kasta oo ganacsiga goonida ah, waxaa lagu dhaqayaa xiriirka shaqo ee mid kasta khuseeya.

3. Heshiiska shaqo siinta shakhsiga ah waa in aanu ka hor imaan heshiis wadareedyada, marka laga reebo qodobbo u roon oo ay dani ugu jirto shaqaalaha.

Qodobka 201aad
Baabi'in Heshiis Wadareed

1. Iyada oo la raacayo qodobbada xeerkan, heshiis wadareed waxa lagu baabi'in karaa:

- **b)** Marka dhinacyadu ay isla oggolaadaan ama sababo la isla oggolaaday oo ku jira heshiiska, dhinacyada waa in ay ogeysiiyaan Waaxda Shaqada ee Wasaaradda xaaladahaas;
- **t)** Marka lagu beddelo heshiis midkan ka dambeeya;
- **j)** Marka ay jiraan xaalado lama filaan ah ama duruufo aan laga waaban karin (Force Majeure), oo ay ansaxiso maxkamadda awoodda u leh.

Qodobka 202aad
Heshiisyo Shaqo oo Dheeraad ah

Iyadoo lagu dhaqayo qodobbada heshiis wadareedyada xaalado gaar ah oo la qabanayo, heshiisyo dheeraad ah ayey geli karaan dhinacyada oo u dhaxeeya loo-shaqeeyaha iyo ururka shaqaalaha ee ay khusayso.

Qodobka 203aad
Xiriirrada Shaqo siinta ee Aan ku Xirneen Xeer-nidaamiyeyaal Wadareed

Shaqaalaha rayidka ah ee ku jira maamulka Dawladda waxaa laga reebay qodobbada qeybtan, iyagoo ku xiran in Dawladdu u dejiso nidaam gaar ah oo haga gorgortanka guud ee la xiriira qeybaha shaqaalaha dawladda.

Qodobka 204aad
Xallinta Khilaafaadka

1. Loo-shaqeeye, koox loo-shaqeeyeyaal ah ama ururro loo-shaqeeye iyo urur shaqaale ayaa gaari kara heshiis wadareed dhigaya in:

- **b)** Heshiis laga gaaro nooc kasta oo khilaafaad ganacsi ama hawl ah, kaas oo lagu tilmaamay dhexdhexaadiye madaxbannaan oo dhexdhexaad ah, isagoo lagu magacaabay heshiis ay dhinacyadu wada gaareen;
- **t)** Ka garnaqidda nooc kasta oo khilaafaad ganacsi ama hawl ah ee ku qeexan heshiis wadareedka oo uu qaaday garqaade madaxbannaan oo dhexdhexaad

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

ah oo lagu magacaabay heshiis wadareed ay dhinacyadu wada gaareen.

2. Dhinacii u soo gudbiyey dhexdhexaadiye khilaaf uu doonayo in lagu xalliyo qodobbada heshiis wadareed lagu gaaray si waafaqsan faqradda 1aad ee xeerkan, looma baahna in loo sii gudbiyo Guddiga Sare Xallinta Khilaafaadka ee heer Federaal, hase yeeshee, wuxuu Guddiga Sare ka dalban karaa in ay ka caawiyaan raadinta dhexdhexaadiye ku habboon.

3. Go'aanka uu gaaray garqaade ama dhexdhexaadiye marka loo eego heshiis wadareedka ku xusan farqadda 1aad ee qodobkan waa kama dambeys, waana mid aan laga bixi karin:

b) Waxaana cabasho looga qaadan karaa maxkmadda awoodda u leh;

t) Maxkamadda awoodda u leh waxay dhinac iska dhigi kartaa marka ay hesho sabab kale oo Sharcigu aqoonsan yahay; ama

j) Maxkamadda awoodda u leh waa ay dhaqan gelin kartaa go'aanka uu gaaray garqaade ama dhexdhexaadiye.

4. Codsiga dib u eegista go'aanka garqaadista ama dhexdhexadinta waa in loogu soo gudbiyaa Maxkamadda awoodda u leh muddo soddon (30) maalmo shaqo gudahood ah laga billaabo maalinta go'aanku soo baxay.

CUTUBKA 31AAD:
GUDDIGA BAARISTA

Qodobka 205aad
Magacaabista iyo Waajibaadka

1. Wasiirku, wuxuu wareegto ku soo saarayaa magacaabista guddi baaris, guddigaas oo baraaya arrin kasta oo wasiirku u arko in ay la xiriirto, khuseeyso khilaaf kasta oo shaqo ama guud ahaan khilaafaadka shaqada, ama khilaaf nooc kasta ama heer kasta ee khilaaf shaqo ah, khilaafkaasi ha ahaado mid lagu soo wargeliyey Wasiirka ama yaanu ahaanin sida ku xusan xeerkan.

2. Marka wasiirku uu arrin u gudbiyo Guddiga Baarista ee ku xusan faqradda 1aad, waxaa wasiirku uu Guddiga Baarista u gudbin karaa wixii kale ee arrin ah ee uu u arko in loo baahan yahay in Guddiga loo gudbiyo.

3. Guddiga Baaristu waxa uu ka kooban yahay saddex (3) xubnood ama ka badan, oo guddoomiye huna uu ku jiro, ama hadba tiradii wasiirku u arko in loo baahan yahay, Wasiirkuna waxa uu sarkaal ka tirsan u magacaabi karaa inuu noqdo Xoghayaha Guddiga Baarista.

4. Wasiirku ayaa si degdeg ah u buuxin kara jago kasta ee ka bannaanaato Guddiga Baarista.

Qodobka 206aad
Warbixinnada

Guddiga Baaristu waa in ay baaraan oo warbixin ka diyaariyaan arrin kasta oo loo soo gudbiyo, warbixintana u gudbiyaan wasiirka, iyaga oo soo raacinaya talooyin ku habboon, kolkaas oo wasiirkuna uu go'aamiyo sidii wax looga qaban lahaa xallinta arrintaas.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

CUTUBKA 32AAD
XALLINTA KHILAAFAADKA SHAQADA

Qodobka 207aad
Khilaafaadka Shaqada ee Dhinacyada

1. Dhinac kasta waxaa uu u soo gudbinayaa Baaraha Shaqada Degmada (District labour Inspector) Khilaafaadka xudduuddiisa ka jira ee shaqada si loo dhexdhexaadiyo, kaasoo isku deyaya inuu ku xalliyo khilaafka mudo 14 maalmo shaqo gudahood ah laga billaabo taariikhda loo soo gudbiyay.

2. Dhinacii aan ku qancin go'aanka Baaraha Shaqada Degmada, waxaa uu muddo 14 maalmo shaqo gudahood ah oo ka billaabata taariikhda go'aanku soo baxay u gudbinayaa Baaraha Shaqada Gobolka, si uu u xalliyo khilaafka muddo 14 maalmo shaqo gudahood ah, laga billaabo maalinta uu qabto.

3. Dhinacii aan ku qancin go'aanka Baaraha Shaqada Gobolka waxaa uu muddo 14 maalmo shaqo gudahood ah oo ka billaabata taariikhda go'aanku soo baxay u gudbinayaa maxkamadda awoodda u leh.

4. Qofka Shaqaalaha ah oo u shaqeeya ama horey ugu shaqeyn jiray shirkad ama hay'ad xarunteedu ku taalo dibaddda, balse ka howlgasha JFS, wuxuu si toos ah dacwad ugu gudbin karaa maxkamad ku taala dalka dibadiisa oo uu rumeysan yahay inay awood u leedahay qaadidda dacawada.

4. Qofka Shaqaalaha ah wuxuu si toos ah Dacawad ugu gudbisan karaa Maxkamadda awoodda u leh, isaga oo aan marin baarayaasha shaqada.

Qodobka 208aad
Baaraha Shaqada Gobolka

1. Wasiirka oo tixraacaya qodobada xeerkan waxa uu magacaabayaa Baaraha Shaqada Gobolka iyo Kaaliyaashiisa iyo waajibaadkooda shaqo.

2. Baaraha Shaqada Gobolka iyo Kaaliyaashiisa waxa ay ka koobnaanayaan afar (4) Baare iyo Xogheyn oo kala ah sidan:

b) Baaraha shaqada gobolka (Guddoomiye);
t) Seddex (3) kaaliye baare shaqo (Xubno);
j) Xoghaye-Baare (Xubin).

Qodobka 209aad
Khilaafaad Wadareed Shaqo

1. Khilaafaad Wadareedka Shaqo waxaa marka hore lagu xallinayaa heshiis laba (2) geesood (Urur Shaqaale iyo Urur Loo-shaqeeye), haddii lagu guul darreysto xallinta khilaafkaas waxaa loo gudbinayaa Baaraha Shaqada Gobolka.

2. Haddii Baaraha Shaqada Gobolka ku guuldarreysto xallinta khilaaf wadareedka shaqo waxaasi toos ah loogu gudbinayaa maxkamadda awoodda u leh.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 210aad
Cabashada Laga Qaato Go'aannada Maxkamadda Gobolka

Cabashada laga qaato go'aannada Maxkamadda Gobolka waxaa loo gudbinayaa maxkamadda awoodda u leh.

Qodobka 211aad
Xuquuqda Shaqo joojin iyo Xirasho Goob Shaqo (Lockouts)

1. Xuquuqda Shaqo joojinta waxaa loo adeegsanayaa si waafaqsan xeerarka laga dejiyey.

2. Shaqo joojinta waa xaquuq aasaasi ah oo uu leeyahay shaqaale kasta si waafaqsan xeerkan, xuquuqahaas waxaa adeegsan kara shaqaalaha, ururrada shaqaalaha iyo xiriirrada guud ee ururrada shaqaalaha.

3. Shaqaalaha dawladda iyo kuwa hay'adaha gaarka ah waxay si siman u adeegsan karaan xuquuqda shaqo joojinta, marka laga reebo:

b) Shaqaalaha adeegga rayidka ee joogtada ah oo ku hawlgala magaca Qaranka;

t) Shaqaalaha ka shaqeeya adeegyada guud ee aasaasiga ah si waafaqsan xeerkan, waa kuwa khatar gelin kara guud ahaan nolosha, badqabka iyo caafimaadka ama qeyb ka mid ah dadweynaha, adeegyada lagama maarmaanka u ah xaaladaha degdega ah ama musiibo qaran.

4. Xaqa shaqo joojin shaqaalaha waa waajib, hase yeeshee, waa in loo adeegsadaa si nabadgelyo ah

5. Cidna looma ogola in uu qeyb ka noqdo shaqo joojin ama in uu u hawl galo abaabullidda shaqo joojin muddo dheer, haddii:

b)Sharci kasta, xukun maxkamadeed, heshiis wadareed, heshiis wadaxaajood la isku raacay, heshiisyadaas oo reebaya in la sameeyo shaqo joojin iyada oo la xushmeenayo arrimihii la isku khilaafay;

t)Arrimaha shaqo joojin keenaya lagu nidaamiyey heshiis wadareed iyo heshiis wadaxaajood oo ay isku raaceen dhinacyada is khilaafsan;

j) Dhinacyada heshiiyey ay isku khilaafaan, wuxuu dacwaddiisa u gudbin karaa Baaraha Shaqada Gobolka ee ku xusan Qodobka 209aad ee xeerkan;

x)Khilaafka khuseeyo aqoonsiga urur shaqaale, ururkaas wuxuu dacwaddiisa u gudbin karaa Baaraha Shaqada Gobolka ee ku xusan Qodobka 209aad ee xeerkan;

kh) Dacwad urur shaqaale aan loo xallin hab garnaqid oo waafaqasan xeerkan, ama qodobbo heshiis wadareed lagu gaaray garnaqid;

d)Shaqaalaha iyo loo-shaqeeyaha ku hawlan adeegyada aasaasiga ah ee bulshada;

r)Shaqo joojin aan sii hurinayn ama uga dareyn khilaafka shaqada, mid leh dabeecad siyaasadeysan, ama marka laga reebo shaqo joojin lagu raadinayo xaalado taabanaya siyaasadda dhaqaalaha iyo arrimaha bulshada.

6. Urur kasta oo shaqaale ama koox shaqaale oo dooneysa in ay sameyso shaqo joojin shaqo, waxaa looga baahan yahay in ay ku soo wargeliyaan loo-shaqeeyaha ama koox loo-shaqeeyeyaal ah iyo wasiirka muddo 14 maalmo shaqo gudahood oo ka bilaabata maalinta uu dhacaaayo bannaanbax shaqo.

7. Wargelintu waa in ay tilmaantaa:

b) Arrimaha saldhig u ah shaqo joojinta;

t) Arrimaha khuseeya loo-shaqeeye ama koox loo-shaqeeyeyaal ah iyada oo aan loo raaceynin cid gaar ah;

j) Waqtiga shaqo joojinta shaqo, haddii aan la xallinin arrimaha keenay shaqo joojin keenay, shaqo joojintu waa uu dhacaysa;

x) Haddii la isku dayey in laga heshiiyo arrimaha shaqo joojinta keenay ama qaabab kale oo xallin khilaafaad ah (QXKH) iyo in isku dayadaas lagu guul dareystay;

kh) Haddii inta badan shaqaalaha ay si qarsoodi ah ugu codeyaan sameynta shaqo joojin.

8. Waxaa mamnuuc ah shaqo joojin laab-lakaca ah, marka laga reebo kuwa sharciga waafaqsan.

9. Shaqaaluhu waxay xaq u leeyihiin in ay si nabad ah u sameeyaan shaqo joojin shaqo, kaas oo aan ku lug yeelaneyn wax keeni kara fal-dambiyeed, isla markaana aan faragelineyn xuriyadda shaqo ee kuwa aan qeybta ka aheyn shaqo joojinta.

10. Wasiirku wuxuu awood u leeyahay in uu go'aan ka gaaro adeegyada gaarka ah ee aasaasiga ah isaga oo latashanaya ururrada shaqaalaha iyo kuwa loo-shaqeeyayaasha ah.

11. Wasiirku wuxuu awood u leeyahay in uu ku soo rogo goobaha shaqo joojin ugu yaraan adeegyada badqabka xaalad kasta oo shaqo joojin ah iyada oo danta laga leeyahay xaqiijinta badqabka dadka, ka hortagga shilalka iyo ilaalinta mishiinada iyo qalabka.

12. Wasiirku wuxuu awood u leeyahay in uu dejiyo nidaamka adeegga ugu yar ee ay ku hawlgeli karaan hay'adaha ama ururrada ee uu saameynayo shaqo joojin gaar ahaan adeegyada guud iyo adeegyada kale ee aasaasiga ah oo muhiimka ah.

13. Wasiirka waa in uu xaqiijiyaa in ururrada shaqaalaha, loo-shaqeeyayaasha iyo hay'adaha dawladda ee wadashaqeynta la leh in ay si wadajir ah u go'aamiyaan sida ugu yar ee shaqada loo qaban karo iyo badqabka lagama maarmaanka u ah shaqada.

14. Loo-shaqeeye kasta waxaa ka reeban in uu qorto shaqaale badala shaqaalaha shaqo joojinta ku jira, marka laga reebo shaqo joojin ku aaddan adeegyada aasaasiga ah ama duruufaha culus ee gaarka ah iyo xaaladaha la xiriira musiibo qaran oo aad u daran.

15. Waa sharci daro in loo-shaqeeye eryo, ka qaado tallaabo anshax marin ama si kale u xaddido xuquuqda saraakiisha urur shaqaale ama shaqaale in ay abaabulaan ama ka qeyb galaan dhaqdhaqaaq kasta oo la xiriira tallaabo lagu qorsheynayo qabashada shaqo joojin sharci ah.

16. Dacwad madani ah laguma soo oogi karo qof kasta oo ka qeyb qaata ama ku dhaqma talaabo hore loogu qaadayo shaqo joojin sharci ah.

17. Shaqaale kasta oo ka qeybqaata, u yeero, kiciya ama abaabula dadka kale in ay ka qeyb qaataan shaqo joojin aan waafaqsaneyn xeerkan, waxaa loo qaadanayaa in uu jibiyay heshiiskii sii shaqo iyo:

b) In uu muteysanaya anshax marin; iyo

t) Wax xaq ah uma yeelanayo in la siiyo mushaarkiisa iyo xuquuqaha kale ee ku

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

xusan xeerkan muddadii uu ka qeybqaadanyey shaqo joojinta.

18.Qof kasta oo diida in uu ka qeyb qaato ama ku adkeysta in aanu ka qeyb qaadan shaqo joojin sharci darra ah:

b) Lagama saari karo urur shaqaale ama urur kale, kumana waayi karo diidmadaas awgeed xuquuq kasta ama wixii dheef ah ee uu xaq u lahaa;

19. Marka ay shaqaaluhu sameeyaan shaqo joojin sharci darro ah, loo-shaqeeyuhu wuxuu xaq u leeyahay in uu dhaqangeliyo ujuuro jaris maalmaha shaqo joojinta.

20.Arrimo kasta oo khuseeya shaqo joojin ama hanjabaad shaqo joojin oo la isku khilaafay waafaqsanaantiisa xeerkan, waxaa loo gudbin karaa maxkamadda awoodda u leh

21. Shaqaaluhu waxay xaq u leeyihiin in ay u sameeyaan shaqo joojin si waafaqsan xeerkan.

22. Waxaa reeban in loo-shaqeeyuhu ku dhaqaaqo xirasho goob shaqo (Lockouts) isaga oo ku cadaadinaya shaqaalihiisa dalabkiisa marka ay jirto shaqo joojin.

QEYBTA IX
QODOBBO GUUD

CUTUBKA 33AAD:
CIQAABAHA

Qodobka 212aad
Is-hortaagista Baarayaasha Shaqada

Qof kasta oo si bareer ah isu hortaaga baare shaqo isaga oo gudanaya waajibaadkiisa shaqo, waxaa lagu ciqaabayaa habraacayada ku xusan Xeerka Ciqaabta Soomaaliyeed iyo Xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 213aad
Xadgudubyada Kale

Qof kasta oo jebiya qodobada xeerkan ama xeer-nidaamiyeyaashiisa oo aan ciqaabtiisa la xusin, waxaa lagu ciqaabayaa habraacayada ku xusan Xeerka Ciqaabta Soomaaliyeed iyo Xeerarka kale ee Dalka.

Qodobka 214aad
Lacagta Ganaaxyada

Lacagta ganaaxyada ee ku xusan xeerkan, waa in lagu shubaa khasnada dhexe ee dowlada.

Qodobka 215aad
Dembi ku Soo Noqnoqosho

Haddii dembi ku xusun xeerkan uu soo noqnoqdo, ciqaabta halkan lagu sheegay waa ay labalaabmi kartaa.

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
FEDERAL REPUBLIC OF SOMALIA
THE UPPER HOUSE
AQALKA SARE

Qodobka 216aad
Gal Furid Cabasho

Haddii loo baahdo ka dib marka uu siiyo digniin dhinicii laga soo dacwooday, Baaraha Shaqada Degmada ama kan gobolka, wuxuu furayaa gal warbixineed oo la xiriira jebinta qodobbo ku aaddan xeerkan ama xeer-nidaamiyeyaashiisa, wuxuuna u gudbinayaa Maxkamadda awoodda u leh isaga oo nuqul u soo diraya Wasaaradda.

Qodobka 217aad
Xeer-Nidaamiye

Wasaaradda waxa ay soo saaraysaa xeer-nidaamiye lagu faahfaahinaayo dhaqan gelinta xeerkan.

Qodobka 218aad
Baabi'in

Waxaa la baabi'iyey Xeerka Shaqada ee Lam. **65** soo baxay **18**kii **Oktoobar** ee 1972.

s

Qodobka 219aad
Dhaqangal

Xeerkani wuxuu dhaqangelayaa marka uu saxiixo Madaxweynaha JFS, isla markaana lagu soo saaro Faafinta Rasmiga ah ee Dawladda.